

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**HEMŞEHRİLİK İLİŞKİLERİNİN
ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yavuz Kahya

Ankara - 2006

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**HEMŞEHRİLİK İLİŞKİLERİNİN
ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yavuz Kahya

Tez Danışmanı
Doç.Dr. Necmettin ÖZERKMEN

Ankara - 2006

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**HEMŞEHRİLİK İLİŞKİLERİNİN
ORGANİZE SUÇ ÖRGÜTLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yavuz Kahya

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Necmettin ÖZERKMEN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi:

İÇİNDEKİLER.....	i
Önsöz.....	iii
Tabloların Listesi.....	v
Kısaltmalar Dizini.....	vi
1. Bölüm: Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Araştırmanın Problemine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler.....	10
1.4.1. Göç, Kentleşme, Sanayileşme.....	10
1.4.2. Kayıtdışı Ekonomi.....	15
1.5. Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi.....	21
1.5.1. Suç.....	21
1.5.2. Organize Suç Örgütü.....	24
1.5.3. Hemşehrilik.....	29
1.6. Araştırmanın Kuramsal Yaklaşımları ve Sayıltısı.....	33
1.6.1. Yapısal Fonksiyonel (İşlevsel) Kuram.....	33
1.6.2. Suç Teorileri (Yapı, Süreç, Çatışma) ve Esas Alınacak Kuramsal Yaklaşımlar.....	35
1.6.2.1. Anomi Kuramı.....	37
1.6.2.2. Aykırılıkların Birleşmesi Kuramı.....	42
1.6.2.3. Kültür Çatışması ve Alt Kültür Kuramları.....	44
1.6.2.4. Aykırı Fırsatlar Kuramı.....	46

1.6.2.5.	Gerilim Kuramı.....	48
1.6.2.6.	Merkezi Otorite - Yerel Güç Kuramı.....	51
1.6.2.7.	Sosyal Tarihçi Kuram.....	53
1.6.3.	Araştırmanın Sayıltısı.....	54
1.7.	Araştırmanın Yöntemi ve Uygulanan Teknikler.....	54
1.7.1.	Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	56
1.7.2.	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	57
2.	Bölüm: Bulgular ve Tartışma.....	58
2.1.	Organize Suç Örgütü Elemanlarının Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yere Göre Hemşehrilik İlişkileri.....	58
2.2.	Organize Suç Örgütü Liderleri ile Yapılan Derinlemesine Mülakatlar ve Hemşehrilik İlişkileri.....	79
2.3.	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığında Görevli Polis Şefiyle Yapılan Derinlemesine Mülakat ve Hemşehrilik İlişkileri.....	93
2.4.	Hemehrilik İlişkilerinin Organize Suç Örgütleri ile İlişisini Destekleyecek Tartışmalar.....	98
	Sonuç ve Öneriler.....	111
	Kaynakça.....	119
	Özet.....	127
	Abstract.....	130
	Ekler.....	133

Önsöz

Bu araştırmanın konusu, birçok toplumsal olgunun bir arada ve birbirini etkileyerek toplumsal yapıda yarattığı köklü değişmelerin sonucu olarak ortaya çıkmış bir olgudur. Diğer bir ifadeyle kırsal-geleneksel iş bölümü ve değerlerin yerine kentsel-modern değerlerin yer almasını getiren oldukça uzun vadeli, çileli bir süreci içeren bir dönüşümdür. Bu nedenle hem birçok bilim dalının ilgisini ve bilgi birikimini hem de sosyal bilimlerin inter disiplinler bir işbirliğini gerektirir. Bugün artık birçok sosyal olay ve olgu, doğası gereği birçok sosyal bilimin ilgisini çektiği kadar açıklanmasında da işbirliği yoluna gidilmektedir. İşte suç olgusu ve buna bağlı olarak organize suç ve organize suç örgütleri de böyle bir olgudur. Öncelikle kriminolojinin, hukukun konusu olan suç, bugün başta sosyoloji, antropoloji ve psikolojinin ilgisini çekmektedir. Özellikle uzmanlık çağında suç olgusu toplumsal bir olgu olarak sosyolojiyi daha çok ilgilendirmektedir.

Bütün bu karmaşık olguların etkileşiminin bir türevi olan organize suç ve organize suç örgütlerinin nasıl bir olgu olduğu, hangi diğer olguların bir sonucu ya da etkileri neticesi ortaya çıktığı konusunu anlamaya, betimlemeye ve yorumlamaya çalıştık. Bir emniyet mensubu olarak böylesine çapraşık, karmaşık bir konuyu yüksek lisans tezi olarak çalışmama fırsat veren tüm amirlerime; bu çalışmamda ve daha önce sosyoloji konusundaki bilgi eksikliklerimi tamamlayan Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerine; özellikle yöntem ve araştırma teknikleri konusundaengin bilgisiyle bizi aydınlatan, destekleyen Sayın Prof. Dr. Aytül KASAPOĞLU'na; suç ve suç sosyolojisi konusunda ufuk açan her türlü zorluğumda yanımda olan ve tezin her safhasındaki görüş ve katkılarıyla desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyerek tezi sonuçlandırmamı

sağlayan hocam ve danışmanım Sayın Doç. Dr. Necmettin ÖZERKMEN'e ve Emniyet Amiri Sayın Mahmut CENGİZ amirime ve ayrıca sürekli beni motive eden ve hep yanımda olan annem, babam, eşim Sultan ve kızım Zeliha KAHYA'ya candan teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Tabloların Listesi

Tablo 1	: 1. Grup Organize Suç Örgütü: Ankara'daki Diyarbakırlılar Grubu.....	187
Tablo 2	: 2. Grup Organize Suç Örgütü: İzmir'deki Batmanlılar Grubu.....	189
Tablo 3	: 3. Grup Organize Suç Örgütü: İzmir'deki Şanlıurfalılar Grubu.....	190
Tablo 4	: 4. Grup Organize Suç Örgütü: İzmir'deki Diyarbakırlılar Grubu.....	191
Tablo 5	: 5. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Rizeliler Grubu.....	192
Tablo 6	: 6. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Trabzonlular Grubu.....	193
Tablo 7	: 7. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Samsunlular Grubu.....	194
Tablo 8	: 8. Grup Organize Suç Örgütü: Ankara'daki Adanalılar Grubu.....	196
Tablo 9	: 9. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Adanalılar Grubu.....	198
Tablo 10	: 10. Grup Organize Suç Örgütü: Kocaeli'ndeki Siirtliler Grubu.....	199
Tablo 11	: 11. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Bursalılar Grubu.....	200
Tablo 12	: 12. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Bursalılar Grubu.....	201
Tablo 13	: 13. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Muşlular Grubu.....	202
Tablo 14	: 14. Grup Organize Suç Örgütü: Kocaeli'ndeki Iğdırlılar Grubu.....	203
Tablo 15	: 15. Grup Organize Suç Örgütü: Kocaeli'ndeki Sakaryalılar Grubu.....	204

Kısaltmalar Dizini

ATO: Ankara Ticaret Odası

AR-GE: Araştırma Geliştirme

ÇASÖ: Çıkar Amaçlı Suç Örgütü

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

ILO: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

KAMU-SEN: Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu

KOM: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı

ORGSİL: Organize Suçlarla İlgili Proje

OSÖ: Organize Suç Örgütü

TDK: Türk Dil Kurumu

TI: Transparency International (Uluslararası Saydamlık Örgütü)

TİSK: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu

TÜRK-İŞ: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

1. Bölüm:

Giriş

Bugün gelişmekte ya da az gelişmiş ülkelerde yaşanan toplumsal, ekonomik ve kriminal sorunların başında; toplumsal yaşamdaki enformel ilişkiler (Harts, 1970; Sethuraman, 1981: 5), yani her türlü (legal-illegal) risk faktörünün oluşma ortamı bulunduğu kaygan, kontrolsüz “kayıtdışı ekonomik” ilişkiler gelmektedir. Türkiye’de kayıtdışı ekonominin ortaya çıkması, büyüüp yaygınlık kazanması 1950’li yıllarda “Marshall Yardımı” ile tarımda ki modernleşmeyle başlar. Tarımda yaşanan bu değişim kırsal alanlardaki gizli işsizleri ortaya çıkarmış, az gelişmiş bölgelerden (kırdan kente) gelişmiş kentlere doğru gittikçe hızlanan bir ivme ile iç göç olgusunu harekete geçirmiştir (Danielson ve Keleş, 1985: 5).

Ancak, Türkiye’de yaşanan iç göç olgusu gelişmiş ülkelerde kentsel mekanlarda ortaya çıkan sanayileşme olgusuna bağlı bir nüfus akım ve çekiminden kaynaklanmamaktadır. Aksine kentin kıra göre daha çok ve çeşitli iş fırsatları sunmasından ve kırsal kesimdeki hızlı nüfus artışının neden olduğu işsizlikten kaynaklanmaktadır. Kırdan kente gelen bu nüfusun en önemli özelliği belli bir eğitim-öğretimden geçmediklerinden “niteliksiz işgücü” olmasıdır. Kırsal nüfusun bu özelliği resmi ya da kayıtlı iş alanlarında çalışmasını, iş bulmasını ve kentsel, toplumsal yaşama katılmasını engellemektedir. Fakat hayat devam etmektedir. İnsanlar ne yapıp edip kentsel, sosyo-ekonomik yaşama bir yerinden tutunmak zorundadırlar. Böylelikle ne resmi kurumların ne de kayıtlı ekonomi kuruluşlarının sahip çıkmadığı kırsal niteliksiz nüfus, kendi “yaşam stratejilerini” üretmek zorunda kalmıştır.

Enformel ya da kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin ortaya çıkması tarımın (geleneksel üretim yapısı) değişimi yanı sıra; devletin ya da zamanın Cumhuriyet Hükümetlerinin ekonomi politikaları; kentleşme politikaları; istihdam politikaları; eğitim politikalarının popilist eğilimler taşımasıdır. Diğer bir deyişle, 1950’den günümüze iktidara gelen merkez ve yerel yönetimler enformel iş ilişkilerine (kayıtdışı ekonomik faaliyetler) davetiye çıkarmış; görmezlikten gelmiş; buna karşılık bürokratlar bu çarpık kentleşme, kentsel yapılanmadan nemalanmış; toplum kuralları bakımından onaylanmayan ilişkiler içerisinde adeta yasadışı kural haline getirilmiştir. Her seçimde “gecekondu” ahalisine tapu tahsis belgesi vaad edilmiş, yol-su-elektrik getirilmiş, okul, cami yapılmış, her türlü enformal iş biçimlerine göz yumulmuş, buna karşılık kendilerini iktidara taşımışlardır (Schüler, 2002: 17-39). Bu ilişkilere bakıldığında, kayıtdışını (enformal ilişkileri) yaratan kırsal nüfus olmaktan çok iktidardaki siyasilerin tercihleri olmuştur.

Kentsel ortamda yaygın uygulama alanı bulan kayıtdışı ekonomi, onun getirdiği ekonomik anlayış, zihniyet ve enformal ekonomik ilişkiler bir yandan kentleşme sürecinde önemli bir tampon kurum işlevi gören “hemşehrilik ilişkileri”ni geliştirmiş diğer yandan da bu sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ortamda bazı özel yaşam stratejilerinin oluşmasını sağlamıştır. Hemşehrilik ilişkileri (geleneksel, dayanışmacı, cemaat ilişkileri) kırdan göç eden nüfusun kente yerleşmesini ve onun ön bilgilerini üretmekle kalmamış, kentte erimenin, kaybolmanın, ezilmenin önünü alarak geleneksel dayanışma örüntülerini kente taşıyarak yeniden yapılandırmıştır. Örnek olarak kent topraklarına semt semt; mahalle mahalle Sivashılar, Erzurumlular, Karşılılar, Trabzonlular, Kastamonulular vb. tarafından yerleşilmiştir. Kendi konutlarını ve iş yerlerini inşa etmişler, dahası hemşehri dernekleri kurmuşlardır.

Bazı enformal-formal iş alanlarını ele geçirerek kentte söz sahibi olmuşlardır (Erder, 1996: 11; Kurdoğlu, 1989: 3).

Türkiye’de yaşanan modernleşme (göç, kentleşme, sanayileşme) süreçlerini çok iyi değerlendiren, esas olarak kırsal kökenli insanların bir kısmı, kentin sunduğu ekonomik kazanç, iş ve hizmet sektörlerini kendi geçim stratejilerinin temeli olarak görebilmiştir. Zaten kültür kodlarında var olan dayanışma kültürünü (birincil ilişkiler) kendi kurdukları organize suç örgütlerine taşımışlardır. Amaçlarına ulaşmak için legal görünümdeki iş organizasyonlarını kurdular. Ancak zor, şiddet ve korkuyu kullanarak kentsel yerel derebeylikleri, babalar, organize suç şebekesi şefleri haline gelmişler ve bu anlamda “mafya olgusu” kırsal-feodal ağalık yasasının kentsel ortamda yeniden yapılanması halini almıştır (Mülakat notları,2006; ORGSİL, 2006).

Diğer taraftan kayıtdışılığın ana ögesi suç ekonomisinin Türk ekonomisine yüklediği ağırlık ciddi boyutlara ulaşmıştır. Öyle ki bir kamu yatırımı için koyulan dört tuğladan biri; devlete alınan her dört kalemden biri yasadışı örgütlerin eline haksız bir gelir olarak geçmektedir. Bir taraftanda kamusal değerler bu tür örgütlerle işbirliğine giren bürokratlar tarafından soyulmaktadır. Sosyal ve ekonomik dengelerin iyice bozulduğu kent ortamında, aşırı nüfus baskısıyla kente gelen sahipsiz insanlar, mafya ekonomisinin çarklarına kapılmakta ve insan kaynağını oluşturmaktadır (ATO, 2004: 3).

Bütün bu oluşumlara modernleşme açısından yaklaşacak olursak, kentsel alanda hem geleneksel (kırsal) yapıyı hem de modern kentsel yapıların, toplumsal-ekonomik yapıların birbirine eklemlendiği modern formal ve marjinal yapıları bir arada görmektediriz. Ama daha çok kırsal-geleneksel olanın merkezi-kentsel olanı kuşatmasını içeren bir kentleşme süreci görülmekte, kültürel düzeyde “arabesk”;

ekonomik düzeyde enformalleşme ve kayıtdışılık; kentlerin köyleşmesini içeren hem modern hem post-modern “melez (hybrid)” desenleri taşıyan bir değişimdir.

Yapılan bu araştırma, Türkiye’deki çok yönlü dönüşüm süreçlerinde (kırsal-kentsel dönüşüm süreçlerinde ortaya çıkan sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yeni yapılar ve yapılanmalar) ortaya çıkan bir “tampon kurum” (Kıray, 2000) olarak işlev gören “hemşehrilik ilişkileri”nin, kayıtdışı olan toplumsal-ekonomik yapının içerisindeki, “organize suç örgütleri”ne ait oluşumun, yapılanmanın ve etkinliklerin üzerindeki işlevi ele alınmış ve incelenmiştir. Kendisi hem yasadışı hem de kayıtdışı bir örgütlenme olarak “Organize Suç Örgütleri (Mafya)” esasen birincil toplumsal ilişkilerin, kırsal dayanışmanın “hemşehrilik ilişkileri”ne yaslanarak kentsel ortamda yapılanmasından başka bir şey değildir. Mafya, kentte ayakta durmanın bir stratejisi ve kent fırsatlarını değerlendiren bir örgütlenme biçimidir. Diğer bir deyişle mafya, kent ekonomisinin marjinal gruplarıdır. Kırsal dayanışmanın kentsel alanda yasadışı, gayr-i meşru, enformal, kayıtdışı, gayr-i resmi formudur (Çulcu, 1998: 20; Gökçegöz, 2003: 104-110; Aytaç ve Bal, 1999: 122-132; Akgül, 2002: 126-128; Aşık, 2000: 148; Altuğ, 1994: 342; Aktan, 1996: 120; KOM, 2002: 116).

Ayrıca bu araştırma, yukarıda bahsedilen Türkiye’deki kentleşme sürecinde ortaya çıkan dengesizlikler ve çaresizlikler içerisinde vücut bulan marjinal bir yapılanmayı yani mafyayı çözümlemeyi ve gurbette canlanan ve yeniden şekillenen bir dayanışma biçimi olan hemşehriliğin mafya içerisindeki yerini bulmayı amaçlamıştır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Yukarıda kısa bir betimlemesi yapılan modernleşme (kentleşme, göç, sanayileşme) süreci, aslında bir enformalleşme, kayıtdışılık, kuralsızlık ve hatta bir yasadışılık olarak da okunabilir. Şöyle ki; kentlerin, sahillerin, kıymetli kamu arazilerinin bugün bile bir “nazım planı” çıkarılmamıştır. Kamu arazileri, önceleri kırdan gelen işsiz güçsüz niteliksiz nüfus tarafından “gecekondu” yapılarak ele geçirilmiş, yerleşilmiş ya da sahiplenilmiştir. Daha sonra, bu ilk gelenler tarafından kentsel fırsatı kendi köylülerine, hemşehrilerine, akrabalarına haber vererek ama para ama hizmet karşılığı devlet arazileri-kent toprakları aynı yöre insanlarına satılmış; benimdir diye sahiplenilmiş; Erzurumlular, Sivaslılar, Malatyalılar, Karşılılar, Çorumlular, Çankırlılar, Konyalılar, Siirtliler vb. kentsel topraklarda hemşehirlilik, akrabalık bağları üzere kurulu mahalleler oluşturulabilmiştir.

En son olarak da bu iş artık mafya örgütleri aracılığı ile; yerel yönetimlerin ve merkezi yönetimlerin gözü önünde ve bazen iştirak halinde kamu arazileri-kentsel topraklar daha da güçlülerin eline geçmiştir. Diğer bir deyişle bu enformalleşmenin (kayıtdışı ekonomik yaşam) yasadışılık boyutu üzerinden gelişen olağan bir yaşam biçimi haline gelmiş; kayıtdışı ekonomik yaşamdan uzak duranlar yadırganmaya başlamıştır. Kamu kurumlarında çalışan görevlilerden bir kısmı bu pastadan payını almış; kamu kurumlarında da yolsuzluklara yol açılmıştır.

Bugün yöresel bağlar -hemşehrilik ilişkisi- bölgecilik, mezhepçilik ve etnisite ile içiçe geçerek öylesine güçlü çıkar ilişkileri, örgütlenmeler ve kurumlaşmalar ortaya çıkmıştır ki, kentsel alanda bazı iş kolları yalnız bu tip birlikteliklerin tekelinde kalmıştır. Ya da bazı kentsel bölgeler hemşehrililik, din, mezhep, etnisit gruplardan sorulmakta; yerel yönetim seçimlerinde, genel seçimlerde önemli nüfuzlar elde

etmektedirler (Schüler, 2002; Kurdoğlu, 2004). Hele ki bazı illegal-yasadışı suçların işlenmesine sebep olan iş türleri (insan kaçakçılığı, beyaz kadın ticareti, uyuşturucu madde yetiştirme, üretme ve satma; eğlence sektörü, mülk sektörü, kara para aklama, şike, bahis oyunları, futbol ve jokey bahisleri gibi) birçok yasadışı işi yapan, organize eden yasadışı örgütlerin (organize suç örgütleri, mafya) temelinde dikkatle incelendiği zaman tanıdık, bildik akraba yada yöresel bağların, hemşehrilik ilişkilerinin yattığı açıkça görülmektedir (Çulcu, 1998: 114).

Diğer taraftan bu ilişkiler, Türkiye’de yaşanan bir çok yolsuzluk olayının temelinde, üst düzeyde “bürokrat, siyasetçi, iş adamı” üçgenin katalizörü konumunda yer alan mafya örgütleri (Çakıcı, Peker vb. gruplar) ile beraber götürülmektedir. Yani kayıtdışılık sadece toplumsal yaşamda-sivil toplum içinde mevzilenmiş bir yapı ve ilişki olarak karşımıza çıkmamakta; aynı zamanda devletin kilit görevlerinde yer almış siyasetçisi, bürokrati (asker, sivil, polis) ve hatta yargının doruk noktasında yer alan “yargıç, başsavcı”ların nadirde olsa yer aldığı bir kanun dışılık, yolsuzluk ve kayıtdışılıktır (Ekinci, 2002; TI, 2002; Ökçesiz, 2001). Diğer bir deyişle “kayıtdışılık”, yolsuzluk, kanunsuzluk adeta bir alışkanlık, bir gelenek halini almıştır.

Böyle bir ekonomik ve toplumsal değişim süreci ve yapısı organize suç (mafya) örgütlenmesine olağanüstü bir fırsat sunmaktadır. Bu ekonomik, toplumsal ve siyasal belirsizlik (denetlenemeyen, düzenlenemeyen, biçimlenemeyen), kaotik, belirsiz ortam, Türkiye’de göç ve kentleşme süreciyle beraber kırsal yapıların kentsel ortamda tutunma biçimlerinden biri olan hemşehrilik, aynı zamanda her türlü kanunsuzluğa da zemin hazırlamıştır. Örneğin bir çok yerel yönetimlerdeki ruhsat ve hizmet uygulamaları, merkezi yönetimdeki adam kayırma, torpil ve ihaleye fesat

kariştırma gibi yolsuzlukların arkasında yörecilik, mezhepçilik, partililikle iç içe geçmiş hemşehricilik yatmaktadır (Kurdoğlu, 2004) .

Bu araştırmanın temel problemi hemşehrilik ile organize suç örgütleri (mafya) ve suçları arasındaki ilişkilerdir. Diğer bir ifade ile kente göç eden eğitimsiz kırsal nüfusun kentte tutunma biçimi olarak hemşehrilik dayanışma ilişkilerini yozlaştırmaları, illegal örgütlenmelerin oluşumuna yol açmalarıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Problem durumunda ana hatları ile ortaya konulmaya çalışıldığı gibi bu araştırmanın amacı, organize suç örgütlerinin toplum içerisindeki konumunu irdeleyerek, hemşehrilik ilişkilerinin nasıl mafya tipi örgütlenmelere yol açtığını sosyolojik olarak ortaya koymaktır.

Bu amaç etrafında şekillenen çalışmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır;

- a) Hemşehrilik ilişkileri ile organize suç örgütleri (mafya) arasında nasıl bir ilişki vardır? Organize suç örgütleri beşeri kaynaklarını hemşehrilerinden mi seçer?
- b) Kayıtdışı ekonomi ile organize suç örgütleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Kocaeli metropollerinde, 2003, 2004 yılı ile 2005 yılının haziran ayına kadar 4422 sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununa Muhalefet” suçundan hakkında işlem yapılmış olanların nüfusa kayıtlı oldukları yerler ile doğum yerlerini gösterir verilerin dağılımı hemşehrilik ilişkilerini temel almaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de şu anda en önemli sorun nedir diye sorulduğunda; istihdam eksikliğini (işsizlik, yoksulluk, açlık) bir çok araştırma (DİE, Türk-İş, Kamu-Sen, Ar-Ge kuruluşları ve akademik çalışmalar) birinci sırada göstermektedir. Yani bu toplumun en önemli sorunu ekonomiktir.

Bu sorunu körükleyen göç, kentleşme ve büyük ölçüde de gecekondulaşma sürecinde (hemşehrilik ilişkileri dikkate alınarak) kentlere taşınan insanlar, yetersiz formal iş alanları, yani kentsel örgütlerin sorunlarını (iş, aş, barınak) çözmede yetersiz kalması nedeniyle, kendi aralarında oluşturdukları dayanışmalarla sorunlarının üstesinden gelme yolunu -kendi bildikleri ve doğrularıyla- tercih etmektedir. Öyleki “yanlış yanlış doğurmuş ve kentler düzenlenemeyen sorunlar yumağı” haline gelmiştir (Tekşen, 2003: 4).

Peki tüm bunların sebebi nedir? Bu sorunun yanıtı verilirken “kamu/devlet”te yapılan yolsuzluklar; bankaların soyulması, gelir dağılımı bozukluğu ve kayıtdışı ekonominin büyüklüğü akla gelir. Diğer bir deyişle bu toplumun gelişmesini engelleyen en önemli neden yolsuzluk; siyaset, bürokrat, işadamları ve katalizör olarak “mafya” suç örgütleri arasındaki yasadışı ilişkilerdir. Hatta bu ilişkiler asker, emniyet ve yüksek yargı mensubu kişilere kadar uzanmış ve onları da bu çıkmaz yola sokmuştur. Böyle bir toplumsal (kurumsal-örgütsel) ilişkiler ortamında ekonomi, siyaset, adalet kurumları eş güdüm içinde çalışmadıkları gibi, kamunun esnekliğini ve güvenliğini bozucu etki yapmakta ve “adalet duygusunu” zedelemektedir. Bu nedenle ülke insanı yolsuzluğa ve kayıtdışına sığınmakta; yapanın yanına kar kalıyor düşüncesiyle; anomik davranışlara girerek; genel bir toplumsal sapma ve suç ortamına neden olmaktadır. Diğer bir ifade ile yolsuzluk kültürü oluşabilmektedir.

Aslında tam bu noktada, organize suç örgütlerinin (mafya) bu kaotik durumu değerlendirdiği yasadışı-kayıtdışı bir gelir kapısı ya da köşeyi dönme yöntemi haline getirdiği söylenebilir. Bütün bu ilişkiler, anlayışlar ve tutumlar sonucu bugün kayıtdışı ekonomi GSMH'ya göre %65-70'lere varmıştır (TİSK, 2001: 17). Devlet kayıtlı işletmelerden vergi almakta ama kayıtdışı işletmelere dokunamamaktadır. Dolayısıyla vergiyi tahsil edemediğinden iş ve dış ödemeler dengesi, hep açık vermekte ve yatırıma (istihdam için) sermaye biriktirilememektedir.

İşte kayıtdışının ürünü ve aktörü organize suç örgütü (mafya) ile hemşehrilik ilişkileri arasındaki bağı betimlenmesini amaçlayan bu araştırma, Türkiye'nin en önemli sorunlarından birine ve dolayısıyla mevcut ekonomik, siyasi ve toplumsal yapının neden sağlıklı dönüşemediğine ışık tutacağı için araştırılmaya değerdir.

Üzülerek söylenmelidir ki Türkiye'de organize suç örgütleri ele alınmamış, yıllar içerisinde bunların unsurları kriminolojik, sosyolojik açıdan tarif edilmemiştir. Bu konuda ki eksikliği organize suçlarla ilgili makaleleri bulunan Aydın (2003: 80) şu şekilde dile getirmiştir;

“Mesela Türkiye'de organize suç diye bilinen grupların bir çoğunun devlet irtibatı olduğu iddia edilmiştir. Bu irtibat nedir? Bu da ortaya konulabilmiş değildir. Türkiye'deki iddia edilen olayların hiçbirisi somut olarak açığa çıkmış değildir. Biz bilim adamları, gazete haberleriyle şunları bunları diyemeyiz. Bu konuda Türkiye'de ciddi, bilimsel araştırma yoktur, İtalya'da vardır. Amerika'da vardır” (Aydın, 2003: 80).

Çulcu (1992: 442)'da Türkiye'nin mafya olgusuna gereken önemi vermediğini ve mafyanın sansasyonel olarak ele alındığını ve bilimsel olarak küçümsendiğini belirtir. Toplumsal yapı dinsel, siyasal, ekonomik, kültürel ve hukuksal açıdan sürekli çürütülerek mafya toplum yapısının tesis edildiğini, böylece örgütlenmenin

köklerinin, toplumun her alanda kılcal damarlarına kadar nüfuz ettiğini, Türk toplumunun en alt tabakasından en üst kesimine kadar mafyavari olaylara bulaştığını ifade eder. Çözümü ise üniversitelerde ve bilimsel çalışmalarda görür ve “Mafya konusu bir toplum hastalığı. Toplumsal hastalıkların doktorları ise sosyologlar. Yani sosyologlar toplumu muayene edecek, hastalıklara teşhis koyacak, sonra tedaviye geçilecek” der. Bu yüzden; bir toplumsal hastalığın muayanesini yapmak, teşhisini koymak ve tedaviye geçilmesini sağlamak adına bu çalışma önem kazanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Problemine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler

1.4.1. Sanayileşme, Göç, Kentleşme

Emeğin bilgi ve beceri seviyesindeki yükseliş, yaratıcılığındaki artış, sermayenin niteliğindeki iyileşme ve teknolojinin hayatın her alanına giderek ve artan uzmanlıkta yerleşmesiyle tanımlanan bir süreçtir. Sanayileşme tarımda ve diğer tüm sektörel alanlarda ve bunların idari bağlarında verimliliği çoğaltan modern yöntemler için kullanılan bir kavramdır (Marshall,1999: 630-634).

Sanayileşme ile birlikte modern ve karmaşık organizasyonlar dolayısıyla uzmanlaşmış birimler ortaya çıkmıştır böylelikle formal ilişkiler, kontrol ve koordinasyon ağırlık kazanmıştır. Söz konusu unsurlar sanayileşmenin olmazsa olmaz şartlarıdır (Brown, 1981: 5-8).

Son yüzyılların en önemli olgularından birisi olan şehirleşme, gelişmiş ülkelerde 19. yüzyılda yaşanmış iken, gelişmekte olan ülkelerde, Türkiye’de dahil olmak üzere özellikle II. Dünya Savaşından sonra hız kazanmıştır (Kızılçelik ve Erjem, 1992: 70-73). Şehirleşme zaman içinde bir değişme sürecidir. Şehirleşme salt bir nüfus hareketi değildir, iki boyutu olan bir olgudur. Şehirleşme hareketini toplumun

ekonomik ve sosyal değişmeler doğurur. Örneğin, teknolojideki gelişmelerin, tarım ve tarımdışı üretim biçimi ve ilişkilerindeki değişmelerin sonucu, şehirlere göç ve şehirlerin yapısında farklılaşma ortaya çıkmıştır (Kartal, 1978: 100).

Şehirleşme, “sanayileşme ve ekonomik gelişmeye paralel olarak şehir sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütleşme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranışları ve ilişkilerinde şehirlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir” (Keleş, 1990: 5).

Türkiye’de şehirleşme olgusunun doğmasına yol açan sebepler, Kartal tarafından şu şekilde sıralanmaktadır. Tarıma yeni teknolojinin girişi; entansif tarım, toprak yetersizliği ve mirasla parçalanması; hızlı nüfus artışı ve yaşam biçiminin sınırlılığı; kentlerin iş yönünden çekiciliği; haberleşme ve alışım olanaklarındaki gelişmeler; çeşitli düzeylerde verilen yönetimle ilgili kararlar ve uygulanan politikalar (Kartal 1978: 33-59).

Sanayileşme süreciyle birlikte ilerleyen kırdan kente büyük çaplı nüfus hareketleri, göç olmuştur (Bahar, 2005: 273). Göç, coğrafi mekan değiştirme sürecinin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel olarak toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir (Bayhan, 1996: 178). Toplumdaki yoksul insanlar bir iş bulma umudu ile çoğu kez göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Türkiye’de sanayinin geliştiği kentlere kırsal kesimden iş bulmak amacıyla sürekli göç yaşanmaktadır. Aynı zamanda kentler işsiz insanlarla gitgide kalabalıklaşmakta ve beraberinde pek çok siyasi, ekonomik ve psikolojik problemleride kente taşımaktadır (Kızılçelik ve Erjem, 1992: 73).

Kırdan kente göç önemli toplumsal değişmelere yol açar. Bu değişimler her türlü insan ilişkisinin yeniden oluşması demektir. Yapısal değişiklikler fiziksel yapıyı etkilediği gibi, kişilerin davranışlarının, kişilerin davranışlarının ve hatta heyecanlarının değişmesine yol açar (Keleş, 1990: 7-12). Kentleşme gelenekleri ve görenekleri eriterek düzensizliklerin ve problemlerin kaynağı olmaktadır. Her göç, insanları ruhsal stresle karşı karşıya bırakır. Göçle birlikte eski sistem ve mekanizmalar çözülür, ancak yenileri eskilerin yerini henüz alamamıştır. Ortaya sapan davranışlar çıkar: Belli başlıları suçluluk, alkolizm, fuhuş, ruh sağlığı bozukluklarıdır. Kentte, koruyucu, denetleyici ve gözetici mekanizmalar çözülür, başboşluk meydana gelir (Sencer, 1989: 29-30).

Örneğin Eke (1982), akraba ilişkilerinin şehir kültürü ile birlikte kaynaştığını ve ihtiyaç olduğu sürece devam ettiğini, yerlerini alacak kurumlar oluştuğunda bırakıldıklarını çalışmasında vurgulamaktadır. Ayrıca aynı köyden gelenlerin oluşturdukları mahallelerde, mesleki kuruluşlara katılımın ve çevre düzenlemesine ilginin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

Kıray, gecekondu geçici bir mekan olmadığını vurgulamaktadır. Gecekondu mahalleleri, güven ihtiyacı ve akraba, tanıdık, hemşehri dayanışmasını üzerine kurulmuştur (Kıray, 2000). Göçle gelenler karar çevresinde bulunmadıkları ve birçok işlerini çözmede desteğe ihtiyaçları olduğu için patronaj ilişkileri kentte gecekondu semtlerinde yeniden üretilmiştir. Göçenlerin kendi kimliklerini tanımlarken yani kentsel ortamda konumlarını belirlerken yukarıda sözü edilen iç-gruplarla referans gruplarını esas alırlar. “Kentteki göçmen” kendi durumunu tanımlarken, en çok kendi iş ve meslek çevresi ile kendi iç çevresini (akraba-hemşehri-tanıdık-aile) referans topluluğu olarak kullanmaktadır (Şenyapılı, 1978: 156). Aidiyet ihtiyacının önemli

bir nedeninin, kentteki frenlenmemiş tüketim eğilimi ve maddeci bir hayat karşısında manevi kayboluş endişesi olduğu görülür. Bu endişe kişiyi bir arayışa iter. Bu ve “büyük bütün”de erimek, şahsiyetini yitirmek, kimi zaman bir tepki, kimi zaman bir geriye dönüş, bir farklılık ve ayırdedilme ihtiyacı doğurur ve bu ihtiyaç değişik biçimlerde tezahür edebilir (Mandon, 1990: 177-178)

Gecekondualarda mahalle bazında yerleşim, belirli bir yöreden gelenlerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Nitekim Alpar ve Yener’in, 1993 yılında yapmış oldukları bir ankette “bu mahallede başka hemşehriniz var mı?” sorusuna cevap olarak hane halkı reislerinin İstanbul’da yüzde 73.40’ı, İzmir’de yüzde 62.15’i, Ankara’da yüzde 75.84’ü hemşehrileriyle aynı mahallede oturduklarını belirtmişlerdir (Alpar ve Yener, 1993: 31).

Kırsal yerlerde gözlenen birincil grup ilişkilerin nedenli devam ettiğini ikincil nitelikteki ilişkilerin başlayıp başlamadığını incelemek üzere sorulan sorulara alınan cevaplar, şehirde akraba ve hemşehri ilişkilerinin devam ettiğini göstermektedir. Ancak, yeni tanışlar özellikle komşular ve iş arkadaşlarıyla ilişkiler kurulmuştur. Yeni kurulan ilişkiler içinde komşuluk ilişkileri de birincil ilişki niteliğindedir. Nitekim, çoğunluk hemşehrilerinin bulunduğu mahallede yaşamaktadır (Alpar ve Yener, 1993: 72).

Türkiye’de de, yukarıda belirtilen nedenlerle kırsal kesimde oluşan ve kentlere göç eden bu işgücü fazlalığı, sanayisi yetersiz kentler tarafından emilememiştir. Çünkü Türkiye’de sanayileşme oranı kentleşme oranının özellikle göçün ilk yıllarında hep gerisinde kalmıştır (Tekşen, 2003: 10).

Yine göç etmiş insanların durumu “Kültür Çatışması Teorisi” ile de açıklanabilir. Bu teoriye göre kısaca suç, kültürel norm ve amaçlarında diğer bir grubun norm ve amaçları arasındaki çatışmadan doğar (Dönmezer, 1994: 198).

Bu bağlamda, Türkiye’de göç olayının bilinen sonuçları görülmektedir. Göç ettiği yerde umduğunu bulamayan insanların gerek meşru yollardan elde edemedikleri yasadışı yollardan elde etme, silsile göç ettikleri yerlere ayak uyduramama gibi sebeplerden ötürü kültürel çatışma yaşamalarının sonucunda hayatlarını idame etmek ve toplumda bir yer edinmek amacıyla suca yöneldikleri görülmektedir.

Göçler sonucu kentlere gelenler, kentli nüfusun yerleşik sosyo-ekonomik ve kültürel yapısını olumsuz etkilemektedir. İşsizlik ve ekonominin bozulması göçün yol açtığı en temel problem alanı olarak görülmektedir. Genel asayişin bozulması, hırsızlık ve fuhuşun artışı, konut, alt yapı sorunu gibi kentleşme sürecine ilişkin olarak gündeme gelen sorunlar da ikincil derecede görülmektedir (DPT, 2001: 31-32).

Günümüze kadar yapılan çalışmalar suçun tanımlanması ve araştırılması güç bir konu olduğunu ortaya koymuştur. Hangi davranışların kapsamına girdiği farklı toplumlarda ve toplumların değişik kesimlerinde egemen olan normlara göre değişebilir. Ayrıca, hızlı göç yaşanan toplumlarda, yaşam tarzı birbirinden farklı insanların aynı kentte yaşamaya başlamasıyla birlikte sosyal eşitsizlikler, farklı düşünce ve inançlar, farklı kimlikler ayrılmaya başlamıştır (Rittersberger ve Kalaycıoğlu, 2003: 385-386). Böyle bir sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ortamda bireylerin, örgütlerin, kurumların denetimi zorlaşır. Ama organize suç örgütleri için bu bir fırsattır.

Yaşam stratejileri olarak adlandırılan bu mekanizmalar öncelikle geniş aile-akrabalık ilişkileri içinde çok güçlü bir şekilde kurgulanıp, komşuluk, hemşehrilik, etnik ve dini bağlar, siyasi ve ideolojik bağlarla içice geçerek desteklenmektedirler. Toplumsal ağların kişiler ve toplumsal yapı üzerindeki denetim ve yaptırımları da çok güçlüdür (Rittersberger ve Kalaycıoğlu, 2003: 392). Aynı şey organize suç örgütlerinin yapılanmasında da görülebilmektedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik yapı, bu tür örgütlemeler de yaşam stratejisi olarak görülebilir.

1.4.2. Kayıtdışı Ekonomi

Ekonomik faaliyetlerin fiilen gerçekleşmiş olmasına rağmen bu faaliyetlerle ilgili kayıtların tutulmaması olarak nitelendirilen kayıtdışı ekonomi, kamu idarelerinin denetimi dışında kalan her türlü ekonomik işlem ve faaliyetlerdir (Altuğ, 1994: 5-9). Diğer bir ifadeyle, kayıtdışı ekonomi resmi kayıtlara girmeyen, kanuni belgelerle belgelendirilmeyen, yetkili kamu organlarınca normal kurallar çerçevesinde kontrol edilemeyen ve milli gelir hesaplamalarında dikkate alınmayan ekonomik işlem ve faaliyetlerin tamamıdır. Genel olarak bir tanım yapmak gerekirse, kayıtdışı ekonomi, gayri safi milli gelir hesaplamalarını elde etmede kullanılabilen istatistik yöntemlerine göre tahmin edilemeyen ve gelir yaratıcı ekonomik faaliyetlerin tümüdür (Derdiyok, 1993: 54).

Kayıtdışı ekonomi büyürken, kayıtlı olan ekonomi küçülür. Yani kayıtdışı ekonomi, kayıtlı ekonomi ile ters orantılıdır. Kayıtdışı ekonomide, alışverişlerde satış belgesi, fatura kullanılmadığı için, ticari defter kayıtlarına da intikal etmez. Kayıtdışı ekonomik faaliyet, alan razı-satan razı şeklinde gelişmektedir. Devlete kazancın üzerinden ödenmesi gereken vergiler, fonlar, harçlar da ödenmez. Devlet

bir anlamda işletmelerin en büyük ortağı iken alıcı ile satıcı faturasız işlem yaptıkları için üçüncü ortak olan devletin vergi alacağını kendi aralarında pay edilmiş olur. Devlet vergi hakkını temin edemeyince görevlerini borç alarak yerine getirmek zorunda kalmakta ve verginin yerini borçlanma almaktadır (Ekin, 1995: 19). Bu durumdan da anlaşılacağı gibi kayıtdışı ekonomi, aynı zamanda vergi kaçırma ve vergiden kaçınma güdüsü ile vergi idaresinin bilgi alanı dışında bırakılmış faaliyetlerin bütünü haline gelmektedir (Kırbaş, 1995: 24-27).

Kayıtdışı ekonomi kapsamı içerisinde yer alan ve birbirinden farklılık gösteren unsurlar, gelir elde edenler açısından üç grupta toplanabilir (Aydemir, 1995: 76). Bunlar; yeraltı ekonomisi (veya yasadışı faaliyetler), yarı kayıtlı ekonomi, hiç kayıtlara girmeyen ekonomidir. Yukarıda sayılan üç unsurun ortak özelliği; gelir elde edenlerin, elde ettikleri gerçek gelirlerinin bir kısmını veya tamamını kayda geçirmiyor ve bu gelirler üzerinden de ödemesi gerekenden daha az vergi veya hiç vergi ödemiyor olmalarıdır.

Kayıtdışı ekonominin bir şekli olan yasa dışı faaliyetler toplumun zararlı ve ahlak dışı olarak gördüğü, kötü olarak nitelendirdiği kanunen yasaklanmış faaliyetlerdir. Kayıtlı ekonomik faaliyet olarak yürütülmesi yasaklanmış olan faaliyetler doğal olarak kayıtdışı faaliyetlerdir. “Ekonomik faaliyetlerden bir kısmının çeşitli sebeplerle yeraltına kayması, vergilendirilebilir kaynakların da yeraltına kayması anlamına gelmekte ve sonuçta vergi kaybı doğmaktadır” (Yılmaz, 1998: 483).

Kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin tespit edilmesi halinde ilgililer sadece vergi cezalarıyla cezalandırılırken, yasa dışı faaliyetleri yapanlar vergi cezalarından ayrı olarak ilgili dardaki hapis ve para cezaları ile cezalandırılırlar. “Daha çok kamu düzenini ilgilendiren ve devletin güvenlik güçlerinin uğraşı alanı içinde olan bu

faaliyetleri, silah, uyuşturucu, kıymetli maden ve tarihi eser kaçakçılığı, kalpazanlık, sahte pasaport, vize ticareti, gayri yasal iş takibi, çek-senet tahsilatı, tefecilik, rüşvet, kadın ticareti ve organ ticareti olarak saymak ve bu sayılanları artırmak mümkündür” (Aydemir, 1995: 14).

Kente göçen nüfusun istihdam alanını belirtmek için marjinal ya da enformel işler deyimleri kullanılmaktadır. Enformel sektör deyimini K. Harts’ın (1970) Gana’da yaptığı araştırmalar sonucunda ileri sürdüğü bir kavram olup, kent yoksullarının gelir imkanları arasında istihdam biçimi açısından terminolojiye girmiş, ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) daha sonra Hart’ın terminolojisini bir Kenya araştırmasında resmileştirilmiştir. Buna göre enformel sektörün özellikleri şunlardır. Giriş kolaylığı, kendi kaynaklarının kullanımı, işletmede aile mülkiyeti, küçük boyutlu işletme, emek-yoğun ve uyarlanmış teknoloji gerektirmesi, okul sistemi dışında kazanılmış beceriler gerektirmesi, kuralsız-denetimsiz ve rekabetçi bir pazar ortamı oluşu. Üçüncü dünya ülkelerinin çoğunda, kentlerde nüfusun önemli bir kısmı bu tür işlerde çalışmaktadır. Latin Amerika ve Asya ülkelerinde yapılmış bir araştırma bu oranın yüzde 39 ila 69 arasında seyrettiğini göstermektedir (Gilbert 1992: 72-74).

Marjinal ya da enformel işler gecekondudaki hemşehri dayanışmasının zeminin hazırlayan işlerden olduğu için bu işlerin yapısına kısaca değinilmesi yararlı olacaktır. Her şeyden önce belirtilmesi gereken marjinal işlerin varlığının yetersiz kentleşmenin özelliklerinden biri (Kıray 2000: 98) olduğu gerçeğidir.

Mafya, sadece uyuşturucu, yasadışı işler, arsa-konut satışı vb. alanlardan kazanç elde etmemektedir. Akla ne gelirse, her şeyden payını almakta; her alanda girişimde bulunmaktadır. Örneğin, özellikle deniz kıyısındaki çay bahçeleri ve içkili lokantaların (restaurantlar) büyük bir kısmı bu grupların elindedir. Belediye

tarafından yapılan çay bahçesi ihalelerinde aynı yöntemler kullanılarak elde edilmektedir. Eski sahipler korkutularak çay bahçeleri, lokantalar mafyanın eline geçmektedir. Hava kirliliği, Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri haline gelmesinin sebeplerinin altında kaçak sokulan kömür bulunduğu sürekli ifade edilmekte ve Silivri, Kemerburgaz, Ömerli, ile, Kilyos gibi kömür bölgelerinin mafyanın elinde olduğu söylenmektedir. İstanbul örneğinden devam edecek olursak megapol haline gelen kentin en az yaklaşık 1.780 bin araçlık otoparka gereksinimi bulunmaktadır. Varolan otoparklar ise 133 bin aracı ancak kaldırmakta ve bu yüzden kentin yüzlerce cadde ve sokağı doğal otopark haline mafyaca getirilmektedir. Koluna kırmızı bir bant bağlayıp başına beyaz şapka takan insanlar, kaldırımlara park eden otomobilleri haraca kesmektedirler. Değneki adı verilen bu kişilerin de bir caddeye, bir sokağa tek başına sahip çıkabilme gücü bulunmuyor ve çeşitli mafya gruplarının sokaklara egemen olduğu biliniyor. Buna benzer oluşumlarla; ticari otomobillerin plaka fiyatlarından tutun, kiracıların tahliyesine, dilencilerin mafya çatısı altında örgütlenmesinden işportacıların nerede tezgah aacağının belirlenmesine kadar hayatın hemen her alanında mafya at oynatabilmektedir (Nebiler, 1995: 72).

Mafya, znel olarak bir suç örgütünü tanımlamaktan çok belirli bir alt kültürü, kendine özgü gelenekleri ve davranış kodları olan bir olgu ve oluşumu ifade etmektedir. Bu oluşum içerisinde, yardıma ihtiyaç duyan veya herhangi bir konuda müşkül durumda olan bir kişi, kendisine yardımı olacağını düşünmediği yasalara ve resmi kurumlara müracaat etmek yerine, şiddeti ve acımasızlığı ile kısa sürede iş çözme g ve kabiliyetine sahip bulunan mafyaya başvurmayı tercih eder. Gelişmelerin bu yönde olması ve artan bir ilgiyle mafyanın tercih edilmesi, bu

örgütleri gittikçe güçlendirmiş ve mafya, sosyal hayatın kabul edilebilir bir unsuru haline gelmiştir (Beşe, 2002: 156).

Gökçe (2004: 337)'ye göre, mafya yasa boşluklarından yararlanarak siyasi iktidarlar üzerinde baskı yapan, nüfuz ve kazanç sağlama amacıyla meşru otoriteye karşı çıkan, şiddet kullanan, kumar, haraç, uyuşturucu kaçakçılığı, para aklama ve kadın ticareti gibi yasadışı işlerle uğraşan gizli ve hiyerarşik bir örgüttür. Yasadışı yollardan kazanılan paralar eğlence yeri ve oteller aracılığıyla günümüzde yatırım dönüştürülmeye başlanmıştır. Sonuç itibarıyla mafya ekonomik bir şebekedir. örgütlü suç işler, şantaj yapar, rüşvet verir, şiddet kullanır, öldürür. Mafyayı bu özellikleriyle terör olgusundan ayırt etmek zordur. Ancak amaçları farklıdır.

Çek-senet tahsilatı, ihalelere fesat karıştırma, koruma vaadi ile haraç toplama gibi suçlardan başlayan, cinayet işlemeye kadar uzanan, bu nedenle toplumda güvenliği, demokratik yaşamı, istikrar ve gelişmeyi tehlikeye soğan suçlar son yıllarda Türkiye'de de artış göstermiş, özellikle metropol illerde hemen hemen her suç organize olarak işlenir hale gelmiştir. Kamu ihalelerine etki yapılması, oto hırsızlığı, fuhuş alanında faaliyet gösteren gruplar örnek olarak gösterilebilir (Yılmaz, 1998: 73).

Sosyo-ekonomik parçalanma ile organize suçun ortaya çıkışı arasındaki ilişkileri değerlendirirken, geçen yüzyılda varolan yerel ekonomik geri kalmışlığın, toplumsal ve kurumsal parçalanmanın Güney İtalya mafyasının gelişiminde oynadığı rol hafife alınamaz. Yine de bütün bu değerlendirmeler, son birkaç yıla damgasını vuran en önemli yeni özelliklerden birinin, suç olgusu ile sosyo-ekonomik parçalanma arasındaki şu klasik ilişkinin öne çıkması olduğu gerçeğini gizlememelidir. En güçlü suç gruplarının ekonomik ve toplumsal süreçleri, bu süreçler tarafından

belirlendiklerinden daha büyük ölçüde etkileyebilecekleri görülmüştür. Suç gurupları, şimdiye dek bunlardan uzak kalabilmiş yerlerde bile, giderek daha çok bölgeyi marjinalleştirmekte ve harabeye çevirmektedir. Bu da toplumsal yıkımı hızlandırmaktadır (Cinoğlu ve Güneş, 2003: 135).

Amerikalı sosyolog Robert K. Merton'un ünlü cümlesi şöyledir: "Resmi yapının işlevsel yetersizlikleri, mevcut ihtiyaçlara etkin bir şekilde yanıt vermek için alternatif (resmi olmayan) yapıları ortaya çıkarmıştır. Tipik olan, ekonomik büyümenin çalkantılı yürüdüğü ve devletin, bu yüzden ortaya çıkan problemlere kargı mücadelede yetersiz kalabildiği koşullarda mafyanın etkili olmaya başlamasıdır. Mafya, bu tür problemleri kısa sürede çözme iddiasıyla ortaya çıkar. Bir yandan ortaya çıkan tekil sorunları çözerken, diğer yandan kazançlarının devamı için mevcut problemlerin devamından da yanadır. Çünkü problemlerin varlığı onun kazanç kapısıdır.

Suça eğilimli çok sayıda kişinin ortaya çıkması 80'li yılların Türkiye'sindeki ekonomik ve kültürel değişimlerden bağımsız olarak ele alınamaz. Orta sınıfların kişisel kazanç elde etme hırısı, Özal hükümetleri zamanında izlenen radikal, liberal ekonomik politikalarla ilişkilidir. 12 Eylül darbesi sonrası yapılan ilk seçimlerde, 6 Kasım 1983'te, Özal'ın Anavatan Partisi oyların %45'ini aldı. Özal, ekonomide liberalleşme ve ihracatın artırılmasından yanaydı. Yeraltı dünyasının önde gelen biri dizi zengini onun döneminde saygı duyulan birer işadamı olma şansını yakaladılar. Bu, Özal açısından pratik bir tercihti. Bir toplantıda şunları söyleyecekti: "Bizim eski kaçakçılar ihracatçı olmak istiyorlar ama onlar hakkında istihbarat teşkilatınca tutulan olumsuz raporlar var." (Cinoğlu ve Güneş, 2003: 138).

Meşru veya gayri meşru yollarla büyük rant sahibi şahıslardan haraç isteyen veya zorla menfaat temin etmek isteyen gruplar ile birlikte oto hırsızlığı, dolandırıcılık, kumar, beyaz kadın ticareti ve her türlü kaçakçılık grupları haksız kazanç ve menfaat elde etmek amacıyla birleşerek paylaşma ve menfaate dayalı gruplar da oluşturdukları görülmektedir. Yol olarak ise çeşitli yöntemlerle baskı sağlayarak her türlü suçu işlemeye kendilerini hazır göstermekte, bu suretle de yılgınlık sağlayarak amaçlarına ulaşmayı hedeflemektedirler (Tuşalp, 2002: 276-280).

1.5. Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi

1.5.1. Suç

Sosyal yaşam içerisinde düzen, durağanlık ve bütünleşmenin uyumuna yardımcı olurken, bu olgunun zıttı olan düzensizlik ve dolayısıyla kötü bütünleşme toplum içerisinde suça ve sapmaya yardım eder. Toplum içerisinde alt sistemi oluşturan üyeler arasında kopmaz bir bağ oluşmuş; kurallar ve değerler üzerindeki bütüncül anlayış birliği sağlanmış ise o toplum sistemleşmiş, sosyal olarak organize olmuş ve bütünleşmiştir. Ancak bunun tersi olarak nitelendirilebilir bütünleşmede kesintiler, sosyal kontrol bozuklukları mevcut ise o toplumun sistemsiz yani anomik olduğunu söyleyebiliriz (İçli, 2003: 501).

Toplumların hatta sosyal bir anlayışla oluşturulan her bir organizasyonun devamlılığını sağlayan o topluluğun kendisine ait birikimleri, kurallarıdır, anlayışları vardır. Bu kurallar, örf, adet, gelenek ve görenekler gibi kültürel unsurlar olabileceği gibi, yazılı hukuk kurallarıda olabilir. İnsanlık tarihi boyunca toplumların bütünlüğü ve düzeni için var olan bu kurallar toplumdaki her bireyin hakkını koruyucu yaptırımlarla güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Toplumda mevcut bu kurallar,

kişilerin birbirine ve ortak oluşturulan bütüncül yapıya karşı hak, görev ve sorumlulukları belirlemektedir. Bu ortak kabul alanı içerisinde istenmeyen davranışlar sapmış tutum olarak değerlendirilmektedir. Sapmış davranış ortak kabul ve anlayışla belirlendiği için daha öncede bahsedildiği gibi gruptan gruba, toplumdan toplumada değişkenlik arzeder. Suç da bir sapmış davranış olarak nitelendirilebilmektedir. Çünkü toplumlarda suç olarak nitelendirilen davranışlar kültürel yapıya paralel hukuk kurallarıyla da onay görmektedir (İçli, 2001: 1-4).

Suç denilen olaya, yani belirli hareketlerin yasak fiillerden sayılmaları ile, bunları işleyenlerin çeşitli tepkilere konu olmalarına, devlet müessesesi şeklinde gelişmiş insan toplumlarının meydana çıkışından çok önce bile rastlanmıştır. Tarihte hiçbir toplum yoktur ki, orada belirli fiiller yasaklanmamış ve bunun karşılığı olarak ceza müeyyidesi var bulunmamış olsun. Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir (Balcıoğlu, 2001: 49).

Sosyoloji kişinin, ait olduğu toplumun bilinçli bir üyesi olabilmesi, toplumsal kültürün gereklerine göre hareket edebilen bir kişilik kazanabilmesi için, sosyalleşmenin gerekli olduğunu belirtmektedir. Sosyalleşmenin gereğine uygun olarak gerçekleşmesi zorunludur. Sosyalleşmede ise başta gelen araç cezalandırma ve ödüllendirmedir. İnsanlar önceki devirlerde her şeyde bir ruh ve canlılık görmüş ve belirli fiil ve hareketlerin icra edilmemesine ilişkin emirleri, tabuların emri saymışlardır. Kötülük yapanları tabuların şiddetle cezalandıracaklarına, felakete uğrayacaklarına inanılmıştır. Fakat bazı hallerde ilahların, tabuları ihlal edenleri hemen cezalandırmadıkları görüldüğünden toplumun müdahale ile kuralı ihlal edenleri cezalandırması zorunlu sayılmış ve böylece toplumun felaketlerden, kıtlıktan korunabileceği kabul edilmiştir. Sonradan suç, dini esaslarla tanımlanmış, topluma

zarar veren fiil ve hareketlerin aynı zamanda birer günah teşkil ettiği ve Allah'ın iradesine karşı olduğu kabul edilmiştir. Zamanla ve yüzyıllar içinde suç fikri gittikçe laikleşmiş ve suçun zarar veren kişi ile toplum arasındaki ilişkileri ilgilendirdiği görüşüne varılmıştır. 18. yüzyılın başlangıcından itibaren suç fikri laikleşmeye başlamış ve suçun zarar veren kişi ile toplum arasındaki ilişkilerde aranması gerektiği fikri ortaya çıkarak; kısa bir süre içinde yaygınlaşır. Gelişme, bazı yazarlarca, rasyonel bir suç kavramına yönelinmesi olarak ifade edilmiştir. Suç fikrinin rasyonelleşmesinin asıl anlamı başta devletin, tekel bir yetkinin sahibi olarak suçları belirlemek ve ceza vermek hakkını elinde tutması, daha doğrusu eline almasıdır. Bu gelişmenin yüzyıllar boyu devam eden insanlık dışı ve dehşet verici uygulamalar sonunda ortaya çıktığını ise tarih göstermektedir (Dönmezer, 1984:17).

Dolayısı ile sonuç olarak suç, toplumun hayat anlayışının yazılı ifadeleri olarak tarif yapılan yasalara ters düşen eylemler, toplumun genel düzen ve huzurunu bozmuş olacakları yönüyle, kabul edilebilir bir hareket sayılmayan davranışlar olarak tanımlanabilir. Hukuk yönünden suç yasalarda güvence altına alınmış, mevcut toplum kurallarının yıkılmasına ve sarsılmasına yönelmiş fiil ve davranıştır (Balcıoğlu, 2001: 50).

Dönmezer'e (1984:18) göre suç evrensel, genel bir olaydır. Tarihin en eski devirlerinden itibaren varolmuştur. İnsanların içinde ihtiraslarla birlikte toplum halinde çeşitli sosyal sınıfların varlığının gerektirdiği sosyal çelişkiler, uyumsuzluklar varoldukça suç da var olacaktır.

1.5.2. Organize Suç Örgütü

Sosyolojik açıklamadan önce hukuki yönü ağırlıklı olarak organize suçun tanımını yapacak olursak, birden çok kişinin belli bir disipline ve hiyerarşik düzene bağlı ve sürekli olarak, kamu düzenini bozduğu kabul edilen suçları işlemek için örgütlenmesidir (Köroğlu, 2001: 17-18).

Dönmezer'e (1996: 217) göre ise ulusal ve uluslararası düzeyde organizasyon oluşturarak yasalara aykırı biçimde, haksız menfaat veya yüksek kazanç sağlamak amacıyla, ekonomik veya idari yapıyı doğrudan veya dolaylı olarak kontrol eden, ele geçiren ve ortaya çıkarılması için uzun süreli hassas çalışma gerektiren suçlar organize suçlar olarak adlandırılmaktadır.

Organize suçun sosyo-ekonomik şartlarla doğrudan ilişkili olduğu hatta siyasi yönünde olduğu görülmektedir. Öncelikle siyasal ve sosyo-psikolojik bir fenomen olan organize suç olgusunu irdelerken suçu ortaya çıkaran sosyolojik, tarihsel ve siyasal nedenlerin; toplumsal yapı, sosyal tarih ve tarihsel süreçlerin; ekonomik, hukuki ve siyasal sistemin kusurları çatışma sonucunda ortaya çıkan yozlaşma unsurlarının; demokrasinin işleyişindeki olumsuzlukların ne olduğu üzerinde durulması gerekmektedir (Beşe, 2001: 23-24).

Günümüzde organize suçlarla ilgili en çarpıcı nokta; bunların ulusaşırı, yani ulusal sınırları aşan, sınır ötesi ya da uluslararası nitelikleridir. Bugün “organize suçlar” denildiğinde, gerek akademik literatürde ve gerekse güvenlik bilimleri terminolojisinde büyük ölçüde ulusaşırı nitelik suç örgütleri kastedilmektedir (Savona, 2004: 47-55).

Ulusal ve uluslararası ölçekteki sosyo-ekonomik bu yapılar, organize suçluluğun doğmasını sağlamakta ve onu beslemektedir. Organize suçlar, bir yandan hukuk

devletini tahrip ederken, diğer yandan demokrasilerin imkanlarını istismar etmektedir. Yasadışı yollardan elde edilen paralar, organize suç örgütlerince politik sisteme, basına ve kamu yönetimine nüfuz edilmesinde ve onların yönlendirilmesinde bir güç unsuru olarak kullanılmaktadır.

Mafya tipi örgütler, başlangıçta İtalya'nın Sicilya'sında doğan mafya, önce bütün ülkeye yayıldı ve oradan ABD'ne taşındı. Feodal kan bağlarının çözülmediği “aile” düzeninden kaynaklanan ve onur, koşulsuz itaat, sadakat, grup dayanışması, gizlilik gibi mafya kültürünün vazgeçilmez unsurlarına dayanan ve “şiddeti” doğal olarak kullanan bu örgütsel yapı, giderek mafya türü bir “iktidar” yaratmıştır. Siyasal gücün desteği ile disiplin, dayanışma, yıldırma, çıkar sağlama yöntemleri kullanılarak “kolluk” ve “yargı” gücü kırılmıştır. Sermaye ile bağ kuran mafya, böylece işlenen suçların hepsini koruma altına alınmıştır. 1870 yılında bölgesel seçimleri kazanan mafya siyasal gücünü göstererek, faşizm döneminde de etkisini arttırmıştır. Savaşın sonra, demokratik düzenin kurulmasıyla birlikte, mafya sağcı partiler içinde yer almış, sosyalist örgütlere ve sendikalara karşı mücadele vererek, cinayetler işlemekte ve karakteristik özelliklerini zaman içerisinde ortaya koymuştur. 1970'li ve 80'li yıllara gelindiğinde, siyasetçilerle, güvenlik birimleriyle, sermaye çevreleriyle ittifak kuran mafya, yeni tür bir “iktidar” yaratmıştır. Türkiye’de de, değişik sorunlar nedeniyle, benzer bir gelişme yaşanmış ve terör örgütleriyle organize suç örgütlerinin yarattığı bu tehlikelere karşı, çeşitli ülkelerde yasal değişiklikler yapılmıştır. (Cinoğlu ve Güneş, 2003)

Halk deyimiyle “Mafya”, Türk Ceza Kanununa göre “Çete”, 4422 sayılı yasaya göre “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü” ile ilgili öğretide bir çok tanım çalışması yapılmıştır. Çıkar Amaçlı Organize Suç Örgütlerinin belirlenmesi ve mücadele

edilebilmesi için çok iyi tanımlanması ve bu tanıma göre, örgütlerin hukuki çerçevesinin çizilmesi bir zorunluluktur (Saçan, 2005: 33-42).

Bu bağlamda sosyolojik açıdan organize suç örgütlerini ve organize suçluluğu değerlendirirken dikkat edilmesi gereken husus “mafya” ile “organize suç örgütü” arasındaki farklılıktır. Mafya, İtalya’da tarihi süreç içerisinde ortaya çıkmış ve halkı tarafindanda desteklenen bir olgudur. Türk toplumunda ise benzer fakat çok daha farklılık arzeden gelişimi vardır. Bu çalışmada “mafya” ile kastedilen İtalya’da ki gibi bir oluşum değil bilakis Türk halkı tarafından organize suç örgütlerini ifade etmek için kullanıla gelen bir ifadedir. Organize suç örgütlerini (mafya) sosyolojik açıdan değerlendirildiğinde şu tanımlamalar ile karşılaşılmaktadır:

Ünlü savcı Falcone (1993: 52)’ye göre; organize suç örgütlerinin en önemli özelliği, toplum ve devlet arasındaki ikiliğin varlığını ileri sürmek, aile, topluluk ya da kabile içinde kapalı bir yaşantı sürdürmek, herhangi bir toplumsal kurala dayanmadan bireylere yasadışı bir ortamda, yaşama ve çalışma gerekçesi aramaktır.

Bu anlamda, mevcut kanunların toplumun ihtiyaçları dikkate alınarak zaman zaman güncelleştirilmesi ve verilecek cezaların halkı tatmin edecek şekilde caydırıcı hale getirilmesi kaçınılmazdır (Cengiz, 2005: 143). Bununla birlikte; Abadinsky (1997: 6) ise organize suç ve örgütlerini şu şekilde tanımlamaktadır; “Legal ve illegal yöntemlerle para ve gücü ele geçirmek maksadıyla, en az üç seviyeli (rütbeli) hiyerarşik bir yapı sergileyerek ve belirli bir grup hiyerarşik disiplinde hareket ederek örgütlenen ancak ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlere organize suç denir”.

Birbirleriyle çok yakın karşılıklı sosyal etkileşim içerisinde olan belirli sayıda kişi tarafından, yasal ve yasa dışı faaliyetlerle meşgul olarak kazanç ve güç elde etmeyi

amaçlayan, hiyerarşik yapıda organize olmuş, ideolojik olmayan bir teşebbüstür. Organize suç örgütünün içerisinde fonksiyonel uzmanlaşmayı kapsayan hiyerarşik, mevki ve görevler; akrabalık, arkadaşlık ya da yeteneğin belirlediği rasyonaliteye bağlı olarak belirlenir. Süreklilik, amaçların gerçekleştirilmesi için teşebbüsü bir bütün ve aktif olarak tutmak isteyen üyeler tarafından sağlanır. Teşebbüs, rekabetten uzak durur ve belirli endüstriyel faaliyetler ya da bölgeler üzerinde monopol oluşturmaya çalışır. Sonuca ulaşmak ya da örgüt içi disiplini sürdürmek için, şiddet kullanmaya ve rüşvete başvurmaya yönelik bir eğilim vardır. Zaman zaman, beklenmedik durumlarda örgüt dışı elemanlar da kullanılmasına rağmen, teşebbüse üyelik sınırlıdır (Abadinsky, 1997: 7).

Abadinsky'nin vermiş olduğu tanım ve açıklamaları, organize suç ve örgütleri hakkındaki geleneksel yaklaşımı belirtmekte olup, güncellenerek gözden geçirilmesi gerekmektedir. Son yıllarda organize suçların kapsamı, faaliyet alanları, çalışma mekanizmaları ve çeşitleri değişerek genişlemiştir. Organize suçlar, gittikçe ön plana çıkmaktadır ve her yönüyle değerlendirilmesi, geniş bir perspektiften duruma bakılması gerektirmektedir.

Interpol, 46 ülkenin katılımıyla 1988 yılında Fransa'da düzenlediği I.Uluslararası Sempozyum'da organize suç örgütlerini, sürekli bir şekil arzeden ve esas amacı gelir elde etmek ve ulusal sınırlara bakılmaksızın teşebbüssü devam ettirmek olan ve bu nedenle yasadışı faaliyetlerle meşgul şahısların teşekkül ettirmiş olduğu herhangi bir teşebbüs ya da grup olarak tanımlamaktadır (Ryan ve Rush, 1997: 137).

Çulcu (2001: 30)'ya göre ise mafya; tüm özgürlüklerin kullanıldığı hukuki zeminin garantörü, kollayıcısı ve koruyucusu olan çağdaş devletin merkezi otoritesine karşı, yerel değerlere dayanarak (dolayısıyla yerel halkın desteğini alarak)

biyresel çıkarları doğrultusunda direnen ‘yerel güç odaklarının’ ortaya çıkardığı bir ‘yasa dışı sosyal organizasyon’ dur. Çulcu’nun sosyolojik yaklaşımla yapmış olduğu bu tanım merkezi otoriteye karşı yerel güç odaklarının direnişi şeklindeki anlaşılmakta olup mafyayı yani organize suç olgusunu yerel g-merkezi otorite atışması olarak grmektedir.

Organize suçun oluşumunda ve kendi içindeki yapılanmanın sıralanışında akrabalığın aynı soydan veya boydan gelmenin ve yakın arkadaşlık gibi durumların etkin bir şekilde belirleyici olduğu grlmektedir. Ancak yapılanmada rolalan kişiler rgt bir arada tutabilme ve örgütün hedeflerini gerçekleştirebilmeleri ölçütünde durumlarını sürekliliğe taşıma şanslarını sürdürebilirler (Bal ve zcan, 2003: 175).

Mafyanın akronim kullanımını en yaygın olanlar ise; **Mazzini Autorizza Furti Incendi Avvelenamenti** (Mazzini hırsızlık, kundakçılık ve zehirlenmeyi onaylıyor); **Morte Alla Francia Italia Anela** (Fransızlara lm, İtalya kükrüyor) ifadeleridir. Bu ve benzeri bir çok kısaltma göz önüne alındığında “Mafya” kelimesinin orijinalinde “Mafia” şeklinde olduğu grlmektedir. Diğer bütün yabancı dillerde de kelime bu şekilde kullanılmaktadır. (Schneider ve Zarate 2000: 7; ulcu, 1998: 13). Ancak bu çalışmada organize suç rgt bir başka şekilde ifade edilirken halk deyişiyle “mafya” olarak kullanılmıştır.

Sonuç olarak, organize suç bir taraftan “endişe verici ve ürkütücü suçlu organizasyonu” olarak tarif edilirken, diğer taraftan da “sosyal değişimin yapısal çürümesi” olarak da nitelendirilmektedir. ‘Profesyonel suç’, ‘rgtl suç’, ‘illegal girişim’, ‘yer altı dünyası imparatorluğu’, ‘gizli topluluk’, ‘ete’, ‘şebeke’, ‘teşekkül’, ‘rgt’ ya da basitçe ve çok yaygın bir şekilde “Mafya” gibi terimler, farklı zaman ve zeminlerde organize suç ve suçluluk kavramının yerine

kullanılmaktadır. Günümüzde mafya teriminin, bütün dünyada, “organize suç ve suçluluk” kavramlarıyla özdeşleştiği görülmektedir (Çaykara, 1994: 7).

1.5.3. Hemşehrilik

Aynı ilden olan kişiler arasında ortaya çıkan dayanışma örüntülerine denir. Hemşehrilik göç ve kentleşme sürecinde ortaya çıkmıştır. Göç eden nüfusun yetersiz sanayileşme ve kentsel örgütleri kullanmadaki sıkıntıları sonucunda kentte ayakta kalma ve kente eklenilebilme çabaları bağlamında oluşmuş bir tampon mekanizmadır. Hemşehri, aynı şehirden, aynı memleketten olan (Doğan, 1995: 483) insanları belirtmek için kullanılan bir kelimedir. Türk Dil Kurumunun (1998) Türkçe sözlüğünde ise “hemşehri” aynı ilden olan kimse, memleketli anlamına gelmektedir. Yine aynı sözlükte “hemşehrilik” hemşehri olma durumu anlamına gelmektedir. Hemşehri genellikle aynı köyden, aynı ilçeden, aynı vilayetten, aynı bölgeden (Karpat 1971: 18), hatta kimi zaman aynı ülkeden (Baştuğ, 1979: 139) insanları tanımlamak için kullanılmaktadır.

Hemşehrilik sözcüğü ilk olarak hemşehriler arasındaki durumsal bir ilişkiyi tanımlar. Bir durumu tanımladığında hemşehrilik, ortak paydaları aynı coğrafi alanda kök salmış olan iki kişiden birinin diğerine göre durumunu niteler. Hemşehrilik sözcüğü ikinci olarak, memleketleri aynı coğrafi yer olan veya aynı coğrafi yere ait olma hissini taşıyan kişiler arası ilişkileri ve onlar arasındaki bağları ve bu bağlardan doğan çeşitli kimlikleri tanımlar. Bu bağlar kimi zaman toplumsal kimlik düzeyinde iş görür. Yani, bir birlerini tanımayan kişiler, bir birlerinin fiziksel görünüşüne, konuşmasına vs. bakarak bir birlerini coğrafi alana referansla kategorileştirirler ve bir birlerini ‘biz’ ve ‘onlar’ kategorilerinde değerlendirirler. Aynı coğrafi mekana ait

olma hissini taşıyan kişiler arasındaki bağlar kimi zaman kişisel kimliğin konusu olur. Yani, kişi kendisini bir yerde yeredinmiş, kök salmış olan kişilerle birlikte kategorileştirir. Özdeşleştirme çabası bireyin, o yere ilişkin toplulukla kendi arasında gerçekleştireceği aynı kategoriye mensup olmak ve toplumsal ilişki ağlarına dahil olmak yoluyla olabilir (Kurdoğlu, 2004: 17-20).

Hemşehrilik kişilerin öznel olarak hissettikleri ego kimliği de tanımlar. Bu durumda kişi kendisini öznel olarak ‘biz’ ve ‘onlar’ ayrımında coğrafi mekanla ve oraya ait olan diğer insanlarla, oranın kültürü ve çevresiyle özdeşleştirir. Yani, ego kimlik bireysel ve az çok hemşehrilığe dayalı cemaatler ve ilişki ağlarının varlığından bağımsızdır. Yani, düşünsel olarak bir kişi kendisini memlekete ait hissedebilir. Bu durumda tanımlanacak olan ego kimlik hemşehrilik değil, memleket bağlantılı olacaktır. Ancak, memleket bağlantısının ötesine geçildiğinde ve hemşehrilik ile ilişkilendiğinde, ego kimlik hemşehrilerle kurulan ilişkilerden doğar (Narlı, 1999: 176-184). Kısacası, gerek ata toprağı anlamında memleket aracılığıyla ifade edilen ve kök salınan yere ait öznel kimlik ilişkisini tanımladığında, gerek ata toprağı anlamında memleketleri aynı yer olan kişilerin bir birlerine göre durumlarını tanımladığında, gerekse bir toplumsal ilişkinin konusu olduğunda hemşehrilik bir coğrafi mekandan ve ona ilişkin düşünceden doğan bir olgudur.

Göç ile geleneksel toplumlarda görülen ilksel (primordial) bir dayanışma duygusu olan klan kültürü büyük kentlerin kıyısına göç etmiş ve yeni şekiller kazanmıştır. Kentlerde tıpkı geleneksel sosyal yapılarda olduğu gibi aşiret, klan, mezhep, dil, bölgecilik bağları gibi ilksel bağlar üzerine inşa edilmiş içe kapalı gettolarda klan kültürü ile birbirine kilitlenen insan yığınları ortaya çıkmıştır. Kente gelen göçmenlerin kent içinde yeterli olmayan aile, akrabalık ilişkilerinden sonra en

kolay yüz yüze ilişki kurabilecekleri referans noktası, kente daha önce gelmiş, dolayısıyla ona yabancı olan bu çevreyi daha iyi tanıyan hemşehrilik olacağı düşünülmektedir (Kurdoğlu, 2004: 19).

Bu bağlamda hemşehrilik ilişkileri ise göç edilen kentsel ortamda yeni kurulan bir ilişki türüdür. Dolayısıyla bu ilişki türü, göç edenler için de yeni bir olgudur (Erder 1996: 244). Hemşehriliğe dayalı ilişkiler, yüz yüze veya teke tek ilişkilerden, komşuluk gibi enformel grup ve cemaat ilişkilerine; enformel grup ve cemaat ilişkilerinden, aynı iş kolunda yoğunlaşmış olmak nedeniyle iş kolundaki hemşehrilerin ortak çıkarlarını korumaya yönelik örgütlenmelere kadar, tamamen enformelle tamamen formel arasında çok çeşitlilik gösterir (Tekşen, 2003: 64).

Enformel ilişki ağları içerisinde hemşehrilik, göç sürecinde göç edilecek yeri seçmekten, barınacak mekan ve çalışacak iş bulmaya kadar her alanda karşılaşılabilen birincil sayılan ilişkiler türüdür. Aynı coğrafi yere ait olmadan doğan karşılıklı güven, hemşehrilik ilişkilerinin temelidir. Göç sürecinin ötesinde bu tür hemşehrilik ilişkileri, hastanede doktor bulmak, bürokratik örgütlerde çalışanların istedikleri yere tayin edilmelerini sağlamak, kiracı bulmak, kariyer yapmak gibi kamusal alanı ilgilendiren pek çok konuda işlevsel bir araç gibi çalışır. İlişki ağları içinde formel kurallar ya işe yaramaz veya bir birleriyle bağlantı kuran kişiler formel kuralların sınırlarında iş yapmaları gerekiyor ise formel kurallar aşılar, çünkü kişilerin bir birleriyle kurdukları ilişkinin çerçevesini formel kurallar değil, karşılıklı güvene dayalı dayanışma belirler. Ancak hemşehriye duyulan güvenin şartsız olduğu düşünülmemelidir. Hemşehriliğe dayalı ilişki ağları sadece teke tek ilişkiler üzerinden yürütülmez. Bir araya gelmeye odaklı yarı veya tam yapılandırılmış örgütlenmeler de ilişki ağlarının devamlılığına katkıda bulunur. Yarı yapılandırılmış

toplumsal mekanların çok büyük çoğunluğunu hemşehri kahvehaneleri oluşturur. Göç alan yerleşim yerlerinin özellikle hemşehrilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerinde, hemşehri kahvehaneleri, erkek nüfusun boş zamanlarını geçirip, enformel bilgi alış verişinde bulundukları mekanlardır. Kimi zaman toplanma yeri kahvehaneler değil, bir hemşehrinin işlettiği bir dükkan da olabilir. Ancak yarı yapılandırılmış örgütlenmenin en sık rastlanan mekanı kahvehanelerdir. Formel ilişki ağları içerisinde hemşehrilik, bir grup hemşehrinin kurduğu dernek veya vakıflardır. Bu kurumlar daha çok hemşehrilerin yoğun olarak yaşadığı yerlerden bağımsız olarak seçilen bölgelerde bulunmaktadır. Buna rağmen hemşehri ilişki ağlarının ve hemşehrilik olgusunun devamlılığına en fazla katkısı bulunan örgütlenme şeklidir. Öyle ki bu şekilde resmi makamlarca hemşehrilik ilişkileri onaylanmaktadır. Dernek ve vakıflar aracılığıyla anonim olan hemşehriler, varolan ilişki ağlarına girmişlerdir. Bu kurumların birleştirici olma unsurları yadsınamaz. Çünkü aynı coğrafi alanda kök salmakta ve dolayısıyla o coğrafi alanın ortak kültürünü paylaşmaktadırlar. Birliktelikler bu şekilde kurulmaktadır. Kentleşmenin hız kazanması ile dernek ve vakıfların sayısı gün geçtikçe artmakta ve pek çok siyasi ve sosyal işlevler görmektedir. Ayrıca bu kurumların eski ile yeni yapı arasında uyum sağlayıcı bir işlev gördüğü söylenebilir. Yani hemşehrilik ilişkisinin kurulduğu bu yerlerde hem geleneksel toplum yapısının izleri taşınmakta, hem de değişim ve dönüşümün izleri görülmektedir (Narlı, 1999: 176-184; Kurdoğlu 2004: 45-50).

Sonuç olarak, formel ya da enformel ilişki ağlarının temelinde kendini belli bir coğrafyaya ait hissetme duygusu vardır. O coğrafi alanın dışında sürdürülen bu aidiyet unsuru “memleket” düşüncesidir.

1.6. Araştırmanın Kuramsal Yaklaşımları ve Sayıtlar

1.6.1. Yapısal Fonksiyonel (İşlevsel) Kuram

Modern toplum kuramları arasında yer alan Amerikalı sosyolog Talcott Parsons'ın “Yapısal-Fonksiyonel” yaklaşımı önemli bir yere sahiptir. Yaklaşık kırk yılı aşkın teorik çalışmaları sonucunda, son derece sofistike bir kavram geliştirmiştir. Aşırı deneyci yaklaşımlara tepki olarak sosyolojide kuramın yerini ve fonksiyonunun değerleri üzerinde durmuştur. Kuramsal olarak ele aldığı yaklaşım ile sosyal sistemi oluşturan ekonomi, din, aile, politika, eğitim ve benzeri parçaların toplum içerisinde yerine getirdiği görevlerin, o toplum için ne kadar fonksiyonel olup olmadığının incelenmesi gerektiğini ve önemli olanın da bu olduğu üzerinde durmuştur (Kızılcılık, 1992: 276-280). Toplum, denge içerisinde olan bağımsız bölümlerden oluşmuştur. Zaman içerisinde toplum basitten karmaşığa doğru bir evrim gösterir. Karmaşık yapıda parçalar yüksek seviyede özelleşir. Bu parçalar, sosyal sistemin farklı ihtiyaç ve işlevlerini yerine getirir. Değerler üzerine bir fikir birliği ya da bir değer sistemi, toplumun tüm parçalarını bir arada tutar.

Bu kuram toplumu oluşturan parçaların bütünü ile olan ilişkilerini analiz etmeye çalışır. Toplumu ayakta tutan birey ve gruplar arasındaki karşılıklı etkileşim kuramın odaklaştığı noktalardan birisidir. Öyle ki bütün ve parçalar arasındaki ilişki yumağı toplumsal sistemin temelini oluşturmaktadır. Parçaların yaptıkları sonuç olarak toplumun devamlılığını sağlamaktadır. Toplumun kendini oluşturan birey ve gruplar sürekli etkileşim halindedir. Toplumların birbirleri ile karşılaştırılabilir olması yine bu etkileşim sayesinde olur. Örnek verecek olursak, her toplumun aile yapısı toplumsal düzeni sağlayan kurumları, çocuk eğitimi birbirinden farklıdır. Tüm bu yapılar kendi içlerinde uyumlu anlamlı bütünler haline geldikçe görevlerini

sürdürebilirler. Bu yargı böylelikle yapısal-fonksiyonel yaklaşımın ikinci odak noktası olan toplumsal fonksiyon kavramını karşımıza çıkarır. Bunun anlamı ise bir toplumda o toplumu oluşturan parçalardan ve ya davranış kalıplarından biri toplumsal sistemin devamında katkıda bulunuyor ve rol alıyorsa o parça ve ya davranış kalıbı fonksiyoneldir denilebilir. Bu kavram toplumu fonksiyonel bir bütün olarak görür. Ayrıca fonksiyon, belirli bir toplum içerisinde her geleneğin, düşüncenin, yargıların ve inancın birey ve ya grubun oynadığı roldür. Bütün grup ve toplumlar aralarındaki fonksiyonel ilişkilerin yanı sıra grup üyeleri arasındaki değer ve benzerlik nedeniyle de bir araya gelmişlerdir. Değer ve inançların bütünlüğü ile Parsons'ın kastettiği grup üyelerinin amaçları ve onları başarıya götürecek yolların bir örnekliliğinin sunumudur (Akt: Özkalp, 1993: 60-62).

Araştırmaya bu açıdan bakacak olursak hemşerilik, sosyal bir olgu olan mafya örgütlerinin güvenilir eleman ihtiyacını karşılamaktadır. Kırdan kente göçlerin karşılaştığı sorunlardan birisi çok sayıda yabancılarla ilişkilerin kurulması ve yürütülmesi gereğidir. Bu da kırdan gelenler için bir tedirginlik unsuru oluşturmaktadır. Bunun üzerine tıpkı köyünde olduğu gibi kentte de günlük yaşamın tanıdık ve bildik insanlar arasında yürütülmesini arzulayan ve bunu daha güvenli kabul eden göçenler hemşehrilerini ararlar. Mafya liderleri de yeraltında gizli olarak devam etmesini istedikleri suç örgütlerine ait eylemlerini ancak tanıdık ve bildik kesimle işbirliği yaparak saklanacağını ve uzun ömürlü olacağını bilir. Bu nedenle kucağına kadar gelen ve yabancılarla ilişki kurmaktan tedirgin olarak kente göç eden ve iş bulmakta zorlanan hemşehrileri ile bir etkileşim içerisine girerler. Bunun sonucunda organize suç örgütlerinin ihtiyacı olan güvenilir ve tanıdık eleman tipi ihtiyacı karşılanacaktır. Hemşerilik bağı içerisinde organize suç öğrenilecek ve pek

çok hemşehri bu dayanışma örüntüsü dahilinde yetiştirilecektir. Böylelikle iki parçanın birbirine fonksiyonel olarak bağlandığı ve birbirlerini desteklediği söylenebilir.

1.6.2. Suç Teorileri (Yapı, Süreç, Çatışma) ve Esas Alınacak Kuramsal Yaklaşımlar

“Suç” kavramının genel çerçevesini çizmeyi amaçlayan değişik suç teorileri mevcuttur ve bunların büyük bir çoğunluğu sosyoloji bilimiyle çok yakından ilgilidir. Kriminoloji ise, bu teorileri kullanarak suç kavramını açıklamaya çalışan bir bilim dalı olarak geniş bir literatüre sahiptir. Bu literatürün bir kısmı spesifik suç türlerine ilişkindir. Ne var ki organize suç olgusunu, bu teoriler çerçevesinde ele alan çok az sayıda çalışma vardır. Halbuki, kriminolojide yerleşik hale gelmiş olan suç ve sapma teorilerinin bazıları, “organize suç” olgusunun daha iyi anlaşılmasında bize rehberlik edebilir. Bu alt başlığın genel amacında, Türkiye’deki organize suç olgusunun temel suç sosyolojisi teorileri çerçevesinde analizini yapabilmektir.

Suç alanında araştırmalar yapan günümüz sosyologları, suçun en temelde “sosyal yapı”, “sosyal süreç” ve “çatışma” teorileri olarak üç temel alandan incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Yapısalcılar, suçun sosyal yapı veya toplumun organizasyonu ile ilişkisini inceleyerek; suçun sosyal sistemle olan ilişkisi, suçun hangi durumlarda cereyan ettiği, sosyal yapının özelliklerinin neler olduğu ve daha önemlisi bu yapı ve durumlar değiştikçe suç oranlarının nasıl etkilendiğini araştırır. Bunlara göre suç, toplumsal yapıdan kaynaklanmakta ve toplumdaki sınıflar arası farklılık, suçu yaratmaktadır. Öyle ki sosyal faktörleri dikkate almayan teorik modeller suçluluğu

tam olarak açıklayamazlar. Bu yüzden sosyologlar, insan ve grup davranışlarını etkileyen, değişen normlar, değerler, kurumlar ve yapılarla ilgilenirler.

İkinci yaklaşıma (süreç perspektifi) ağırlık veren sosyologlar ise, yasalara uyan bireyler yerine suçlu bireyleri ortaya çıkaran süreçle ilgilenirler. Sosyal süreç ele alan ve suçlu davranışın sadece bireysel ve sosyo-ekonomik pozisyonundan kaynaklanmadığını ileri süren Sutherland (1961: 216-232), suçun herhangi bir kültürde herhangi bir kişiyi etkileyecek öğrenme sürecinin bir fonksiyonu olarak görmektedir. Bir başka süreç ile ilgili bakış açısı etiketleme (labeling)dir. Etiketleme, suçu sosyal etkileşimin bir ürünü olarak görmeye çalışır. Bir başka ifade ile kişiyi suçlu yapma sürecini göz önüne alarak kişinin davranışı zamanla başkaları tarafından değerlendirilir (İçli, 2001: 113-115).

Çatışma teorileri de, genellikle radikal ve marksist yaklaşımlarla “suç” olgusunu açıklamaya çalışırlar. Bu bağlamda farklı ve genelde biri diğerininki ile çatışan çıkarları olan grup ya da sınıfların, bu çıkarlarını korumak ve gerçekleştirmek için verdikleri mücadelenin yaratmış olduğu rekabet ve çatışma önem kazanmaktadır. Bundan dolayı çatışma teorileri, ekonomik ve sosyal gücün suça katkısı ile kişi ve grupların başka birey/bireylerin hareketlerini tayin etme yeteneği üzerinde odaklaşmaktadır (İçli, 2001: 67-68).

Organize suçları netice veren tüm etkenlerin, kendi aralarında etkileşim içerisinde olmaları gözardı edilemeyecek kadar gündemdedir. Bu nedenle konunun sistematik ve bir bütün olarak ele alınabilmesi için, organize suçların ortaya çıkmasına neden olan ve genişlemesinde büyük etkisi olduğunu düşündüğümüz koşullar “sosyolojik faktörler” üzerinden değerlendirilerek, sosyoloji temelli suç teorileri açısından ele alınacaktır.

Türkiye’deki örgütlü suç kavramını en doğru şekilde anlamamızı sağlayacak olan temel yaklaşım da esasında bu sosyolojik temelli bakış açıları olmalıdır. Toplumsal yapının özelliklerinden yararlanarak ortaya çıkan ve günümüzde her gün biraz daha küresel bir nitelik kazanan “mafyalasma” olgusuyla ve daha genel anlamda organize suçlarla mücadelede en önemli nokta da bu sosyolojik bakış açılarıdır.

Türkiye’deki organize suç olgusunu analiz etmede fonksiyonel olduğu düşünülen ve literatürde en çok başvurulmuş yedi kuramı temel özellikleri ile aşağıda açıkladıktan sonra her birinin sonunda bu araştırma bakımından ne kadar anlamlı olduğu ortaya konulacaktır. Gerçekten de hem genel olarak suç olgusunu ve hem de organize suç olgusunu betimleme düzeyleri bakımından her birinin önemli katkıları olmasına rağmen tek başına hiçbir bir açıklama düzeyine sahip değildir.

1.6.2.1. Anomi Kuramı

Bir sosyal yapı teorisi olarak “Anomi” görüşünün savunucuları, sosyal yapı içerisinde bireylerin çoğunun ortak bazı değerleri paylaştıklarını iddia ederler. Yani hepimiz, amaçlarımızı gerçekleştirmek için toplum tarafından onaylanan en doğru araçları seçeriz. Bu amaçları gerçekleştirmek için mevcut meşru araçlara ulaşma imkanı sınırlandığında ya da eşit dağıtılmadığında ise anomik şartlar yaratılmış ve sosyal düzensizliğin yaşandığı bir toplum ortaya çıkmış demektir.

Sosyal yapı teorisyenlerinden Emile Durkheim ve Robert K. Merton, sosyolojik çalışmalarında çoğunlukla “Anomi” kavramını kullanmaktadırlar. Öyle ki, Durkheim’in sosyoloji teorisinin merkezinde anomie kavramı bulunmaktadır ve suçun normal ve sosyal yapı için gerekli olduğunu savunur. Anomie, bir toplumun kurallarının güçsüzleşmesi, çöküntü, karışıklık ya da çatışma olması durumunu

gösteren bir terimdir. Diğer bir tabirle “Anomi”, standartların ve değerlerin kaybolması sonucu sosyal düzenin bozulmasıdır. Anominin varolduğu toplumlar da çözülme, bütünleşmenin yerini alır. Toplumsal doku aşınmaya ve kişilerin ya da grupların zararlı etkilerine karşı insanların üstünde yer alan kural ve kurumlar ortadan kalkmaya ya da denetleme ve kontrol etme gücü ve etkileri kaybolmaya başlar. Bu tür yapısal değişim geçiren toplumlar da, kişiler arasında mantıkla oluşturulmuş ve yasayla denetim altına alınmış ilişkiler, herkesi bir arada tutan sosyal kurumlar, düzenli komuta ve itaat biçimleri ve objektif sınıflandırmalar yok olmuştur. Sosyal üst yapı (siyasal gücün meşruiyeti, inancı, ahlak vb.) parçalanmaya başlamış ve toplumsal alanı çelişkili çıkarlar ve çalışmalı arzular kaplamıştır. Tutumu, toplumsal kurallarla denetlenemeyen vahşi bir kapitalizm, tek hakimdir. Kuralları benimseyen yurttaşlar ise zorunlu yalnızlığa ve azınlık olmaya itilmiştir (Marshall, 1999: 32-34).

Bazı toplumlar, kendisine ait özellikleri olan değerlere aşırı önem verebilmektedir. “Anomi”, bir takım insanların amaçlar ve araçlar arasındaki çatışma ile karşılaştıklarında ve mahrum kaldıkları şeyleri prensipte kendilerine söz veren bir toplumdan yabancılaştıklarında ortaya çıkar (Merton, 1964: 218). Bu olay için Merton, beş ferdi tepki çeşidi olacağını iddia etmiştir:

- a) Uyumluluk,
- b) Yenilikçilik (yeni bir çözüm üretme),
- c) Şekilcilik (görünüşte uyarmış gibi görünme ama benimsememe),
- d) Geri Çekilme (kurallara uymayıp kendini toplumdan soyutlama) ve
- e) İsyan/başkaldırı (isyan ederek mevcut kuralları değiştirmeye çalışma)

Bu araştırma konusu daha çok ikinci uyum modeli olan “yenilikçilik” ile ilgili olduğundan burada ona vurgu yapılacaktır. Çünkü “yenilikçilik”, hayatı daha farklı görerek kanunsuz işler yapabilecekler için organize suç faaliyetlerini de sunabilmektedir. Merton’a göre “parasal başarı ve maddiyata yapılan vurgu, kurumsal kontroller ikincil öneme haiz olacağı için, arzulanan sonucu üretecek olan teknolojik ve sosyal araçlara aşırı ilgiye götürür. Böyle bir durumda, kullanılan araçların yelpazesi genişlediği için ‘yenilikçilik’ (organize suç örneğinde olduğu gibi) inkişaf eder” (Merton, 1938: 673).

İşte Anomi kuramı, sosyal yapının daha fazla para ve mal sahibi olma istekleri gibi arzu ve ihtirasları körüklediğini ve bu değişimin yanında zenginliği kazanmak için seçilecek metotları da yine sosyal örgünün belirleyeceğini belirtmektedir. Merton’a göre “anomi”, kültürel amaçlar ve yasal yollar arasındaki uyumsuzluktur. O’na göre, toplumun sosyo-kültürel yapısında bir çok şeyle birlikte iki önemli unsur yer alır:

a- Kültür tarafından tayin edilen ve o kültürün bütün mensupları tarafından meşru olarak kabul edilen arzular, hedefler ve amaçlardır. Bunlar bir bütün olarak ve hiyerarşik bir şekilde sıralanmışlardır ve elde edilmeleri için gayret göstermeye değer şeyler olarak kabul edilirler. Kültürün tespit ettiği bu amaçlar, insanın biyolojik itilimleriyle de ilgilidir. Ama doğrudan doğruya bu itilimler tarafından tayin edilemezler.

b- Kültürün tespit ettiği amaçlara ulaşmak için izlenecek yollardır. Belirli bir toplumda bunlar hukuk, örf, adet vb.. nitelikteki kurumlardır, işte sayılan tüm bunlar bireylerin hareket tarzlarını belirleyen kurallar dizisidir. Kişiler, baskın olan sosyal örgünün yerinde olarak kabul ettiği hayat anlayışına itilirler. Doğru olan,

belirtilen iki faktör arasında bir dengenin olmasıdır. Belirtilenlerden herhangi birisinin ötekisi üzerinde daha etkili olması durumunda sosyal yapıda denge bozulur ve bireyler arasında yabancılaşma başlar (Akt: Beşe, 2003: 75).

Bir toplumda yabancılaşmanın kendisini göstermesinde ve o toplumun tüm tabakalarına yayılmasında etkili olan unsurlardan birisi de modernleşme çabalarında ve sürecinde ortaya çıkan sosyal değişimdir. Modernleşme ile birlikte hızlı nüfus artışı ve kentleşme olguları gündeme gelmektedir. Modernleşme, toplumun her kesiminde hızlı bir değişmeye yol açmakta, toplum içinde insan davranışlarını belirleyen değer ve norm sistemleri değişmekte, eski ve yeni normlar birbirleri ile zıtlasma göstermektedir. Siyasal kurum ve normlar istikrarsız bir şekilde sürekli olarak değişmekte ve sistemin formol ve normatif kontrol yapılarında boşluklar meydana gelmektedir. Bu durumda gerek siyasal sistemin yozlaşmış aktörleri ve gerekse mafya tipi yapılanmalar, fırsatlardan yararlanmaya çalışırlar. Bireylerin bu çeşit anomik atmosfer sebebiyle içinde yaşadıkları çevre ile bütünleşememesi, nihai olarak toplumsal kontrolü zayıflatmakta ve sonuçta ortaya çıkan negatif sosyo-psikolojik durum ise, bilhassa metropollerde, örgütlü suçluluk ve mafyalaşmanın kendisini göstermesine ve yaygınlaşmasına uygun ortam hazırlamaktadır (İçli, 2003: 521-524; Beşe, 2003: 74-78; Cengiz, 2005: 86-90).

Anomi kuramının organize suç örgütlerini açıklama düzeyine bakılığında, standartların ve değerlerin kaybolması, önemlerinin azalması ya da disfonksiyon olması sonucu toplumsal düzenin bozulmasını esas almakta; anominin var olduğu toplumlarda çözülme ve parçalanma bütünleşmenin yerini alacağını söylemektedirler. Tam bir “doğal durum” ortamında ya da “büyük balık küçük balığı yutar” anlayışının egemen olduğu toplumsal yapıda, bu boşluktan, kuralsızlıktan,

denetimsizlikten organize suç örgütleri yararlanır ve boşluğu yerel düzeyde bir tampon kurummuş gibi doldurur. Diğer bir deyişle, bireyler, gruplar ve meşru toplumsal kurumlar “disfonksiyonel” bir konuma düşme güçsüzleşirken; illegal birey ve gruplar güçlenirler. Yani nasıl madde boşlukları sakınırsa, toplumsal düzen de boşluktan sakınır ve bir biçimde doldurulur. Örneğin, Selçuklu ve Osmanlı Devletleri dönemlerinde devlet zaafa uğradığında ya “Ahi” birlikleri toplumsal düzeni sağlamış ya da devlete başkaldırmış yerel “derebeyler” kendi otoritelerini kurmuşlardır. Yakın zaman için çarpıcı bir örnek; adalet kurumunun iyi ve yerinde işlemeyişi, kararların gecikmesi ve adaleti yerine getirememesi “Çek-Senet” mafyasını yaratmıştır.

Anomi kuramı, Merton (1964: 218)’un anomik durumu beş bireysel uyum türlerinden “Yenilikçilik” (yeni bir çözüm üretme) uyum tipi organize suç örgütlerinin fırsatçı anlayışlarına uygun düşmektedir. Anomik -parçalanmış- toplumsal yaşam alanında var olabilmenin bir koşulu ve stratejisi olarak, kentsel sosyo-ekonomik duruma bir tepki olarak; parçalanıp yok olma yerine “kırsal dayanışma” geleneklerini, içgüdülerini harekete geçirip yok olmaya ya da yok edilmeye bir tepki olarak; kent toplumsal yapı ve ilişkilerinde “mafya” -organize suç örgütü- illegal yapılaşmayı işlevselleştirmiştir. Diğer bir ifade ile kırsal cemaatsel dayanışmayı kente taşıyarak ve yeni çıkış yolları bularak niteliksiz insanlar güç kullanarak kendilerini yeniden inşa etmişlerdir. Bu bağlamda yasa boşluklarından yararlanarak legal görünümlü şirketler kurmuş ve formel iş ilişkilerinde “hemşehricilik ilişkilerini” kullanarak hem merkez hem yerel yönetimlerde rant kapılarını iş birliği içinde ele geçirme gibi eylemlerle güçlenmişlerdir. Bu suç kuramına göre yenilikçilik modeli etrafında şekillenen organize suç gruplarının, toplumsal yapının içinde bulunduğu durumdan etkilenecek ortam buldukları ve

toplumdaki sınıflar arası farklılığın arzulanan amaçların gerçekleşip gerçekleşememe durumunda suçu yarattığı görülmektedir.

Sosyal-yapı teorisi bağlamında Anomi kuramı “organize suç örgütleri ve faaliyetlerini” açıklayıcı nitelikte olduğu görülmektedir.

1.6.2.2. Aykırılıkların Birleşmesi Kuramı

Cloward ve Ohlin (1960), “Anomi” kuramının tek başına, bireylerin mafya diye tabir edilen suç grupları içerisinde yer almalarını açıklayamayacağını savunmuştur. Gerekli olan şey “aykırılıkların birleşmesi” yoluyla toplumdaki kültürel değişimdir. Cloward ve Ohlin, toplum içerisinde karşılaşılan suçlu tutumu, Edwin H. Sutherland’ın ortaya atmış olduğu “Aykırılıkların Birleşmesi” ya da diğer bir deyişle “Eşitsiz Etkileşim” kavramı ile sosyal-süreç açısından açıklamaya çalışmıştır. “Aykırılıkların Birleşmesi Teorisi”, 1930’larda Edwin H. Sutherland’ın başını çektiği, aykırı davranışların sebepleri konusunda baskın olan bazı nedenleri de dahil eden bakış açılarına zıt olarak tepkisel bazı etkenleri de çevreleyen bir suç ve suçluluk teorisidir (Akt: Cengiz, 2005:90).

Sosyal-süreç teorilerinin bireyler yerine suçlu bireyleri ortaya çıkaran süreçle ilgilendiği yukarıda belirtilmişti. Bu bağlamda, toplumun istemediği, tepki ile karşıladığı aykırı davranışların ana sebeplerinin belirlenmesine katkıda bulunabilecek uzun açıklamalar getiren perspektiflere ters ve karşıt olarak, Sutherland, suçun esasında sonradan kazanılan yani öğrenilen bir olay olduğunu vurgulayan bütünsel ve sosyolojik bir teori ortaya koymayı amaçlamıştır. Sutherland’e göre, ister yasalara uygun olsun isterse bir suç teşkil etsin, bütün davranışlar öğrenilir. Öğrenmenin esas kısmı, samimi kişisel gruplar içinde gerçekleşir. Öğrenilen şeylerin neler olacağı ise

birlikteliğin yoğunluğuna, sıklığına ve süresine bağlıdır. Belirtilen kavram ve değişkenler suçu kolaylaştırıcı içerikte olduklarında birey, suç işlemede kullanacağı metotları öğrenir ve kendisi bunları meşrulaştırarak, aykırı yani suçlu davranış için uygun ortamı oluşturur. Aykırı ve aykırı olmayan, daha doğrusu suçlu ve suçlu olmayan hareketler arasındaki denge, artık suçlu davranışlar yönünde değişmeye başlar (İçli, 2003: 514-532; Beşe, 2003: 81-82 ; Cengiz, 2005: 90).

Cloward ve Ohlin (1960: 145), başarı için yasal olmayan fırsatların, yasal fırsatlar gibi, toplumda eşit olarak dağıtılmadıklarını söylemektedir. “Yasal yollarla yapamayacağına karar vermiş olma; kendisi için aynı derecede mümkün olan bir dizi meşru olmayan araçlardan birini seçebileceği anlamına gelmez”. Diğer bir deyişle; suçta başarı basamaklarına ulaşma, suç olmayan alternatiflerden daha çok mümkün değildir.

Aykırlıkların birleşmesi kuramının organize suç örgütlerini açıklama düzeyi, “mafya” tipi suç gruplarını açıklamak için “aykırılıkların birleşmesi” yoluyla kültürel dönüşümü, sosyal süreç teorisi bağlamında esas almaktadırlar. Sutherland’a göre, ister yasalara uygun olsun isterse bir suç oluştursun, bütün davranışlar öğrenilir. Öğrenmenin esas bölümü, samimi güvenli kişisel gruplar içinde gerçekleşir. Nelerin öğrenileceği ise birlikteliğin sıklığına, yoğunluğuna ve süresine bağlıdır. Diğer bir deyişle birey suç işlemede kullanacağı yöntemleri öğrenir ve kendisi bunları meşrulaştırarak, aykırı yani suçlu davranış için uygun ortam oluşturur. Böyle bir bilgilenme ise ya bir “mafya” örgütüne katılarak ya da hapisane ortamında sağlanabilir.

Sosyal-süreç teorisi bağlamında bu kuram, örgüte eleman kazanımını açıklamada işlevseldir. Ayrıca genel suç olgusunu açıklamada da işe yarayabilir ama “mafya”

oluşumlarının ortaya çıkışını, koşullarını, dayanaklarını açıklamada yetersiz olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırmamızın temeline alınmamıştır.

1.6.2.3. Kültür Çatışması ve Alt Kültür Kuramları

Bir toplumun kültür ve dokusunun anlaşılabilmesi için, o toplumun tarihsel süreç içindeki değer ve anlayışlar sisteminin ve bunların geçirdiği değişimin irdelenmesi, özümlemesi gerekmektedir. Ancak bu sayede o topluma ait insanların davranış ve tutumlarının anlaşılması, açıklanması mümkün hale gelir. Öyle ki, herhangi bir toplumun kültür ve tarihi üzerinde çalışmadan, anlayış ve değerler sistemi hakkında bilgi edinmeden, o toplum insanının davranış ve tutumlarını anlamak, açıklamak olanaklı değildir (Kasapoğlu, 1992: 65-66).

Alt kültür teorisyenlerine göre suçlu alt kültürü diğer alt kültürler gibi baskın kültürün üyelerinin karşılaşmadıkları bazı özel problemlere tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Toplum hakkındaki fikir ve düşünceler suçlu davranışa götürür. Gerçekten de bunlar, suç olan davranışlarını ahlaki değerler açısından “yanlış” olarak niteleyebilirler; fakat bu davranışlarını kontrol edici bir tavır değildir. Daha geniş toplum bakımından “doğru” ya da “yanlış” olan, davranış için sadece bir yol işareti ya da rehber değildir. Ekonomik bakımdan aşırı bir yoksunluk, başarı için yasal ve toplumda kabul gören aşamaları geçmenin çok zor olması, suçlu alt-kültürlerinin o toplum bireylerinin büyük bir kısmı tarafından hoş karşılanması sonucunu doğurabilmektedir. Dövüşme kabiliyeti ve kumarda kazanma gibi geleneksel olmayan davranışlar takdir edilir (Elliott, Huizinga, Ageton, 1985).

Büyük olasılıkla ailevi ve toplumsal kontrollerin uyum yaratan bir etki sağlamada yetersiz olduğu ve nispi düzensizliklerle karakterize edilen çevrelerde çatışmanın

ortaya çıktığı söylenebilir. Bu şartların ortaya çıkmasında kuşkusuz farklı etkenler rol oynayabilir. Örneğin, belirli bir kültür içinde aile kurumu çeşidi nedenlerle ciddi bir dejenerasyon süreci geçirmiş olabilir. Çağımızın sosyal problemlerinden sayılan homoseksüellik, uyuşturucu kullanımı, AİDS, alkol bağımlılığı, boşanmaların yaygınlığı, ana-babanın çocuklar üzerindeki gücünü kaybetmesi, yaşlıların marjinalize edilmesi gibi sosyal problemler toplumda önemli bir gündem teşkil etmiş olabilir. Sayılan bu sorunların hepsi, gerçekte bu sorunlardan uzak, yapısı gereği bu tür davranışlara tepkili toplumlarda da özellikle basın yayın yoluyla kendilerini göstermeye başlamış olabilir.

Organize suç faaliyetinde bulunan grupların hayatlarını sürdürebilmeleri ve örgüte yeni üye katılımını sağlayabilmek için kurumsallaşmış bazı seçme ve eleme sistemlerine sahip olmaları ve bunları hakim sosyal hayatın değer ve davranış şekillerine uyarlamaları gerekmektedir. Bu tür toplumlarda geleneksel ve kriminal değerler sistemi, oldukça bütünleşmiştir. Organize suçluluğun liderleri, kendi lokal topluluklarının dinsel kurumlar, sportif ve kültürel klüpler ya da karşılıklı çıkar grupları ve siyasi partiler gibi geleneksel kurumlarında yer almak için teşebbüste bulunurlar. Resmi ve resmi olmayan siyasi, ekonomik ve dini bağlar, hem gayri meşru ve hem de meşru fırsatlar sunar. Suç örgütü liderleri, kendi etki alanlarında şiddet ve suçlu davranışı kontrol etme imkanına sahiptirler. Organize suç gruplarının üye temin etmeleri, onlar için hayati derecede önemlidir.

Organize suçluluğun güçlü geleneklerinin olduğu belirli yerleşim yerlerinde yetişen gençlerin, suça dönük normlara maruz kalmaları daha çok olasıdır. Bu anlamda suç normlarını sergileyen kişiler, toplulukla genellikle iyi bütünleşmişlerdir

ve bu durum suçlu alt-kültürü ve organize suça karışanlar için zemin hazırlamaktadır (İçli, 2003: 531-533).

Kültür çatışması ve alt-kültür kuramının organize suç örgütlerini açıklama düzeyine bakıldığında; aykırı toplumsal kurallara sahip bireyler, dahil olmak istedikleri grupla bütünleşmekte ve grubun alt-kültürü, örgütlü suça ilgilenen ya da bütünleşmek isteyenlere uygun bir ortam sağlayabilmektedir (Kobrin, 1959:19).

Toplumsal çatışma teorisi bağlamında suçu bir rekabet ve çatışma olarak açıklayan bu kuram, toplumun değerlerine karşı bir tepki olarak doğmuş ve organize suç örgütlerinin ait olduğu kültürel değerlere sığınmış bir birey davranışı olarak suçu görmektedir. Ayrıca bu kuram mafyaya eleman yetiştirme ve kabuller ile yerleşik standartları olması itibariyle açıklayıcıdır. Ekonomik açıdan aşırı bir yoksunluk; başarı için yasal ve toplumda kabul gören aşamaları geçmenin çok zor olması, suçlu alt-kültürlerinin o toplumun bireylerinin büyük bir bölümü tarafından hoş karşılanması sonucunu doğurabilmektedir. Diğer bir ifade ile doğru yoldan gidilerek amaca ulaşılamaması; sapkın suça yönelik değerleri meşrulaştırmakta, alt-kültür değerlerini öne çıkarmaktadır. Bu kuramın da temel yaklaşımlarına bakıldığında, bireysel suçlu davranışları, mafya örgütlerinin yerel legal ve illegal değerlerini oluşturduğunu ve suçu haklılaştırmada açıklayıcı olduğu görülmektedir.

1.6.2.4. Aykırı Fırsatlar Kuramı

Bu teoriye göre; birey tarafından önceden belirlenen ve istenen avantajları elde edebilmek için legal ve illegal metotlar mevcuttur. Yasal fırsatlar engellendiği zaman, yasal olmayan fırsatlardan yararlanma yoluna gidilir. Bu da suçu doğurur (Williams ve Mc Shane, 1988: 75).

Yasal yöntemlerle amaçlarına ulaşamayacaklarına inananlar, kendileri ile paralel düşünce sistematigine sahip bireylerle biraraya gelip kriminal yani suçlu alt-kültürü oluşturmaktadırlar. Bir arada olmanın desteği, onların yasal olmayan faaliyetlere katıldıktan sonra gelişen utanç, korku veya suçluluk duygularını yenebilmelerine yardım eder. Suçlu alt-kültürüne katılımları, aynı zamanda kişisel başarı kazanmalarına ve arkadaşlarının onların davranışlarını onaylamaları ile tatmin elde etmelerini sağlar (Siegel, 1989: 173). Bu durumu, özellikle mafyada görmek mümkündür. Bireylerin yüksek mevkilerde olma arzusuna sahip olduğu ve maalesef bu bireylerin çoğunun sosyal statüleri gereği gözlerinin olduğu yüksek mevkilere erişemedikleri bir ortamda ortaya çıkabilecek “statü geriliminden” dolayı; belli başlı gruplar arasında yeni sosyal norm ve kriterler oluşmaya başlar.

Yukarıda belirtilen faktörlerin üzerinde mevcut bireyler arasında ekonomik olarak gelir dağılımında aşırı eşitsizlikler de mevcut ise; bu durum ekonomik olarak engelli bireyler arasında, gelir elde edebilmek için, toplumca kabul görmeyen aykırı davranışları destekleyebilmektedir. Çalışarak kazanmanın ve zengin olmanın mümkün olamayacağına inanan bu bireyler, kısa yoldan ve kolaydan para kazanma eğilimine girebilirler. Özellikle de toplumsal yapıdaki ciddi bölünmeler ve ekonomik sınıflar arasındaki farkın derinleşmesi gibi sosyo-ekonomik nitelikli olaylar, toplumsal değerler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Toplum genelinde mevcut politik ve ekonomik durum birtakım sosyal katmanların geri plana itilmesine de sebep olmuşsa, organize suçluluk ve suç ortaklarının biraraya gelerek mafyalaşmaları açısından çok uygun bir ortam ortaya çıkmaya başlamış demektir (Beşe, 2003: 88-89; Cengiz, 2005: 93-94).

Aykırı fırsatlar kuramının organize suç örgütlerini açıklama düzeyine bakılırsa; bu kuram; birey tarafından önceden belirlenen ve istenen avantajları elde edebilmek için legal ve illegal yöntemlerin var olduğunu yasal fırsatlar engellendiği zaman, yasal olmayan fırsatlardan yararlanma yoluna gidildiğini; bunun da suçu doğurduğunu belirtmektedir (Williams ve Mc Shane, 1988: 75). Özellikle toplumsal yapıda ortaya çıkan ciddi sınıfsal, sosyal bölünmeler, gelir dağılımındaki anormal eşitsizlikler ve ekonomik sınıflar arasındaki farklılığın derinleşmesi gibi sosyo-ekonomik nitelikteki değişimler toplumsal yapıdaki dengeleri bozduğu gibi toplum içerisinde çatışma ortamı yaratmaktadır. Örnek verecek olursak, 1993'ten sonra uygulanan ekonomi politikaları, banker skandalları, özel banka furyası ve bu kuruluşların başına iş adamı kılıklı mafyamsı kişilerin getirilmesi, serbest piyasa hakimiyeti ardında “liberal ekonomi” politikalarının sergilenmesi, refah devletine - sosyal devlet politikalarına- son verilmesi, yüksek enflasyon ve aşırı karlar toplumdaki sınıf dengelerini bozmuş, mafya tipi organize suç örgütleri'nin de özellikle büyük kentlerde etkili olmasına sebep olmuştur.

Çatışma teorisi bağlamında bu kuram, anomi kuramını tamamlar niteliktedir. Dolayısıyla bu araştırmada temel kuram olarak kabul edilebilir.

1.6.2.5. Gerilim Kuramı

“Gerilim Kuramı” sosyal-yapı ile ilgili teorilerden birisi olarak sayılabilir. Robert K. Merton, Amerika Birleşik Devletleri'nde bireyler arasında görülmeye başlanan aykırı hareket tarzlarına yönelik başlıca açıklayıcı önermelerde bulunmuştur. Bu teorinin kurucularından sayılan Merton'a göre gerçekleştirilemeyen istek ve arzular kişilerde sapma davranışa ve toplumda baskın olan ahlak anlayışının reddine ve bu

da “anomi”ye yol açmaktadır. Merton, sosyal yapıların bazı bireyler üzerinde uyum yerine uyumsuz davranışa yol açarak baskı uyguladığını öne sürmüştür. Sosyal yapıya verdiği bu önem nedeniyle gerilim kuramı sosyolojik bir yaklaşımdır. Bu bağlamda organize suçları belirli kişiler üzerinde sosyal yapı tarafından uygulanan baskılara normal bir cevap (sapma) olarak algılamakta ve Amerikan toplumunun zihninin sürekli olarak ekonomik başarı ile meşgul olduğunu vurgulayarak, bu durumu “patolojik materyalizm” olarak nitelendirmektedir. Amerikan toplumunda ekonomik başarı, bir araç değil amaç haline gelmiştir. Merton’a göre, “Bazen belirli amaçlara yönelik değerlere orantısız ve fiilen kendine özgü bir vurgu ortaya çıkabilir. Bu hedefleri elde edebilmek için oturmuş uygun modellere olan ilgi nispeten zayıf olabilir” (Merton, 1938: 673). Hedefleri elde etmeyi engelleyen unsurlar yalnız teknik, ahlaki veya hukuki faktörler ele alınarak açıklanabilecek türden değildir.

Organize suç örgütlerinin geleneksel olarak başarılı olup, refah bulduğu çevrelerde gerilim/gerginlik de genellikle şiddetlidir. Ağır mahrumiyet şartları, kolayca elde edilebilir başarı modelleri ve haraççılık ve uyuşturucu satıcılığı gibi yenilikçi teşekküllerin mevcut olması ile ikiye katlanır. Tüm bu açıklamalardan sonra, uygun yaşam alanlarının örgütlü suçlara uygun ortamlar hazırlayan toplumsal karışıklık ve suçlu alt-kültürü ile beraber anılmalarına sebep olabilmektedir.

“Gerilim Kuramı” kriminoloji biliminin önemli bir kuramı olarak, özellikle ekonomik olarak toplumun genelinden aşağı seviyelerdeki bireylerin daha sıklıkla yüzleştikleri handikaplarla ilgilenmektedir. Eğitim olanaklarının elde edilebilmesinde toplumun farklı katmarı ve sınıfları arasında fırsat farkları bulunmaktadır. Bu durum ise toplum içinde bir çatışma ortamının oluşmasını sağlar. Nitelikli bir eğitim düzeyine ulaşabilmek, belki bir çok beklentinin gerçekleşmesine ve sosyal başarıya

götürebilecek bir yol olmasına rağmen bunu sağlamak, özellikle düşük gelir gruplarına mensup gençler için çoğu zaman güç olmaktadır. Merton'a göre, iyi düzenlenmiş toplumlarda amaçlar ve yollar ahenkli bir şekilde bütünleşmişlerdir. Amaçlar ve yollara oransız bir etki olduğu zaman bütünleşmenin bozulması söz konusu olur. O'na göre, sınıflı toplumlarda yukarıya doğru ulaşma imkanları eşit bir şekilde dağılmamıştır. Düşük sınıflara mensup çok az sayıda birey bu seviyeye çıkabilir. Hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak metotlar arasındaki dengesizlik, bu teorinin özü olan uyumsuzluk ve gerilime neden olan olumsuz psikolojik duruma sebebiyet verir (İçli, 2001: 82-86; Beşe, 2003: 83).

Çoğu davranışı gerçek güdülenmelerin dışında, daha geniş bir düşünce tarzının parçası olarak karakterize edilebildiğini öne süren bu sosyal-yapı teorilerinden birisi olarak görülen bu kurama göre; örnek olarak herhangi bir terör örgütü mensubu, toplumun ona çocukluğundan beri empoze ettiği davranış tarzı ne olursa olsun, eylemlerinin gerekçelerini çevresine, arkadaşlarına, ailesine, polise, mahkemeye ve hatta kendisine farklı bir şekilde anlatmaya başlayacaktır. Tüm bu anlatılanlara organize suçları arttıran ve teşvik eden unsurlar olarak bakıldığında; organize suç örgüt üyelerinin motivasyonu, toplumun ekonomik olarak ayrıcalıklı bireyleri gibi itibar kazanma isteği olduğu görülür, dikkat çekici bir yükselme arzusundan kaynaklanır ve aynı bağlamda “Gerilim Kuramı” özellikle düşük gelir sınıflarının karşılaştığı engellerle ilgilidir (İçli, 2001: 72-77).

Gerilim Kuramının organize suç örgütlerini açıklama düzeyi oldukça ve büyük ölçüde organize suç olgusunu betimler niteliktedir. Diğer bir ifade ile bu kuram organize suçları, belirli kişiler üzerinde sosyal yapı tarafından uygulanan baskılara

normal bir cevap (sapma) olarak algılamaktadır. Bu çalışma temellendirilirken gerilim kuramında esas alınmış ve konu bakımından anlamlı görülmüştür.

1.6.2.6. Merkezi Otorite - Yerel Güç Kuramı

Henner Hess'e göre suç örgütü, toplumda hakim olan merkezi otoriteye karşı yerel yapının karşı gelmesini temsil etmektedir. Çulcu (1998: 71)'da bu yaklaşıma katılmakla birlikte, tanımın 30 yıl kadar önce yapıldığını ve günümüzde mafyayı “yasadışı sivil toplum örgütü veya örgütlenmesi” diye tanımlamanın daha yerinde olacağını ileri sürmektedir. Gerçekte organize suçluluk, “ekonomik ve siyasi çıkarların yasal olmayan şekillerde kazanılmalarını organize bir şekilde başarmak” tarzında da tanımlanmaktadır (Akt: Sözüer, 1996: 260).

Bundan dolayı mafyayı sadece kriminal değil, sosyolojik bir olgu olarak ele almak gerekmektedir. Mafya olgusunu sosyolojik ya da sosyo-politik perspektifinden ele aldığımızda ise; Hess'in ve Çulcu'nun tespitinde olduğu gibi, bir “merkezi otorite - yerel güç” zıtlaşması ortaya çıkmaktadır. Çulcu'ya göre merkezi otorite, bürokratik ve üniter devlet yapısı içinde, belirli bir ahlak ve hukuk yapısını benimseyerek, ülke genelinde de bu yapının egemen olduğunu varsayarak yasal yaptırım kullanır. Yerel otorite ise, merkezi gücün dayattığı çağdaş hukuk ve ahlak anlayışını kabullenmiş görünmekle birlikte, geleneklere ve örfi yaşama dayanan yerel ahlak-hukuk kuralları çerçevesinde yaşar. Böylece yerelde “çifte ahlak ve hukuk sistemi” ortaya çıkar (Çulcu, 2001: 10). Zaten zıtlaşmanın ve sorunların başlangıç noktasını da bu çifte ahlak-çifte hukuk anlayışının, yerelde topluma egemen olması noktası oluşturur. Yerel otorite, o toplumun genelinden biraz farklı ahlak anlayışını-hukuk anlayışını benimsemiş olabileceğinden, hakim yani merkezi

güç ve anlayışa karşı tavır koyarak gücünü bu tepkiden almaktadır. İşte bu sebepten dolayı yerel otorite, tepkisel olan bu itici gücün savunucusu olabilmektedir.

Bu bağlamda konu değerlendirildiğinde bir ülkede hukuk devleti prensiplerinin ne ölçüde yerleşip uygulandığı, büyük önem arz etmektedir. Demokrasi ve hukuk devleti kriterlerinin tam oturtulamadığı bir ülkede, kamu kurumlarının görevlerini tam olarak yerine getirmesi imkansız olacak ve organize suç örgütlerinin ve mafya tipi grupların ortaya çıkmaları kolaylaştırılmış olacaktır (Merton, 1938: 572).

Merkezi otorite-yerel güç çatışmasının organize suç örgütlerini açıklama düzeyine çatışma teorsinin perspektifinden bakıldığında, organize suç örgütü, toplumda hakim olan merkezi otoriteye karşı yerel otoritenin karşı durmasını temsil etmektedir. Burada merkezi otorite; yasayı, meşruluğu, hakkı, hukuku ve resmi otoriteyi temsil ederken; yerel güç; merkeze bağımlılığı, tabiyeti, baş eğmeyi gerektirir. İki güç arasındaki çatışma bu noktada başlar; herhangi bir boşluk anında da devreye girer. Eski yerel güçler (derebeylik, ağalık, beylik) devletin zaafa uğradığında yerel denetimi ellerine alır ve kendi yerel değerleriyle yönlendirir, yönetirler. Bu kuram legal-illegal; yerel-merkezi otorite çatışması; mafya-çevre ilişkilerini ve geçmişteki yasa dışı toplumsal ilişkileri açıklayabilir; ama bugünün Türk mafya tipini ve organize suç davranışlarını, ortaya çıkış nedenlerini, yapılarını, çalışma biçimlerini ve ayrıca hemşehrilik ilişkilerinin mafya ile ilişkisini yeterince açıklayamayacaktır. Bu nedenle daha çok tarihsel bir perspektif içindeki gelişim ve değişimi açıklamak adına anlamlı görülmektedir.

1.6.2.7. Sosyal Tarihçi Kuram

Sosyal-süreç teorileri bağlamında bu kuram değerlendirilirken; organize olmuş suç örgütlerini, toplum tarafından kazandırılan gelenek ve göreneklerden hareketle açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Sicilya mafyası'nın, Japon yakuzası'nın, Amerikan çetelerinin, Türkiye'deki mafyanın ve daha birçok ülke, bölge ve şehirdeki başka suç örgütlerinin, tarihi bir sürecin ürünleri olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Örneğin; Türkiye'de organize suçların tarihine bakıldığında Osmanlı döneminden itibaren ele alınıp isyancıları ve özellikle de kabadayı tiplerini iyi analiz etmek gereklidir. Günümüzün Türkiye'sinde karşılaştığımız mafya oluşumlarında kendisini az ya da çok bu sayılan tarihsel karakterler göstermektedir. Eskinin ve günümüzün mafya babalarını ancak tarihi geçmişini bilerek tanımlayabiliriz.

Osmanlı kabadayı kültürü ile günümüz Türkiye'sinde görülen mafya tipi yapıların birleştirilmesi sonucu, Türkiye'ye has yeni bir mafya babası tipi ortaya çıkmıştır. Özellikle de 1950'li yıllardaki mafya babası tiplerine bakıldığında bu durum kendisini daha çok hissettirmektedir. Belirtilen dönemlerde yaşanan ekonomik, politik ve sosyal bazı sıkıntı ve çalkantılar, toplumsal değişimi hızlandırarak yatkın bireyleri organize suç örgütleri kurmaya veya onlara üye olmaya itmiş ve beraberinde daha bir çok ayrı sosyal problemi de getirmiştir (Cengiz, 2005: 86-100).

Sosyal tarihçi yaklaşımın organize suç örgütlerini açıklama düzeyi değerlendirilirken; organize suçluluk içindeki insanların hareket tarzlarını daha iyi anlayabilmek için, bu yapıların -örgütlerin- kültürel temellerini ve kendilerine özgü tarihsel süreçlerden geçerek oluşturulmuş ya da oluşmuş kurallar yumağını da iyi analiz etmek gerektiğini iddia ederler. Sosyal-süreç teorisi olarak organize suç

örgütlerini zaman içinde anlaşılabilen ve tarihselliği içinde ele alınabileceğini belirten bu kuramın varsayımlarına göre, organize suç örgütlerinin geçmiş, tarihsel oluşum ve süreçleri açıklanabilir ama bugünkü durumunu ve hemşehrilik ile ilgili bağını açıklamak için yeterli değildir. Ayrıca, mafya kentsel bir olgudur; aşiret, ağalık, derebeylik ise kırsal -feodal- bir olgudur.

1.6.3. Araştırmanın Sayıtlısı

Başlangıç noktası olarak kabul edilen araştırmanın ana sayıtlısı: Metropollere göç edenlerin sorunlarını çözmede kentsel örgütlerin yetersizliği, bir diğer ifade ile sosyal yapının içinde yasal araçlarla amaçlara ulaşılamaması, bu kimselerin tampon bir mekanizma olan hemşehrilik temelinde bir dayanışmaya başvurmalarına yol açmış ve bu şekilde oluşmuş anomik yapı içerisinde toplumun değerlerine karşı bir tepki olarak Merton'un "yenilikçilik" tiplmesiyle beraber tanıdık, bildik, güvenilirlik bağlamında yasadışı-kayıtdışılık içerisinde organize olarak suça iştirak etmeleri kolaylaşmıştır.

1.7. Araştırmanın Yöntemi ve Uygulanan Teknikler

Bu çalışma, araştırmanın temel sorularına yanıt verebilecek nicel ve nitel verilere dayalı bir çalışma olup; resmi kayıtlarla desteklenmiştir. Bir diğer ifade ile bu araştırma Emniyet Genel Müdürlüğü ORGSİL (Organize Suçlarla İlgili Proje) veri tabanının yanı sıra, dört mafya lideri ve bir emniyet görevlisi ile yapılan mülakatlardan elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu özellikleriyle çalışma, hem nicel hem nitel araştırma tipine girmektedir.

Hemşehrilik ile organize suç örgütleri arasındaki ilişkileri doğrulaması umulan bilgiler yaklaşık üç ay kadar süren araştırma sonucunda istatistiki olarak çıkarılmıştır. Ayrıca mafya liderleri ve polis şefiyle yapılan mülakatlar ile nicel veriler nitel bilgilerle desteklenmiştir. Bu bilgi ve veriler çalışmanın bulgular ve tartışma bölümünde sunulmuştur.

Emniyet Genel Müdürlüğünden onay alınarak yapılan veri toplama çalışması, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı nezaretinde gerçekleştirilmiştir. İlgili dairenin organize suçlarla ilgili yapmış olduğu projelerin bir uzantısı olan “ORGSİL” (Organize Suçlarla İlgili Proje) adlı veri tabanından bilgilere teker teker ulaşılmıştır. Bu veri tabanı Türkiye’deki tüm çıkar amaçlı suç örgütlerine ve elemanlarına ait bilgileri içermektedir. Ancak bu çalışma suçların en çok işlendiği beş metropol kent olan “Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Kocaeli” metropollerinde yürütülmüştür. Tarama tekniği ile ORGSİL’den elde edilen bu veriler anılan beş kentte, 01 Ocak 2003 ile 01 Haziran 2005 tarihleri arasında istatistiğe alınmış organize suç olaylarından elde edilmiştir. Bu olaylarda tespit edilen 137 grubun 4422 sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununa Muhalefet” suçundan hakkında işlem yapılmış olan elemanlarının nüfusa kayıtlı oldukları yerler ile doğum yerlerini ve birbirleri ile olan yakınlıklarını belirtmektedir. Grup grup ele alınan çalışmada hakkında işlem yapılmışların nereli oldukları ve grup içerisindeki diğer şahıslarla olan yöresellik bağları incelenmiştir. Ancak hemşehrilik dayanışmasının açıkça görüldüğü 15 grubun istatistiği çıkarılmış ve araştırmaya konulmuştur.

Ayrıca yukarıda bahsedilen nicel verileri güçlendirmek ve çalışmanın temel problemlerinin daha net ortaya konmasını sağlamak amacıyla kendileriyle

06/07/11/12 Nisan 2006 tarihlerinde dört mafya lideri ve 20 Ocak 2006 tarihinde, organize suç örgütleriyle sürekli mücadele içerisinde olan bir polis şefi ile görüşülmüş, derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak araştırmadaki iddialara dayanak aranmıştır.

Diğer yandan hemşehrilik ilişkileri ile organize suç örgütlerinin yapısı ve fonksiyonu taranan kaynaklar ışığında ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu araştırma daha çok kuramsal tartışma ve bilgileri içine alan yazılı yayınlara dayanmakta olduğundan etkili bir iç-dış literatür taraması yapılmaya çalışılmıştır. Araştırma “yapısal işlevselci” sosyolojik yaklaşımdan hareketle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca suça ‘yapı’, ‘süreç’ ve ‘çatışma’ açısından yaklaşan teorilerden de yararlanılarak esas alınacak suç kuramları belirlenmiştir.

1.7.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni 01 Ocak 2003 ile 01 Haziran 2005 tarihleri arasında, göç alan, hızlı kentleşen ve sanayileşmenin yoğun olduğu Ankara, Adana, İstanbul, İzmir ve Kocaeli illerinde yakalanmış 137 adet organize suç örgütü; örnekleme ise yargısal olarak belirlenmiş ve kendi içlerinde diğerlerine göre daha yoğun olarak hemşehriliğin görüldüğü 15 adet gruptur. Bu gruplar, Ankara’daki Diyarbakırlılar, İzmir’deki Batmanlılar, İzmir’deki Şanlıurfalılar, İzmir’deki Diyarbakırlılar, İstanbul’daki Rizeliler, İstanbul’daki Trabzonlular, İstanbul’daki Samsunlular, Ankara’daki Adanalılar, İstanbul’daki Adanalılar, Kocaeli’deki Siirtliler, İstanbul’daki Bursalılar, İstanbul’daki Bursalılar, İstanbul’daki Muşlular, Kocaeli’deki Iğdırlılar, Kocaeli’deki Sakaryalılarıdır.

Bir başka şekilde belirtilecek olursa bu çalışmanın evreni beş metropol kentte yakalanan emniyetin resmi kayıtlarında 137 operasyon sonucu ortaya çıkan organize suç örgütleridir. Örneklem ise 137 örgüt içinden yargısal örneklem seçimiyle 15 organize suç örgütü kabul edilmiştir.

1.7.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

- a. Konu bakımından bu araştırma “organize suç örgütleri”nin oluşumunda hemşehrilik ilişkilerinin rolü ya da etkisiyle sınırlıdır.
- b. İstatistiki veriler beş kent ile sınırlıdır. Bu kentler “Ankara, Adana, İstanbul, İzmir ve Kocaeli”dir.
- c. Bu araştırma bir yıl içinde araştırılıp rapor haline getirilmiştir.

Konunun bakir bir konu olması özgün bir araştırma yapma avantajını sağlamaktadır. Daha önce belirtildiği gibi konuyla ilgili kuramsal ve ampirik çalışmaların azlığı, araştırmayı zorlaştıran bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Öyle ki, doktora ve yüksek lisans tezlerine ilişkin YÖK’te yaptığım arşiv çalışmalarında da, organize suç örgütlerini (mafya) genel olarak çeşitli yönleriyle ele alan bilimsel çalışmalar az sayıda olması bir yana bu çalışmaların sosyolojik yönü bulunmamaktadır. Ancak 2002 yılında 4422 sayılı kanuna muhalefet suçundan hakkında işlem yapılanlar üzerinde Mahmut CENGİZ’in yaptığı araştırma sistematik ve önemlidir.

2. Bölüm:

Bulgular ve Tartışma

2.1. Organize Suç Örgütü Elemanlarının Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yere Göre Hemşehrilik İlişkileri

Araştırmanın uygulama alanı Emniyet Genel Müdürlüğü’nün 2003-2005 yılı arasında “Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Kocaeli” büyük kentlerinde yapılan operasyonlar sonucu ele geçen organize suç örgütü elemanları -lider- üzerinde yapılan araştırmaların sonuçlarına dayanmaktadır.

Araştırmanın temel amacına bağlı olarak oluşturulan soruları test etmek üzere “Yargısal Örneklem” kullanılarak, organize suç örgütlerinin oluşumu konusunda, kentsel alanda bir dayanışma biçimi olarak ortaya çıkan hemşehrilik ve hemşehrilik ilişkileri için on beş (15) farklı organize suç örgütü elemanları nüfusa kayıtlı oldukları yerler esas alınarak incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

Tablo 1: 1. Grup Organize Suç Örgütü: Ankara’daki Diyarbakırlılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Diyarbakır	Diyarbakır - Lice	Diyarbakır - Lice	Lider	12 % 60
Diyarbakır	Diyarbakır - Dicle	Diyarbakır - Dicle		
Diyarbakır	Diyarbakır - Dicle	Diyarbakır - Dicle		
Diyarbakır	Diyarbakır - Ergani	Diyarbakır - Ergani		
Diyarbakır	Diyarbakır - Silvan	Diyarbakır - Silvan		
Diyarbakır	Diyarbakır - Bismil	Diyarbakır - Bismil		
Diyarbakır	Diyarbakır - Bismil	Diyarbakır - Bismil		

Diyarbakır	Diyarbakır - Bismil	Diyarbakır - Bismil		
Diyarbakır		Diyarbakır - Bismil		
Diyarbakır	Diyarbakır - Çınar	Diyarbakır - Çınar		
Diyarbakır	Diyarbakır - Çınar	Diyarbakır - Çınar		
Diyarbakır	Diyarbakır - Çınar	Diyarbakır - Çınar		
Ağrı	Ağrı	Ankara		1 % 5
Erzurum	Erzurum - Karayazı	Erzurum - Karayazı		1 % 5
Mardin	Mardin	Diyarbakır		1 % 5
Muş	Muş	Adana		1 % 5
Bilecik	Bilecik	İstanbul		1 % 5
Malatya	Malatya - Hekimhan	Malatya - Hekimhan		1 % 5
Düzce	Düzce	Ankara		1 % 5
Ankara		Ankara		1 % 5
Toplam				20 %100

Tablo 1'e bakıldığında "hemşehrilik ilişkisi" bakımından 12 kişinin % 60 gibi örgüt içinde çoğunluğu oluşturduğunu görüyoruz. Diğer taraftan nüfusa kayıtlı olan 8 farklı kişinin herbirinin % 5 oranında grup içinde yer aldığını; toplam olarak % 40'a varan bir ağırlığa sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ama bu uyumlu bir bütünlük değildir. Ağırlıklı olan aynı kente ait toplam kişinin % 60 oranında üstün bir konumda olduğunu % 5 karşısında % 95'lik bir ağırlığı temsil ettiğini söyleyebiliriz. Bu bakımdan organize suç örgütlerinin hemşehrilik temeli üzerine kurulduğunu; yakın akraba ve kültür grubu, değerleri paylaşan kişilerin "mafya" örgütünü oluşturduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle hem kültürel hem alt kültür değerlerini paylaşan oldukça homojen bir kuruluştan söz edilebilir.

Tablo 2: 2. Grup Organize Suç Örgütü: İzmir’deki Batmanlılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Batman	Batman	Batman	Lider	5 % 45
Batman	Batman - Gercüş	Batman - Gercüş	Kardeş	
Batman	Batman - Gercüş	Batman - Gercüş		
Batman	Batman - Gercüş	Batman - Gercüş		
Batman	Batman - Gercüş	Batman - Gercüş		
Mardin	Mardin	Adana		2 % 18
Mardin	Mardin	Adana		
Diyarbakır	Diyarbakır - Ergani	Diyarbakır - Ergani		1 % 9
Elazığ	Elazığ - Karakosan	Elazığ - Karakosan		2 % 18
Elazığ	Elazığ - Karakosan	Elazığ - Karakosan		
İzmir	İzmir - Aliğa	İzmir - Aliğa		1 % 9
Toplam				11 % 100

Tablo 2’ye bakıldığında organize suç örgütünü oluşturan grubun % 45’i Batmanlılardan; % 18’i Mardinlilerden; % 18’i Elazıglılardan ve % 9 oranında Diyarbakır ve İzmirliilerden oluşmaktadır. Bu organize suç örgütünde hem hemşehrilik ilişkileri öne çıkmakta hem de bölgesellik dikkati çekmektedir. Batmanlıların grup içindeki göreceli ağırlığı ve her bir alt kültür karşısındaki ağırlığı % 92 ve % 83 arasında değişmektedir. Bu tabloya göre yöresel değerler ve alt kültür değerlerini paylaşan oldukça homojen bir grup söz konusudur.

Tablo 3: 3. Grup Organize Suç Örgütü: İzmir’deki Şanlıurfalılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Şanlıurfa	Şanlıurfa - Suruç	Şanlıurfa - Suruç	Lider	7 % 49
Şanlıurfa	Şanlıurfa - Suruç	Mardin	Kardeşi	
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Mardin - Nusaybin		
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Şanlıurfa		
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Şanlıurfa		
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Şanlıurfa		
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Şanlıurfa		
Malatya	Malatya - Pötürge	Malatya - Pötürge		2 % 14
Malatya	Malatya - Hekimhan	Malatya - Hekimhan		
Diyarbakır	Diyarbakır - Dicle	Diyarbakır - Dicle		1 % 7
Kars	Kars - Susuz	Kars - Susuz	Baba	1 % 7
İzmir	İzmir	İzmir	Oğul	2 % 14
İzmir	İzmir	Kars - Susuz		
Denizli	Denizli	Denizli		1 % 7
Toplam				14%100

Tablo 3’teki dağılım değerlerine göre organize suç örgütü içindeki çekirdek yapı Şanlıurfalılardan oluşmaktadır. Üstelik örgütün lideri, oğlu ve babası da organize suç örgütü içinde yer almaktadır. Diğer taraftan bölgesel ağırlık ve hemşehrilik ilişkileri göze çarpmakta; diğer insan unsurları her biri bakımından % 86 ile % 93 arasında Şanlıurfalıların ağırlığı altındadır. Yöresellikle beraber hemşehrilik ilişkisi de bu grupta aynı toplumdaki kültürel değerleri ve alt kültür değerlerini taşıdıkları söylenebilir.

Tablo 4: 4. Grup Organize Suç Örgütü: İzmir’deki Diyarbakırlılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Diyarbakır	Diyarbakır - Lice	Diyarbakır- Lice	Lider	8 % 80
Diyarbakır	Diyarbakır	İzmir	Kardeşi	
Diyarbakır	Diyarbakır - Lice	Diyarbakır - Lice		
Diyarbakır	Diyarbakır - Lice	Diyarbakır - Lice		
Diyarbakır	Diyarbakır	Diyarbakır		
Diyarbakır	Diyarbakır- Silvan	Diyarbakır - Silvan		
Diyarbakır	Diyarbakır	Diyarbakır		
Diyarbakır	Diyarbakır- Lice	Diyarbakır - Lice		
Şanlıurfa	Şanlıurfa - Viranşehir	Şanlıurfa - Viranşehir		2 % 20
Şanlıurfa	Şanlıurfa - Viranşehir	Diyarbakır		
Toplam				10 %100

Tablo 4’teki dağılım incelendiğinde organize suç örgütünün çoğunluğu 8 kişi ile % 80 oranında Diyarbakırlılardan oluşurken; % 20 gibi 2 kişilik grup da Şanlıurfalılarından oluştuğu gözlenmektedir. Ayrıca lider ve kardeşi de Diyarbakırlıdır. Hem hemşehrilik ilişkileri, hem bölgesel-yöresel ağırlık; kültür değerleri ve alt kültür değerleriyle oldukça homojen bir gruptur.

Tablo 5: 5. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Rizeliler Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Rize	Rize	Rize	Oğul Lider	17 % 85
Rize	Rize	Rize	Oğul	
Rize	Rize	Rize	Baba	
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize	Akraba	
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize - İkizdere	Rize - İkizdere		
Rize	Rize - Der pazarı	Rize - Der pazarı		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Rize		
Rize	Rize	Samsun		2 % 10
Rize	Rize	Samsun		
İstanbul	İstanbul	İstanbul		1 % 5
Toplam				20 %100

Tablo 5’te görüldüğü gibi organize suç örgütü 20 kişiden oluşmaktadır. Grubun frekans dağılımı 17 kişiden % 85 oranında Rizelilerden; %15’i 3 kişiden biri İstanbullu ikisi yine Rizelidir. Büyük bir oranda organize suç örgütünde Rizelilerin hakim olması yerelliği; yerel kültür ve alt kültür değerlerini taşıdıklarını söyleyebiliriz. Oldukça yüksek düzeyde homojen bir örgüt olduğunu; baba, lider oğul ve akrabaların da yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 6: 6. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul’daki Trabzonlular Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of	Lider	16 % 73
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of	Kardeşi	
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of	Akraba	
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		

Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		
Erzincan	Erzincan	Erzincan		1 % 4,5
Bayburt	Bayburt	Bayburt		1 % 4,5
Sakarya	Sakarya	Sakarya		1 % 4,5
Sinop	Sinop	Sinop		1 % 4,5
Tokat	Tokat - Turhal	Tokat - Turhal		1 % 4,5
İstanbul	İstanbul	İstanbul		1 % 4,5
Toplam				22 %100

Tablo 6'daki dağılıma göre organize suç örgütünün 16 kişisi Trabzon'un Of ilçesine kayıtlı ve doğumlu yerleri de aynıdır. Geriye kalan farklı illerden 6 kişi örgüt içinde % 27'ye karşılık gelmektedir. Ayrıca lider, kardeş ve akrabalarının da bulunduğu örgüt tam bir yerellik göstermektedir. Hem yerellik ve akrabalık ilişkilerinin birlikte olduğu bu yapıda kültürel değerler ve suç alt kültürü değerleri bakımından oldukça homojen bir yapı göstermektedir.

Tablo 7: 7. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Samsunlulr Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra	Lider	22 % 63
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		

Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Bafra	Samsun - Bafra		
Samsun	Samsun - Çarşamba	Samsun - Çarşamba		
Samsun	Samsun - Alaçam	Samsun - Alaçam		
Samsun	Samsun	Samsun		
Samsun	Samsun - Sürmene	Samsun - Sürmene		
Samsun	Samsun - Ladik	Samsun - Ladik		
Samsun	Samsun - Alaçam	Samsun - Alaçam		
Artvin	Artvin	Artvin		1 % 2,85
Trabzon	Trabzon - Of	Trabzon - Of		2 % 5,7
Trabzon	Trabzon - Sürmene	Trabzon - Sürmene		
İstanbul	İstanbul	İstanbul		6 % 17,1
İstanbul	İstanbul	İstanbul		
İstanbul	İstanbul	İstanbul		
İstanbul	İstanbul	İstanbul		
İstanbul	İstanbul	İstanbul		
İstanbul	İstanbul	İstanbul		
Amasya	Amasya	Amasya		2 % 5,7

Amasya	Amasya	Amasya		
Zonguldak	Zonguldak - Ereğli	Zonguldak - Ereğli		2 % 5,7
Zonguldak	Zonguldak - Ereğli	Zonguldak - Ereğli		
Toplam				35 % 100

Tablo 7'ye bakıldığında organize suç örgütünün 22 kişisi % 63 oranında Samsunlular; % 17,1 oranında 6 kişi ile İstanbullular; % 5,7 ile Trabzon, Amasya ve Zonguldaklılardan oluşmaktadır. Nüfusa kayıtlı oldukları ve doğum yerleri bakımından yerelliği; diğer üyeler bakımından bölgeselliği göstermektedir. Bu örgüt yapısında yerel kültür, hemşehrlik ve ortak değerler çoğunluğu oluştururken, diğer örgüt üyelerinin farklılığı da bölgeselliği ve heterojenliği ifade etmektedir.

Tablo 8: 8. Grup Organize Suç Örgütü: Ankara'daki Adanalılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Adana	Adana	Adana		12 % 60
Adana	Adana	Adana		
Adana	Adana	Adana		
Adana	Adana	Adana		
Adana	Adana	Adana		
Adana	Adana	Mardin		
Adana	Adana	Adana		
Adana	Adana	Adana		
Adana	Adana	Adana		
Adana	Adana	Adana		

Adana	Adana - Seyhan	Adana -Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Siirt	Siirt	Adana		3 % 15
Siirt	Siirt	Adana		
Siirt	Siirt	Adana		
Ağrı	Ağrı	Adana		1 % 5
Mardin	Mardin	Adana		1 % 5
Elazığ	Elazığ - Baskil	Adana		1 % 5
İstanbul	İstanbul	İstanbul		1 % 5
Kahramanmaraş	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş		1 % 5
Toplam				20 %100

Tablo 8'e göre organize suç örgütünün oluşturan kişilerin % 60'ı 12 kişi Adanalılardan oluşmaktadır; % 15'i Siirtlilerden ve diğerleri % 5'ten 5 kişi %25 farklı yerlerden gelen kişilerden oluşmaktadır. Bu göstergelere göre hem yerel hem de bölgesel özellikler taşıdığı söylenebilir. Diğer bir ifade ile yerel düzeyde yerel kültür ve değerler; bölgesel düzeyde Güneydoğu insan özellikleri taşıyan heterojen kültür özelliklerin var olduğu söylenebilir. % 60 oranında aynı yerel yerleşim yani hemşehrilik özelliğinin ağır bastığını göstermektedir.

Tablo 9: 9. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Adanahılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI/ ORAN
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		9 %56,25
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Seyhan	Adana - Seyhan		
Adana	Adana - Ceyhan	Adana - Ceyhan		5 %31,25
Adana	Adana - Ceyhan	Adana - Ceyhan		
Adana	Adana - Ceyhan	Adana - Ceyhan		
Adana	Adana - Ceyhan	Adana - Ceyhan		
Adana	Adana - Ceyhan	Adana - Ceyhan		
Adana	Adana - Yüreğir	Adana - Yüreğir		1 % 6,25
Adana	Adana	Mersin		1 % 6,25
Toplam				16 %100

Tablo 9'daki dağılımda 16 kişi Adana nüfus kaydında yer almaktadır; bu da % 100 Adanahlardan olarak değerlendirilebilir. Ancak Adana-Seyhan 9 kişi % 56,25 çoğunluğu teşkil ederken; Adana-Ceyhan 5 kişi % 31,25 ve diğer iki kişi % 6,25 ile 1'er kişi ile temsil etmektedir. Bu dağılımda tam anlamıyla yöresellik örgüte hakimdir diğer bir ifade ile hem yerellik, aynı kültür ve alt kültür kodlarını,

değerlerini sahip oldukça homojen bir organize suç örgütüdür. Hemşehricilik ilişkilerini gösteren hem nüfusa kayıtlı yer hem de doğum yeri benzerlikleri vardır.

Tablo 10: 10. Grup Organize Suç Örgütü: Kocaeli’ndeki Siirtliler Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Siirt	Siirt	Siirt	Lider	7 % 87,5
Siirt	Siirt	Siirt	Kardeşi	
Siirt	Siirt	Siirt		
Siirt	Siirt	Siirt		
Siirt	Siirt	Siirt		
Siirt	Siirt	Siirt		
Siirt	Siirt	Siirt		
Bitlis	Bitlis	Bitlis		1 %12,5
Toplam				8 %100

Tablo 10’daki dağılıma göre organize suç örgütünü oluşturan 8 kişiden 7 kişisi % 87,5 oranında Siirt nüfusuna kayıtlıdır. Ayrıca lider, kardeş de aynı kökenlidir. Bu tabloya göre tam bir yerellik; aynı kültür ve alt kültür değerlerini paylaşan; hemşehricilik ilişkilerini de içinde barındıran homojen bir örgütten söz edilebilir.

Tablo 11: 11. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Bursalılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		15 %94,75
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Bursa	Bursa - Osmangazi	Bursa		
Çankırı	Çankırı - Kızılırmak	Bursa		1 % 6,25
Toplam				16 %100

Tablo 11'e göre organize suç örgütünün elaman sayısı 16; bunun 15'i Bursa - Osmangazi kökenliyen % 6,25 ile 1 kişi Çankırı - Kızılırmak nüfusuna kayıtlıdır. Bu örgüt yapısını oluşturan kişiler tam anlamıyla yerel birlikteliği; aynı kültür ve alt kültürü taşımakta ve hemşehrilik ilişkisi apaçık olarak görülmektedir.

Tablo 12: 12. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Bursalılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik	Kardeş	16 %100
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Bursa - İznik		
Bursa	Bursa - İznik	Ardahan		
Toplam				16 %100

Tablo 12'deki dağılıma bakıldığında organize suç örgütünün 16 elemanı vardır. Elemanların 8'i kardeşlerden oluşmaktadır. Diğer taraftan örgüt elemanları hem nüfusa kayıtlı yer bakımından hen de doğum yerleri bakımından aynıdır. Tam bir yerel yapıya sahip; aynı kültür ve alt kültür gruplarından oluşan; hemşehrlik ilişkilerinin ağırlıklı olduğu çok homojen bir grup görülmektedir.

Tablo 13: 13. Grup Organize Suç Örgütü: İstanbul'daki Muşlular Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Muş	Muş	Muş	Lider	10 % 84
Muş	Muş	Muş	Kardeşi	
Muş	Muş - Merkez	Muş - Merkez		
Muş	Muş - Merkez	Muş - Merkez		
Muş	Muş - Merkez	Muş - Merkez		
Muş	Muş	Muş		
Muş	Muş	Muş		
Muş	Muş - Kale	Muş - Kale		
Muş	Muş - Kale	Muş - Kale		
Muş	Muş - Kale	Muş - Kale		
Erzurum	Erzurum - Pasinler	Erzurum - Pasinler		1 % 8
Elazığ	Elazığ	Elazığ		1 % 8
Toplam				12 %100

Tablo 13'te yer alan Muş grubunun eleman sayısı 12'dir. Bunun 10 kişisi % 84 ile Muşlu kişilerden; ikisi de toplam % 16 oranında Erzurum ve Elazığlı kişilerden oluşmaktadır. Çoğunluğu aynı kentte yaşayan yerel kültür ve alt kültür değerlerine bağlı hemşehrilerden oluşan homojen bir yapı göstermektedir. Diğer kişiler de bölgesel düzeyde organize suç örgütüne katılmaktadır.

Tablo 14: 14. Grup Organize Suç Örgütü: Kocaeli’ndeki Iğdırlılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		16 % 76
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	Iğdır - Tuzluca		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	İstanbul		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	İstanbul		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	İstanbul		
Iğdır	Iğdır - Tuzluca	İstanbul		
Ağrı	Ağrı	Ağrı		1 % 4,8
Kars	Kars-selim	İstanbul		1 % 4,8
İstanbul	İstanbul	İstanbul		1 % 4,8
Kars	Kars-kağızman	Iğdır - Tuzluca		1 % 4,8
Bayburt	Bayburt	Iğdır - Tuzluca		1 % 4,8
Toplam				21 %100

Tablo 14'e göre organize suç örgütü 21 kişiden oluşmaktadır. Bunun 16 kişisi Iğdır tuzluca nüfusuna kayıtlıdır ve grup içinde %76'lık bir ağırlığa sahiptir. Diğer beş farklı kişi %4,8'ten birer kişi olarak beş kişi ile %24 bir gücü temsil etmektedir. Yöresel güç ağırlıklı olarak oldukça yüksek bir orandayken; bölgesel temsili gösteren ögeler de vardır. Bu anlamda örgütte yerel kültür ve alt kültür ögeleri ile bütünleşik bir hemşerilik ilişkisinden söz edilebilir.

Tablo 15:15. Grup Organize Suç Örgütü: Kocaeli'ndeki Sakaryalılar Grubu

İLLER	NÜFUSA KAYITLI OLDUĞU YER	DOĞUM YERİ	NOT	SAYI / ORAN
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca	Lider	14 %51,8
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya - Sapanca	Sakarya - Sapanca		
Sakarya	Sakarya	Sakarya		
Sakarya	Sakarya	Sakarya		
Sakarya	Sakarya - Hendek	Sakarya - Hendek		
Sakarya	Sakarya	Sakarya		
Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli		8 %29,6

Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli		
Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli		
Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli		
Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli		
Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli		
Kocaeli	Kocaeli - Karamürsel	Kocaeli - Karamürsel		
Kocaeli	Kocaeli - Gölcük	Kocaeli - Gölcük		
Giresun	Giresun	İstanbul		2 % 7,4
Giresun	Giresun - Görele	İstanbul		
Afyon	Afyon - Bolvadin	Kocaeli		2 % 7,4
Afyon	Afyon - Bolvadin	Afyon - Bolvadin		
İstanbul	İstanbul	İstanbul		1 % 3,7
Toplam				27 %100

Tablo 15'e baktığımızda, organize suç örgütü 27 elemandan oluşmaktadır. Bunların önemli çoğunluğu 14 kişi ve % 51,8 ile Sakarya nüfus kaydına ve doğum yerine sahipken; 8 kişi ile % 29,6 ile ikinci önemli grup Kocaeli nüfusuna kayıtlı ve doğum yeri aynıdır. Diğer gruplar 2 kişi ile % 7,4 ile Giresun; 2 kişi % 7,4 ile Afyon ve bir kişi ile İstanbul nüfusuna kayıtlıdır. Bu tabloda hem yerellik hem de bölgesellik özellikleri söz konusudur. Homojen bir yapıdan çok heterojen bir grup özelliği göstermektedir. Ama bölgesel düzeyde yakın illerde oturan kişiler çoğunluktadır ve dolayısıyla aynı kültür ve alt kültür değerlerine sahip hemşehrilerden oluşmuş bir grup olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmanın Emniyet Genel Müdürlüğü kayıtlarındaki organize suç örgütlerinin kent ve büyük kentlerde varoluş ve faaliyetlerinin temelinde “hemşehrilik” ilişkilerinin olup olmadığı 15 örgüt esas alınarak analiz edilmiştir. Bu analize göre, Türkiye’de organize suç örgütleri-mafya oluşumlarının büyük çapta kır kökenli insanların göç, kentleşme ve sanayileşme olgularına bağlı olarak; kentsel alanda yeterli istihdam imkanları olmadığından ya da yasal fırsatlar amaçlarına yanıt vermediği için Merton’un da dediği gibi yasadışı kent fırsatlarını kollayarak kente uyum sağlamak, varlıklarını sürdürebilmek için başvurdukları bir örgütlenme biçimi olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile organize suç örgütleri-mafya tipi yapılar kentsel ortamda ortaya çıkmış ama, örgüt mensupları kent soylu ya da kent toplumu kökenli değildir. Dahası bu örgüt yapıları, Tönnies’in belirttiği gibi kırsal cemaat, topluluk dayanışma biçimini Durkheim’in ifadesiyle “mekanik dayanışma” biçimini, kentsel dayanışma ve bütünleşme ile çelişik bir biçimde; kentsel ortamda tutunabilmek, ayakta kalabilmek; Merton’un uyum tiplerinden “icat etme” ya da yeni bir yol bulma tipine uygun olarak yapılanmışlardır.

Ancak bu yapı, tamamen mevcut sosyo-ekonomik yapının; az gelişmiş bir ekonomi; istihdam sorunu hemen bütün zamanlarda ülkenin en önemli sorunu konumunda; gelir dağılımı bozuk; kentsel nüfusun çoğunun işsiz ve gecekonduarda yaşadığı bir sosyo-kültürel ortam; insanların kentte yaşayabilmek için gecekonduya yaşayanların hane halkının neredeyse çoğunluğunun enformal iş ilişkileri -kayıt dışı ekonomi- içinde olduğu; sosyal kontrolün ortadan kalktığı; aşırı nüfus artışı ve aşırı bir göç-kentleşme sürecinin yaşandığı vb. ortamda ortaya çıktıkları daima göz önünde tutulmalıdır.

Daha da önemlisi, bu sosyo-ekonomik-kültürel yapıyı süreklileştiren en önemli faktör, iktidara gelen hükümetlerin “popülist” politikalarıdır. Adete enformal, arabesk yaşamı bir yaşam biçimi olarak algılayıp, bu belirsiz, kaotik yapı ve ilişkilerden nemalanmış; siyasi ikballeri için bu işsiz, çaresiz kitleleri payanda yaparak; zaten çatışmalı olan bu yapıyı modernleşme, çağdaşlaşma, gelişme ve kalkınma konularında depolitize ederek; katılımı engelleyerek; yasal örgütlenme kanallarını tıkayarak bir çok çelişki ve gerilimin ortamı olarak sürüp gitmesine seyirci kalmışlardır. Bu durumda, yasal örgütlenmeler ve denetimler yerine; devletin, kamunun boşalttığı gecekondü alanları, kayıtdışı sosyal ve ekonomik ilişkiler Hobbes’un belirttiği gibi “doğal ortam”larda gücü gücü yetene bir hesaplaşma ve kapışma ortamında “gül bahçeleri” açmayacaktır. Buraları doğal olarak ayırık ve ısırgan otlarının yeşerdiği; yılan ve çıyanın cirit attığı, karanlık güçlerin egemen olduğu öteki Türkiye’nin yaşadığı bir sosyo-ekonomik-kültürel bir ortam -yapı- egemen olmuştur. Bu kanunsuz, illegal, kayıtdışı ortamda kanun mafyadır. Hatta kendi çapında adalet dağıtıcısı konumundadır. Adeta tampon bir kurum gibi çalışmaktadır. Nasıl “madde boşluktan sakınırsa”, “sosyal yapı da boşluktan sakınır”. Devlet otoritesinin bittiği yerde “mafya” doğar.

2.2. Organize Suç Örgütü Liderleriyle Yapılan Derinlemesine Mülakatlar ve Hemşehrilik İlişkileri

Bütün bu tespitlerden sonra her biri organize suç örgütü lideri-mafya şefi olan ve temsili isimler ile çalışmamızda anılan, (F), (Z), (T), (R) adlı şahıslarla yapılan görüşme konusunda “Derinlemesine Mülakat”a geçebiliriz. Mülakatı yapan araştırmacı, kısaca (M) harfi ile ifade edilmiştir.

Mülakatçının (M), “Bir şeyi elde etmek istediğinizde hangi yolu tercih edersiniz? Yani, uzlaşma mı yoksa zor kullanarak mı amacınıza ulaşıyorsunuz?” sorusuna mafya şeflerinin yanıtları esas alındı ve her birinin adının baş harfi kullanıldı.

F: “Vallahi kardeşim, istediğin şeye bağlı. Birisine belli bir süre vermişsin; alacağın yüz bin dolar ve hala ödememişse burada uzlaşma olmaz; adamın üzerine çöküp zorla alacaksın. Ama küçük bir mesele varsa, takas yaparız. Ben bir şeyler veririm, o bir şeyler verir uzlaşırsınız. Ha, gereksiz güç kullanımı bizi de güçsüz düşürür. Yani, çok aşırı faaliyette bulunursan devlet, polis seni toplar, paket yapar. O nedenle gereksiz yere güç kullanmayız. Ayrıca, zaten namın varsa bazı işler kendiliğinden çözülür.

Z: F’nin ifadelerine benzer bir şekilde ama, liderlik kavramına vurgu yaparak soruya yanıt verdi. “Çoğu zaman mafyanın olaya yaklaşımı uzlaşmadan çok sertlik ve zor kullanmadan geçer. Herkesin kendine göre bir hesabı vardır ve bu hesap da “mafya”da lider olmaktır. Herkes lider olmak ister; ama liderin doğuşu bir anada olmaz; bir geçmiş gerekir. Edindiği yere kendini oraya taşıyan olaylar vardır. Bu da hep mücadele ve kavga içerisinde olmaktan, tecrübelerden, olayları, meseleleri çözmekten geçer.” dedi.

T: Mafya guruplarının birbirleri arasındaki mücadeleye dikkat çekerek, sorumuza şöyle bir yanıt verdi: “Genelde uzlaşmacı bir yaklaşımla iş başlar. Özellikle grup güçlüyse, onların taleplerine olumsuz yanıt veremezsiniz; aksi halde kural ihlalinden dolayı çatışma, zor ya da şiddet kaçınılmazdır. Bu hesap da kolayca ödenmez. Hatta bazı yeni gruplar, kendilerini ispat etmek için direk zoru seçebilirler.” dedi.

R: Mafya guruplarının “racon kesme” ya da temel ilkeye dikkati çekerek; “uzlaşma mı yoksa zor mu kullanılması” gerektiğini şöyle yanıtladı: “Adamına göre davranılır tabi; mesela tanıdığın biri racona ters bir iş yaparsa; halledilmesi gereken bir iş çıkarır. O zaman yanına varır; baba bilirsın dostu itimadımız tamdır, ama “ne zaman bizim tavuğumuza kış dersin toprağınızı bol ederiz, bunu bil” demesini biliriz. Bizde geçmişten gelen bir söz vardır “yılanı gördüğün yerde öldür” der, dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu dört yanıtta da ortak olan daha çok güç kullanma, zor ve şiddet yöntemi benimsendiğini, bazen de uzlaşmaya gidildiğini görüyoruz.

M: Suç gurupları “organize suç örgütleri” ya da “mafya” tipi örgütlü suç guruplarının hedefi, amacı nedir? Para mı, güç mü, prestij mi?

F: “Parayı hedefler. Paran olmazsa hiçbir şey olmaz; yapamazsın. Yani, paran yoksa adamını doyuramazsın, silah alamazsın, ekibi bir arada tutamazsın. Doğal olarak, adamın olmazsa gücün olur mu? olmaz! Gücün olmazsa prestijin olur mu? olmaz! Ama paran olursa güçlenirsin, sonra prestij gelir, namın yürür. Sonra, bakkallık-çakkallık, şirket-mirket derken hem legal hem illegal geçinip gidersin. Oyunun kuralı budur benim kardeşim.” dedi.

Z: “Bu suç gurupları öncelikle parayı isterler. Nerede para ya da çıkar var oraya yönelirler. Ortada para yoksa işte yoktur. Bu işlere girmiş kimseler hep aç, yoksul kimselerdir. Neyse parası olan gücü zaten elde eder. Elbette amaç paradır ama, nam

sahibi olmadan da bu çark da dönmez hani... Çünkü mafya grubunu değerlendirirken önce namına, prestijine, forsunu bakarlar. Halk tarafından nasıl tanındığı ve anıldığı önemlidir.” dedi.

M: Yani, herşey para için öyle mi?

Z: “Tabii... yaşayabilmek için paraya ihtiyaç duymayan yoktur herhalde...; maaşla bu memlekette adım bile atmak zor...; liderin ailesi var, adamları var; adamların beklentileri var, ihtiyaçları var. Yani, adım atman parayladır, arkadaş... Parayı bulamazsan yaşama şansın kalmaz. Bu iş alanında her iş zorla çözülür. Her an dikkatli olman gerekir.” dedi.

T: “Parayı öncelikle hedefler ama, hepsi birbirine bağlı şeyler. Fakat, grubun yaptığı faaliyetler grubun hedeflerden hangisine daha çok ağırlık verdiğini gösterir. Örneğin grup uyuşturucu üzerine çalışıyor ve malın alımını ve satımını yapıyorsa para en önemli şeydir. Uyuşturucu malın sadece aktarılma ve gereken yere ulaştırılması amaçsa; prestij güvenle beraber ortaya çıkacaktır. Amaç, diğer uyuşturucu şebekelerini kontrol etmekse, güç önemlidir.” dedi.

M: Güçten kastedilen nedir? Prestij mi, legalleşme mi?

T: “Her ikisi de. Siz prestij sahibi iseniz, sizden habersiz hiç kimse bir şey yapamaz; herkes sizi tanır ve sizden çekinir. Legalleşme ise daha fazla bir şeydir. Bir şirket kurarak, iş adamı gibi davranarak işlerinizi legalleştirebilirsiniz. Legal bir iş de aynı zamanda sizin prestijinizdir.” dedi.

R: “Elbette para, yani güç bunun tam ortasındadır. Para hedeflenmeden, elde edilen çıkarlar elde edilemez, korunamaz. Yani, mafyanın mafyanın kökenine bakıldığında her birinin bağrında bir kabadayı vardır. Kabadayının parası, rütbesi olmaz ama karizması vardır. Karizma zaten parayla rütbenin yapacağını yapar;

kapıları açar. Ancak bu devirde yalnız karizma karın doyurmuyor. Yani, paran varsa itibarın vardır. Gücün de prestijin de paradır ve para, para getirir.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu dört ifadeye bakıldığında, organize suç örgütlerinin asıl hedefi paradır, maddi çıkar elde etmedir fakat, para aynı zamanda bütün kapıları açan sihirli bir araçtır. İnsana güç sağlayan, prestij getiren çok önemli bir araçtır. Diğer taraftan para her zaman bir amaçtır. Parayı elde etmeden güçlenmek, ünlenmek ve saygınlık kazanmak mümkün değildir.

M: Organize suç örgütleri toplumda saygınlık kazanmak için ne yaparlar?

F: “Zenginin üzerine çöküp fakire dağıtmak. Bizim en büyük derdimiz düşmanımız parasızlık. Vicdanın sesini hep duyacaksın, dinleyeceksin; ne olursan ol ama mafya ama işadami; kazandığının bir kısmını dağıtacaksın! Yoksa yok olursun.” dedi.

Z: Saygınlık ya da fors nasıl kazanılır sorusunu şöyle yanıtladı: “Mafya kendini dürüst göstermeye çalışır. Diğer bir ifade ile saygınlık kazanmak için legalleşme-yasallaşma tavırları takınır. Örneğin; galeri açarlar, ticaret yaparlar; paravan şirketler kurulur ve para kazanılır. Prestij de, saygınlık da, ün de kendiliğinden gelir.”

T: “Toplumda saygınlık kazanmak istiyorsanız, legalleşmeye gerek yoktur. Siz zenginden alıp fakire verirsiniz saygınlık kazanırsınız. Ama bu arada iş kurup legal görünümde işinizi sürdürürseniz, itibarınız da olur.” dedi.

R: “Paran olur, kazanırsın muhitte fakirleri doyurursun; yuvaya biraz ışık serpersen hepsi senin yanında olur. Birini vur desen acımaz vurur. Halkın sevdiği adama kim ne yapabilir. Yerel yönetimci, belediyeçi gibi güçler de ses çıkarmaz.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu dört açıklama ve yaklaşıma baktığımızda organize suç örgütlerinin liderleri-mafya şefleri gücün paradan geçtiğini; ama tek başına yetmediğini; hem kendi adamlarına ve hem de kendi çevresindeki yoksul insanlara

bakılması ve dağıtılması gerektiğini, amaçlarının sadece illegal yoldan değil legal yoldan toplumda saygınlık kazanma gereğini dile getirmektedirler. Bu bakımdan, tarihsel kökler bakımından (Köroğlu, Malkoçoğlu, Çakıcı gibi) kazandığını halkıyla paylaşan kahramanların değerlerine de gönderme yaptıkları söylenebilir. Aslında bu değerler tarihsel-toplumsal kaynağı bakımından geleneksel ve kırsal değerlerdir. Diğer bir deyişle, halkın benimsemediği illegal bir güç eninde sonunda yok edilir. Kendi varoluşları gereği de yerel çevreyle, değerleri ile ters düşmezler denebilir.

M: Mafya üyelerinin ülkemizde adaletin uygulanışı konusunda kanaatleri, bakış açıları ya da ön kabulleri nedir?

F: “Eğer adalet uygulansa, yasaların boşlukları doldurulsa ve tam olarak uygulansa “mafya” diye bir şey olur muydu? Ben birini vuruyorum, ceza alıyorum üçte biri kafadan gidiyor. Sonra iyi hal vs. 36 yıl bir bakıyorsun 12 yıla inmiş. Af-maf derken kısa zamanda dışarıdasın. Uygulama böyle olursa sen mafyayı nasıl durduracaksın. Bir de mafya devletin ulaşamadığı ya da unuttuğu yerde ortaya çıkar. Bu boşluğu mafya doldurur. Adalet işleseydi mafyaya gerek kalmazdı. Özetle, ülkemizde adaletin işlemediği yerde “mafya” devreye girer.” dedi.

Z: “Türkiye’de adalet nerede ise yok; zaten adalet olsaydı mafya olur muydu? En başta mafyanın oluşu adaletin olmayışından kaynaklanmaktadır. Yani, otorite eksikliği, kuralların ne olmayışı ve devletin gücünün görünmediği yerde, vatandaş adaleti sağlayıcı olarak da bizi görüyor. Mafyaya göre de adalet dosdoğru işlemez. Şubede verdiğin ifade savcılıkta değişir.” dedi.

T: “Ne yazık ki adalet Türkiye’de tam olarak uygulanamıyor. Devlet önemlidir; devlet için çalışmak iyi bir şey ama, karın doyurmaz. Zamanla para sana da tatlı gelmeye başlar ve hassasiyetiniz yok olur ve bizimle işbirliğine girersiniz.” dedi.

R: “Ne yani devletin birçok boşluğu bulunuyor. Doğru değil mi bu? Bir defa boşluk bırakan ben değilim,devlet...devlet hoş gördü bu işeri...uğraşamadığı kişileri, işleri bıraktı bizlere...vursunlar birbirlerini dedi...bazı işleri yapmaktansa yaptırmayı yeğledi anlayacağınız. Yani, devletin kendi de inanmıyor adaletin olduğuna,” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu dört yaklaşım, yorum ve görüşe bakıldığında; mafya oluşumlarının, ortaya çıkışlarının, varoluşlarının temelinde devlet, devletin kurumlarının uygulamadaki zaafıları; adaletin tecellisindeki aksama, gecikme ya da çifte standartlardan kaynaklandığını ifade etmektedirler. Hatta, dahası devletin bizzat kendisinin, uyguladığı suç politikalarının, afların bir sonucu olarak “mafya” örgütlerinin varlık kazandığını belirtmektedirler. Organize suç örgütleri devlete karşı değil, devlet ve yerel otoritelerle işbirliği içinde çalışmaktadırlar. Aykırı fırsatlar kuramında da belirtildiği gibi, dar gelirli devlet memurunun zamanla hizmete yabacılaşmasını ve tasarruf yetkisini kendi çıkarınca kullandığı iddiasını doğrulamaktadır. Kamudaki yolsuzluğun en önemli aktörü bürokratlar ve mafya işbirliği birçok araştırmada ortaya konan bir gerçekliktir.

M: Mafya örgüt üyeleri toplum içinde kendilerini nasıl algılamakta, konumlandırmakta ya da görmektedir?

F: “Mafya adamı ya gecekondudan ya da doğrudan köyden gelir. Zaten şartlar malum; kendilerini fakir görmeden ziyade güçlü görürler. Elbette işi, gücü, eşi, aşı olanın burada ne işi var. Parasızlık, yoksulluk, açlık bu yola giden işin başı. Paramız-pulumuz olsaydı bu işi neden yapalım değil mi?” dedi.

Z: “Elemanlar hep ezilmiş, gariban ve yoksuldur. Zamanla güçlense bile içinde bulunduğu ortam hep sinir, stres verici olduğundan keşke hiç girmeseydim de der. Bu enflasyon, işsizlik ve parasızlıkta da kentte yapılacak bir şey yok.” dedi.

T: “Mafya örgütüne gelenler çoğunlukla gecekondü mahallelerinden gelirler. Hepsî fakir; vatan, millet sevgisiyle dolu kimselerdir.” dedi.

R: “Adamın yediğı önünde, yemediğı ardında; para sıkıntıları yok daha ne istesin?” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu dört ifadenin ortak noktaları; organize suç örgütlerinin çoğunlukla kırsal kökenli ve gecekondudan geldiklerini; çoğunun işsiz-güçsüz, yoksul ve açlık çemberi içinde yaşadıklarını söyleyebiliriz. Sosyal-yapı teorilerine göre değerlendirdiğimiz anomi kuramında da açıkladığımız gibi organize suç örgütlerinin kırsal dayanışma örüntülerini kente taşıdıkları; kentsel kitle toplumunda parçalanıp, yok olmaya karşı hem de kente uyum süreci bağlamında önce illegal sonra iş kurarak legalleşme süreçlerini yaşadıklarını; “mafya” örgütlenmesini bir tampon kurum gibi kullanarak hem para, hem güç, hem de prestij getirdiğini fark etmişlerdir.

M: Bir organize suç örgütleri nasıl oluşur; kendi dengelerinizi de dikkate alarak açıklar mısınız?

F: “Ben kendimi anlatayım sen oradan çıkar. Ben Muş’tan gelmişim. Köyde ekecek yerim olmayınca, besleyecek hayvanım olmayınca ne yapacaksın. Büyük şehrin imkanı büyük olur diyerekten bizimkiler gelmiş. Babamın daha evvel Muş’tan gelen bir arkadaşının yanına yerleştik. İşportacılık yaptı babam. 8 çocuğa ne kadar bakar, beslerse!...Yani anlayacağın tutunacak bir dalımız yoktu. Ama, bir dayım vardı, o da bu işlere yakındı. Babam onu sevmezdi; Ankara’da tahsilat işleri yapıyordu. İtibarlı adamdı. Dayımla olduğum zamanlar hep hürmet gördüm. İşimiz tahsilat işiydi; ufak tefek böyle başladık işe.” dedi.

Z: “Bir suç gurubunun oluşması, örgütlenmesi için önce vasıflı bir lider olmalıdır. Lider kalabalık güçlü bir ailenin ferdi olmalıdır. Bu işin raconunu bilmeli; yani biraz bu işlere karşı doğuştan yetenekli olmalı. Diğer taraftan, liderin devletin her kademesinde görevli arkadaşları, tanıdıkları, dostları olmalıdır.” dedi.

T: “Eğer bir suç gurubu oluşacaksa, her şeyden evvel o gurubu çekip çevirecek; peşinden koşulacak lider konumunda biri olmalıdır. Lider karları alır, uygulatır; lider hem fikir kaynağı hem de güç kaynağıdır.” dedi.

R: “Şöyle kurulur: organize suç örgütlerine girecek adam feleğin çemberinden geçmelidir; burası da cezaevleridir. Bu işin kötü mektebi cezaevleridir. Hapishanede bir kabadayı almıştır yanına üç beş tane delikanlıyı adalet benim, nizam benim diye bağırır. İçeride öğrenilen racon dışarıda uygulanır. Bir araya gelip güç birliği yapılır.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu açıklamalara baktığımızda, mafya örgütlerinin nedeni ya da öncelikle kırsal kesimde nüfusun artışı, buna karşılık imkanların kıtlığı ile kente göç; kentte de iş imkanlarının darlığı ve kent ortamında illegal çalışan guruplarla yakın temasın “mafya” örgütlenmelerine zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, mafya olgusunun asıl aktörü lider ve liderlik kavramıdır. Bunun yanı sıra lider ve örgüt üyelerinin yaşam pratikleri; bir hapishane geçmişleri, eğitilmeleri üzerinde vurgu yapılmıştır. Bütün bu faktörler birbirini tamamlamakta; gözü kara, bıçkın kırsal kökenli insanlar hapishanelerde ıslah olmak değil; sistemin boşluklarını, işleyişini ve yol yordamını öğrenerek adi suçlu rütbesinden profesyonel suçlu rütbesine ulaşmaktadır. Bir şirket gibi düşünüldüğünde, hapishanede iş öğrenilmekte ve dışarı çıkınca da uygulanmaktadır.

M: Mafya örgütü içinde elemanlar arası dayanışmanın yüksek olduğu doğru mudur? Bu konuda “hemşehricilik” in katkısı var mıdır?

F: “İllaki dayanışma olacak! Dayanışma olmadan ayakta kalamazsın; işin ruhu bu. Tabi ki elin oğluna güvenemezsin ama, akrabana, hemşerine güvenebilirsin. Güven örgütte en önemli şeydir. Her an birileri seni öldürebilir ya da gammazlayabilir. Bu nedenle örgütte can alıcı yerlere daha çok akrabayı, hemşerini getirirsin. En basit esnaf işi bakkalcılıkta da böyledir. Kasaya kardeşini oturtursun.” dedi.

Z: “Tabi ki dayanışma ve güven çok önemlidir. Adamların zaaflarını bileceksin. Mafyaysan, yanında güvendiğin adamlar olacak. Bu bakımdan adamların ya kanından ya da tanıdığın, hemşerin olacak. Çünkü, hemşerin sana saygı duyar, arkadan vurmaz.” dedi.

T: “Dayanışma OSÖ’nün temelidir. Bu da yetmez karşılıklı güven kurulmalı, olmalıdır. İlişkiler kardeşten ileri olmalıdır. Sırt sırta verip bu kurtlar sofrasından payını almalı; paylaşmalı ve sağ salim çıkmalıdır.” dedi.

R: “Mafyada herkes birbiriyle dayanışma içindedir. Elemanlar da ya akraba ya da hemşeri oluyor zaten. Acıyı da tatlıyı da paylaşıyoruz.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu açıklamalardan hareketle, mafya örgütleri kırsal dayanışma kültür ve değerlerine sahip; ve bu kültürden hareketle de kent ortamında güçlü olmanın, ayakta kalmanın bir stratejisi olarak parçalanmış kent dokusuna, kitle toplumuna, kentsel benzemezliğe karşı belirliliğin; güvenin, dayanışmanın bir varoluşsal tepkisidir. Doğal olarak, kırsal “mekanik dayanışma”yı kentte bir tampon kurum olarak ortaya çıkmış illegal, enformal bir örgütlenmedir. Dayanışma, güven ve sır tutma bütün enformal yapıların temel özelliğidir.

M: Mafyada gurup içi kurallar var mıdır?

F: “İllaki olacak. Kurlsız bir örgüt olabilir mi? Sen anayasasız bir devlet gördün mü ya da tüzüksüz, yönetmeliksiz bir kurum? Kurallar devlette yazılı, mafyada sözlüdür. Mesela, biz askere polise saygı duyarız; ona kurşun sıkmayız. Onunla çalışırsan terörist olursun. Biz terörist değiliz arkadaş. Şiddet olmadan mafya olmaz. Amaca varmak için her yol mubahtır. Devlet ihaneti bile affeder ama bizde af yoktur. Ama, asıl olan mafyanın kendi kuralıdır.” dedi.

Z: “Tabi kurlsız iş olmaz; her gurubun kuralları vardır. Örgütün lideri kuralı koyar; yani “racon”u keser. Raconu da görerek öğrenirsin. Mesela, olmaması gereken bir uygulama; sen bir adamı arkadan vurursan, başkaları da seni temizler. Eğer bu kuralı çiğneyen cezalandırılmazsa “racon” ortadan kalkar.” dedi.

T: “Kurallar olmadan gurup ortaya çıkmaz. Emirler itaat içindir. İtaat mafyanın temel kuralıdır. Kendi başınıza hareket edemezsiniz. Güvenlik güçleriyle çatışman olmaz.” dedi.

R: “Örgüt kurlsız olmaz. Fakat kitaba değil; kalbe , kafaya kazınır bunlar. Gurup kuralları kesindir; raconu çiğneyen bedelini öder.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu açıklamalara göre, mafyanın illegal bir gurup olması kurlsız olmasını gerektirmediği gibi; hatta daha da katı gurup kurallarının uygulandığını; kurala uymayanların da asla affedilmediğini; bedelini en acı bir şekilde ödediğini görüyoruz. Mafya örgütlenme modeli hem hiyerarşik olduğu kadar; eski sır cemaatleri ve tarikatları gibi iç katı kuralları hakimdir.

M: Örgüt üyeleri sisteme karşı yakınma ya da duymakta mıdır?

F: “Hayır. Biz sistemden ziyade “kader”e karşı bir yakınma sitem duyuyoruz. Bizler bu işlere sevakerek katılmış değiliz; mecburiyetten girmişiz. Çıkmak da çok zordur. Bizim mevcut siyasal-ekonomik sistemle meselemiz yoktur. Bu sistemle sorunu olanlar anarşist ya da teröristlerdir.” dedi.

Z: “Hayır. Bizim siyasal sistemle bir alakamız yoktur. Devletin kurallarına saygılıyız. Çünkü biz terörist değiliz, devletle çatışmayız.” dedi.

T: “Hayır. Bizim ne devletle, ne güvenlik güçleriyle işimiz olmaz.” dedi.

R: “Valla biz, pilavımıza kaşık, yuvamıza çomak sokan kim olursa ona karşıyız. Ne devletle, ne onun kurallarına, ne de emniyet güçlerine karşıyız.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Örgüt liderlerinin yaptıkları açıklamalardan anlaşılan şunlar: mafya gurupları mevcut siyasal sisteme karşı değildirler. Bu tutumları ile de “terörist” örgütlerden ayrılmaktadırlar. Onlar sadece sistemin boşluklarından yararlanarak yaşadıklarının farkındadırlar. Sadece onlar legal otoritenin yetkisini kullanmadığı yerde yerel bir otorite, güç hatta adaleti bizzat yerine getiren enformal yapılarıdır.

M: Suç örgütlerinin yer altında faaliyette bulunmalarının nedenleri devlete karşı kendilerini güçsüz hissetmeleri midir?

F: “Elbette en büyük devlet babadır. Biz ne devlete ne de onun meşru güçlerine karşı gelmeyiz. Aksi halde bizi istedikleri zaman toplayıp paketlerler.” dedi.

Z: “Sorun güçlölük güçsüzlük sorunu değil. Önemli olan pastadan ne kadar pay alacağıdır. İş yer altından yaparsan işini gören az olur, ortak az olur. O zaman pastayı ne paylaşmak zorunda kalırsın ne de hesap verirsın, yaptığın işi bilen olmaz.” dedi.

T: “İşlerimizi gizli ya da yer altından yürütmesi taktik gereğidir. Hepimiz mert, delikanlı Anadolu insanlarıyız; Allah, kitap biliriz.” dedi.

R: “Adı üstünde OSÖ’ leri-mafya tipi oluşumlar legal-açık örgütler değildir. Yani, illegal-enformal ya da kapalı örgütlerdir. Doğal olarak hem kanun boşluklarından yararlanacak hem de gizli bir şekilde işlerini sürdüreceklerdir.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Mafya liderleri yaptıkları işi açıklarken, konuya hakimler, bilinçliler. Yani, illegal işin nasıl yapılması gerektiğini çok iyi bilmektedirler. Neyin suç olduğunu neyin olmadığının çok iyi farkındadırlar. İşin gereği, taktik gereği yer altında hareket etmekte olduğunu söylemektedirler.

M: Kendi işinize baktığınızda; toplum için faydalı bir iş yaptığınızı düşünüyor musunuz?

F: “Örnek üzerinden gidelim. Adam,kadın satan biri; halkın karısına, kızına, bacısına musallat olmuşsa; ben onun tepesine binerim. Zavallıları kurtarırım bu bataklıktan. Benim yaptığım faydalı bir iş değil mi?” dedi.

Z: “Tabi canım biz keyfi, boş bir iş yapmıyoruz, keyif olsun diye adam öldürmüyoruz. Kısaca, ihtiyacı olanın ihtiyacını karşılıyoruz. Ayrıca, fakire kim sahip çıkacak, hemşerilerinize ve akrabalarınıza kim bakacak?” dedi.

T: “Biz Anadolu insanlarıyız; bizde helal-haram korkusu vardır. Toplumdaki düzensizlikler bir şekilde giderilmelidir. Kanunlar garibanların karnını doyurmuyor. Biz o noktada varız.” dedi.

R: “Biz hem kendimize hem çevremize sahip çıkıyoruz. Devletin unuttuğu, sahipsiz insanların ihtiyaçlarını karşılıyoruz.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu konuda örgüt liderlerinin görüşlerinden hareketle şunları söyleyebiliriz. Mafya örgütleri; özellikle kırsal ahlak değerlerine;

gecekonduadaki ezilmiş insanın alt kültür değerlerine ve meşru gücün değerlerine uygun olarak kendi iş ahlaklarını oluşturmakta ve toplum için faydalı bir iş gördüklerine inanmaktadırlar denebilir.

M: Mafya örgütleri ile kayıt dışı ekonomi, yer altı ekonomisi ya da suç ekonomisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

F: “Mafya örgütlerinin bütün iştegal alanları kayıt dışıdır. Hatta mafya kayıt dışında doğar, büyür ve yaşar. Kayıt dışı ekonomiyi ortadan kaldırdığınız anda “mafya” yok olur. Ama kayıt dışına yeşil ışık tutun, yakan devletin, sistemin kendisidir. Eğer göz yummasaydı “gecekondu”; “işporta”; “seyyar satıcı” vb. olur muydu?” dedi.

Z: “Mafya eşittir, yer altı ekonomisi, suç ekonomisi ya da sizin dediğiniz “kayıt dışı ekonomi”dir. Bu ekonomiyi yaratan biz değiliz, biz sadece bu bataklıkta, bu ormanda yaşamak zorunda kalan kurtlarız. Biz bu bozuk yapının, düzenin, sistemin ürünleriyiz. Bataklığı kurutmadan bizi yok edemezsiniz.” dedi.

T: “Yer altı ilişkileri, bizi kentsel ortamda yarattı; kentin sunduğu en önemli fırsat kayıt dışı ekonomidir. Kayıt dışı ortam olmasaydı biz olmazdık. Ancak bu fırsatlardan en çok yaralananlar güç birliği yapanlardır. Yani kendi akraba, dost, arkadaş ve hemşerilerin güç birliği legal ve illegal düzeyde bu fırsatları en iyi değerlendiren örgüt yapılarıdır. Bunlar kentte ortaya çıkmış ama asıl köken kırsal hemşerilik bağlarıdır.” dedi.

R: “Valla biz devletin, toplumun yarattığı kayıt dışının çocuklarıyız. Uyuşturucudan kadın ticaretine; gecekonduca işportaya; silah kaçakçılığından her türlü gümrük kaçakçılığına kadar farklı alanlarda çok geniş bir kayıtdışı kent ekonomisinin sunduğu fırsatlar bizi yaratmıştır. Biz sadece bir sonucuz; kayıtdışını

biz yaratmadık. Bütün merkez ve yerel yönetimler popilist politikalarda kayıt dışına göz yummuş ve yummaktadır. Sistemin açıkça bıraktığı boşluktan yararlanmamak olmaz.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Mafya şeflerinin bu işten ifadelerine bakıldığında gerçekten mafya olgusu ile resmi otoriteler; kayıt dışı ekonomi arasında çok yakın, belirgin ilişkiler olduğu görülmektedir. Yıllarca çözülemeyen bir istihdam sorunu; kayıt dışının kayıt altına alınamayışı; kent topraklarının nazım planının, tapularının çıkarılamayışı; nüfus artışı ve sanayinin yetersizliği; aşırı kentleşme vb. ile kente göç eden kırsal insanların bir yaşama alanı-enformal yapılar, kayıt dışı istihdam, kayıt dışı ekonomi yaratmıştır. Kimi yazarlar, enformal ekonomiyi; kırsal nüfusu emen, kurtarıcı bir sektör olarak görmüş; hatta kentte tutunmanın stratejik bir yolu olarak bakılmıştır. Ama, ne yazık ki bugün kayıtdışı ekonomi her türlü suç örgütlerinin cirit attığı bir alan haline gelmiş suç ve suç örgütlerini barındıran, yaşatan bir bataklık konumundadır. Kayıtlı ekonomiye göre neredeyse %66,7’ ye yükselmiş bir oyluma sahiptir.

M: Mafya örgütüne katılan kişi nasıl bir ortam içine girdiğinin farkında mı? Bu örgütlerin suçla ilişkisini bilerek mi katılıyor?

F: “Doğrudur. Herkes az çok ne yapacağını, nasıl bir gurup içine girdiğini bilir. Bizde ne yapacağını bilmeyen adam işe alınmaz; alınsa da bir işe yaramaz. Diğer taraftan elemanlar zaten bildik, tanıdık, hemşeri çevrelerinden gelen kişilerden oluşur.” dedi.

Z: “Tabi ki bilir. Çaresizdir, kaybedeceği bir şeyi yoktur. Yaşamak için bazı şeyleri göze almak gerekir. Ama işin mahiyeti daha çok yaparken öğrenilir. Ayrıca bu işle ve kişilik olarak uygunsan işe başlarsın. Kader seni buraya kadar sürüklemiştir.” dedi.

T: “Bilir! Ama çaresizlik, kader; bir kez girdinmi dönüş yok bu işten. Su testisi su yolunda kırılır gerçeği aldığımızın bir köşesindedir daima. Ama elden bir şey gelmiyor.” dedi.

R: “Kesinlikle bilir! Bu çocuk oyunu değildir. Kapkacın ne olduğunu bilmeyen var mı? Mafya işine en azından vurmayı kırmayı göz önüne alarak giriyorlar.” dedi.

Derinlemesine Mülakat: Bu ifadelerden hareketle; hem mafya liderleri hem ona katılanlar suç işlediklerinin farkında; bilinçli kimseler olduklarını söyleyebiliriz.

2.3. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığında Görevli Polis Şefiyle Yapılan Derinlemesine Mülakat ve Hemşehrilik İlişkileri

KOM Dairesindeki Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürü ile yapılmış olan görüşmenin “derinlemesine mülakat”ına aşağıda yer verilmektedir. Şube Müdürü kısaca (K) harfi ile Mülakatı yapan araştırmacıda (M) harfi ile ifade edilmiştir.

M: Ülkemizde genel olarak suçların (özellikle organize suçların) nedenleri nelerdir?

K: Ülkemizde yaşanan ekonomik dalgalanmalar, sürekli sıcak tutulan lüks hayat özentisi, terörle mücadele esnasında ve halen süregelen özellikle metropol şehirlerimize kontrolsüz göç, bu nüfus hareketinin de tetiklediği işsizlik, asayişe müessir fiillerin olağan dışı artışına sebep olurken, suçun işleniş yöntemleri devamlı değişime uğramaktadır. Bu değişim sürecinde her suç, en küçük cezası olan suç dahi, bir oluşum, bir grup, bir örgütlenme marifeti ile bilenmeye başlamıştır. Her işlenen suç, suçu işleyeni profesyonel hale getirirken, çıta yükselmekte, daha bir nitelik kazanmakta, suçluluğun birlikteliğinin doğurmaktadır. Öyle ki; suç işlemek için bir

araya gelenler, suç işlemedeki kabiliyetlerinden dolayı sabıkalı şahısları transfer etmekte, isim yapmış suçluyu kendi gurubuna dâhil etmek için silahlı eylemlerde bulunabilmektedir. Haksız kazanç, sınır tanımayan bir kimliğe bürünmüştür. Organize suçluluk, şantaj ve tehdit mekanizmasını sonuna kadar kullanmaktadır. Kamu görevlisine, belediye başkanına, kolluğa karşı silah kullanabilecek kadar cesaretlenmiştir.

Derinlemesine Mülakat: Bu ifadeden hareketle şunları söyleyebiliriz; ülkedeki mafyalaşma hareketliliğinin büyük ölçüde sebebi ekonomik istikrarsızlıklar ve bilinçsiz nüfus hareketleridir. Öyle ki kontrolsüz göç ile kente yerleşen kırsal niteliksiz kitlenin, kent kültürünü özümseyemeden kırsal değerlerle birlikte yaşam mücadelesi veriyor olması; kentte ki asayişe yönelik tehditlerin artışı tetiklediği belirtilmektedir. Dolayısıyla karşı karşıya kalınan çaresizlik ortamında, umduğunu bulamayan niteliksiz kitle en küçük suçları bile dayanışma örüntüsü içerisinde yapar olmaktadır. Böylelikle kendisi gibilerle birlikte enformal ilişki ağlarını örgütlemekte ve bu şekilde nemalanmaya çalışmaktadır. Polis şefinin ifadesiyle bu oluşum, sonuç olarak kayıtdışı iş -kayıtdışı istihdam alanlarını doğurmaktadır. Adeta her bir suç, birer iş sektörü gibi bu çaresizlikte algılanır olmuştur, denilebilir.

M: Organize Suç örgütlerinin faaliyet alanları nelerdir?

K: Rantın olduğu her alanda görülen organize suçluluk, gıda sektörü de dahil olmak üzere birçok sektörde fiyatların düşmesine veya artmasına sebebiyet vermekte, her konuda ihale takibi yaparak müteşebbislerin, taahhüt sahiplerinin sırtından geçinmekte, hizmet sektöründe, özellikle turizm bölgelerinde otel ve eğlence yerlerinde “korumalık” adı altında haraç almakta, kar eden maden ve kömür

ocaklarının, demir ve elik fabrikalarını yönetimlerinde baskı ve tehditle söz sahibi olmakta, emlak ve arazi satışlarına müdahil olarak, “hakemlik” hukuku yaratmak suretiyle, haksız gelir elde etmekte, iş adamları arasındaki ticari anlaşmazlıklara çözüm bulan rolstlenerek tarafların hepsinden para kazanmakta, tefecilerin paralarını tahsil etmek suretiyle büyük gelirler elde etmekte, kapkaç, gasp, oto hırsızlığı gibi suçları işlemek için suç grupları oluşturarak şiddet unsuru ile kazanç elde etmekte, baskı, şiddet, tehdit içerikli yöntemlerle yıldırma, sindirme yolu ile bir organizasyon çatısı altında haksız kazanç sağlanabilecek her alanda peydahlanabilmektedirler.

Organize suçluluk varlığını her şeye rağmen sürdürmek, arkı döndürmek amacıyla kamu hizmeti gören mekanizmaya girmek durumundadır. Bu hal,örgütün devamı için vazgeçilmezlerdendir. Çünkü devlet mekanizmasında kendisine sağlayacağı yakınlık; suçun deşifresini geciktirecek, ortaya çıkması halinde, haberdara edecek, adli işlem gördüğü zaman, bir avukattan daha fazla fayda sağlayacak, karşılığı olan cezayı bulmayacak, cezaevi ile son bulursa, faaliyet ve eylemlerin devamı için uygun zemin temin edecektir. Aynı zamanda kamu mekanizmasındaki her ihale, her atraksiyon, organize suç grupları için yeni bir gelir kapısı olacaktır. Organize suçla mücadelede göz ardı edildiği zaman asla başarının mümkün olamayacağı alan, işte bu “Koruyucu” alandır. Koruyucu alanla organize surgtlerinin ilişkisi; ihtiyaç ile birlikte belirlenene ilişkiler döngüsü halinde i ie ve tetikleyicidir. Koruyucu alan daha doğrusu kalkan, organize suçluluğun nihai hedefi olan büyük ve namuslu işadamı hüviyeti kazanma yolundanem arz eder. Bu sahte görünümü kazandıktan sonraki birliktelik; bir sivil toplum organizasyonu olarak toplum hafızasında yer almak ister.

Mafya yaşam tarzıdır. Sokaklarda icra edilen en basit darp olayından, güçlü, namuslu, vergisini veren bir iş adamı görünümüne kadar yaşanabilen süreçte, mafya hayat tarzı farklı söylemlerle, değişik yaşam standardı ile hep aynı suçluluktan beslenir. Polisiye metotların geliştirilmesi, hukuki zeminin kuvvetlendirilmesi mafya hayat tarzı ile mücadelede tek başına istenilen sonucu vermeyebilir.

Derinlemesine Mülakat: Bu konuda işin uzmanı olarak polis şefinin görüşlerine bakıldığında kayıtdışı istihdam alanı olarak faaliyet gösteren ve yasadışılığın makinesi halini alan organize suç örgütlerinin haksız kazancı, her türlü yoldan, kıldan yağ çıkarırcasına elde ettikleri görülmektedir. Kentte tutunmanın bir yolu olarak görülen dayanışma örüntüsü her şeye rağmen profesyonelleşerek varlığını sürdürmektedir. Varolabilmek için de yolsuzluk döngüsü içerisinde kamu hizmetlerine nüfuz etmek şarttır. Ayrıca polis şefi mafyanın bir hayat tarzı olduğundan bahsederek konunun sosyal bir olgu olarak değerlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Mafyalaşma olgusunun sadece polisiye ve hukuki verilerle anlaşılamayacağını belirtmiştir. Aslında bu ifadeler, seçmiş olduğumuz konunun ne kadar önemli; yapmış olduğumuz araştırmanın ise bu olguyu değerlendirmede ne denli gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.

M: Organize suç örgütleriyle mücadele için neler yapılmalıdır?

K: Mücadele; bir “insanlık suçu ile mücadele” olarak algılanmalı, toplumun her kesiminin duyarlılığı en üst seviyede tutulmalı, kurum ve kuruluşlar arası koordinasyon tam sağlanmalı, güven ortamı tesis edilmelidir. Bunların yanı sıra organize suçluluğun psikolojik harp sanatlarını kullanımı engellenebilmelidir. Mücadeledeki başarı kamuya güveni, güven ise toplum desteğini doğurur. Toplum desteği ise nihai başarıya giden döngüdeki en önemli faktördür. Bu döngünün

hareketlendiği zamanlarda, iftira ve karalama kampanyaları kaçınılmazdır. Mafya ile mücadele bir bütün halinde uzun soluklu bir koşu misali, sabır ve dayanıklılık gerektirmektedir. Organize suçluluk, adam öldürme, yaralama, ev, oto, işyeri kurşunlama, çek senet tahsilâtı, fidye amaçlı adam kaçırma, yağma, yol kesme, hırsızlık, oto hırsızlığı, darp, tehdit, şantaj, fuhuş, fuhşa aracılık etmek, zorla senet imzalatmak, kapkaç, uyuşturucu ve uyarıcı madde imali, satımı vb. birçok suçu örgütlü olarak icra ederken, uzun namlulu dâhil her tür silah, el ve gaz bombası, patlayıcı madde, çelik yelek, kelepçe, dinamit gibi alet ve malzemeleri kullanmaktadır.

Derinlemesine Mülakat: Bu ifadeler doğrultusunda mafya ile mücadelenin toplum destekli ve sosyal yapının tüm organlarıyla birlikte yürütülmesi gerektiği savunulmaktadır.

M: Mafya içi dayanışmada hemşehriliğin konumu nedir?

K: Mafya tipi yapılanmada, hemen hemen değişime hiç uğramayan, yönetim kadrosundaki kan bağının vazgeçilmezliğidir. Geleneksel toplum yapımızın motifleri, suç örgütlenmesinde de mevcuttur. Lider, kendisine en yakında bulunacak kadrosunu oğul, kardeş, ağabey, veya akrabadan seçmeye özen göstermektedir. Güven ve güvenlik başlıca seçim sebebidir. Üst yönetimde hemşericilik bağı önem arz etmesine rağmen, alt kademe görevlendirmelerde, bölgesellik ve kan bağı git gide önemini yitirmekte, sabıkalı, suça meyilli, şiddete yatkın şahıslar yer alabilmektedir. Örgütlenme içerisinde en önemli özelliğin, sadakat olduğu görülmektedir. Suçu üstlenmek, organize suç örgütü mensubunun konumunun yükselmesinde direkt etkendir.

Suç teşvik edilen şahıslar ileriki zamanlar için çeşitli vaatlerle suç öncesi motive edilmektedir. Cezaevinde kendisine veya ailesine bakmak, yakalanmaması için

gerekli önlemleri almak, sahte kimlik ile otellerde barındırmak, eğlence mekânlarında gününü gün etmek, kadın ve para temin etmek, organizasyonlarda daha üst görevlerde bulundurmak gibi vaatler, hayattan çok az veya hiç beklentisi olmayan psikoloji için cazip gelebilmektedir. Ancak örgütün asla kabul etmediği, perde arkasında bulunan lider kadronun suçla alakalandırılmasıdır.

Derinlemesine Mülakat: Konuyla ilgili olarak kan bağının ve bölgeselciliğin lider kadronun yapılanmasında vazgeçilmez olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü geleneksel toplum yapımızın gereği olarak dayanışmaya verilen önem yadsınamaz. Dolayısıyla yakınlığın getirmiş olduğu güven ve güvenlik duygusu, kendisini suçun örgütlenmesinde belirgin bir şekilde göstermiştir, denilebilir. Akrabalık ve hemşehrilik ilişkilerinin lider kadronun oluşumunda etkin olduğu ancak alt kademelere inerken bu bağların azalma gösterdiği belirtilmektedir.

2.4. Hemşehrilik İlişkilerinin Organize Suç Örgütleri İle İlişisini Destekleyecek Tartışmalar

Bugün yöresel bağlar -hemşehrilik ilişkisi- bölgecilik, mezhepçilik ve etnisiteylede içiçe geçerek öylesine güçlü çıkar ilişkileri, örgütlenmeler ve kurumlaşmalar ortaya çıkmıştır ki kentsel alanda bazı iş kolları yalnız bu tip birlikteliklerin tekelinde kalmıştır. Ya da bazı kentsel bölgeler hemşehrilik, din, mezhep, etnisiti gruplarından sorulmakta; yerel yönetim seçimlerinde, millet meclisi seçimlerinde önemli nüufuzlar elde etmektedirler.

Aynı ilden olan kişiler arasında ortaya çıkan dayanışma örüntülerine denir. Hemşehrilik göç ve kentleşme sürecinde ortaya çıkmıştır. Göç eden nüfusun yetersiz sanayileşme ve kentsel örgütleri kullanmadaki sıkıntıları sonucunda kentte ayakta

kalma ve kente eklemenebilme çabaları bağlamında oluşmuş bir tampon mekanizmadır (Kıray, 2000). Hemşehri, aynı şehirden, aynı memleketten olan (Doğan, 1995: 483) insanları belirtmek için kullanılan bir kelimedir. Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğünde (TDK, 1998) “hemşehri” aynı ilden olan kimse, memleketli anlamına gelmektedir. Yine aynı sözlükte “hemşehrilik” hemşehri olma durumu anlamına gelmektedir. Hemşehri genellikle aynı köyden, aynı ilçeden, aynı vilayetten, aynı bölgeden (Karpas 1971:18), hatta kimi zaman aynı ülkeden (Baştuğ, 1979: 139) insanları tanımlamak için kullanılmaktadır.

Hemşehrilik sözcüğü ilk olarak hemşehriler arasındaki durumsal bir ilişkiyi tanımlar. Bir durumu tanımladığında hemşehrilik, ortak paydaları aynı coğrafi alanda kök salmış olan iki kişiden birinin diğerine göre durumunu niteler. Hemşehrilik sözcüğü ikinci olarak, melekeleri aynı coğrafi yer olan veya aynı coğrafi yere ait olma hissini taşıyan kişiler arası ilişkileri ve onlar arasındaki bağları ve bu bağlardan doğan çeşitli kimlikleri tanımlar. Bu bağlar kimi zaman toplumsal kimlik düzeyinde iş görür. Yani, bir birlerini tanımayan kişiler, bir birlerinin fiziksel görünüşüne, konuşmasına vs. bakarak bir birlerini coğrafi alana referansla kategorileştirirler ve bir birlerini ‘biz’ ve ‘onlar’ kategorilerinde değerlendirirler. Kültür çatışması ve alt kültür kuramının temel iddialarında olduğu gibi aynı coğrafi mekana ait olma hissini taşıyan kişiler arasındaki bağlar kimi zaman kişisel kimliğin konusu olur. Yani, kişi kendisini bir yerde yeredinmiş, kök salmış olan kişilerle birlikte kategorileştirir. Özdeşleştirme çabası bireyin, o yere ilişkin toplulukla kendi arasında gerçekleştireceği aynı kategoriye mensup olmak ve toplumsal ilişki ağlarına dahil olmak yoluyla olabilir (Kurdoğlu, 2003).

Göç ile geleneksel ve primitive toplumlarda görülen ilksel bir dayanışma duygusu olan klan kültürü büyük kentlerin kıyısına göç etti ve yeni şekiller kazanmıştır. Kentlerde tıpkı geleneksel sosyal yapılarda olduğu gibi aşiret, klan, mezhep, dil, bölgecilik bağları gibi ilksel (primordial) bağlar üzerine inşa edilmiş içe kapalı gettolarda klan kültürü ile birbirine kilitlenen insan yığınları ortaya çıkmıştır. Kültür çatışması ve alt kültür kuramının temel iddialarında olduğu gibi kente gelen göçmenlerin kent içinde yeterli olmayan aile, akrabalık ilişkilerinden sonra en kolay yüz yüze ilişki kurabilecekleri referans noktası, kente daha önce gelmiş, dolayısıyla ona yabancı olan bu çevreyi daha iyi tanıyan hemşehrilik olacağı düşünülmektedir (Kurdoğlu, 2003).

Hemşehrilik ilişkileri göç edilen kentsel ortamda yeni kurulan bir ilişki türüdür. Dolayısıyla bu ilişki türü, göç edenler için de yeni bir olgudur (Erder 1996:244). Hemşehrilğe dayalı ilişkiler, yüz yüze veya teke tek ilişkilerden, komşuluk gibi enformel grup ve cemaat ilişkilerine; enformel grup ve cemaat ilişkilerinden, aynı iş kolunda yoğunlaşmış olmak nedeniyle iş kolundaki hemşehrilerin ortak çıkarlarını korumaya yönelik örgütlenmelere kadar, tamamen enformelle tamamen formel arasında çok çeşitlilik gösterir (Tekşen, 2003: 64).

Enformel ilişki ağları içerisinde hemşehrilik, göç sürecinde göç edilecek yeri seçmekten, barınacak mekan ve çalışacak iş bulmaya kadar her alanda birincil sayılan ilişkiler türüdür. Aynı coğrafi yere ait olmadan doğan karşılıklı güven, hemşehrilik ilişkilerinin temelidir. İlişki ağları içinde formel kurallar ya işe yaramaz veya bir birleriyle bağlantı kuran kişiler formel kuralların sınırlarında iş yapmaları gerekiyor ise formel kurallar aşılar, çünkü kişilerin bir birleriyle kurdukları ilişkinin çerçevesini formel kurallar değil, karşılıklı güvene dayalı dayanışma belirler. Yarı

yapılandırılmış toplumsal mekanların çok büyük çoğunluğunu hemşehri kahvehaneleri oluşturur. Göç alan yerleşim yerlerinin özellikle hemşehrilerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerinde, hemşehri kahvehaneleri, erkek nüfusun boş zamanlarını geçirip, enformel bilgi alış verişinde bulundukları mekanlardır. Kimi zaman toplanma yeri kahvehaneler değil, bir hemşehrinin işlettiği bir dükkan da olabilir. Ancak yarı yapılandırılmış örgütlenmenin en sık rastlanan mekanı kahvehanelerdir (Narlı, 1999; Kurdoğlu 2003).

Sonuç olarak, formel ya da enformel ilişki ağlarının temelinde kendini belli bir coğrafyaya ait hissetme duygusu vardır. O coğrafi alanın dışında sürdürülen bu aidiyet unsuru “memleket” düşüncesidir. Şehir kurumsallaşmamış ve örgütlü yardımlaşma dizgeleri yetersiz ise, göçenler, geleneksel dayanışma kaynaklarına başvurmaya ve kendi kendini destekleyen bir topluluk oluşturmaya zorlanmaktadır. Böylece de uyum engelleri yaratılmaktadır (Sencer, 1989).

Büyük şehirlerimizde günümüzde bile kurulan köy, ilçe ve il dernekleriyle hemşehrilik tutkusu halen sürdürülmektedir. Toplumumuzdaki bu tutku suç örgütlerinin oluşumuna da yansımıştır. Organize suç örgütlerinin ortak yönlerinden biri, daha çok aşiret, hemşehrilik ya da aile, soy ağacı içinde örgütlenmeleri, bir anlamda baba ve çocuklarıyla piramidal bir yapıya sahip olmalarıdır. (Cengiz, 2005: 140)

Yaşam stratejileri olarak adlandırılan bu mekanizmalar öncelikle geniş aile - akrabalık ilişkileri içinde çok güçlü bir şekilde kurgulanıp, komşuluk, hemşehrilik, etnik ve dini bağlar, siyasi ve ideolojik bağlarla içice geçerek desteklenmektedirler. Toplumsal ağların kişiler ve toplumsal yapı üzerindeki denetim ve yaptırımları da çok güçlüdür. Bunun en önemli nedenlerinden biri ortalama gelir düzeyi genelinde

çok düşük olan toplum bireylerinin ancak bu ağlardan alacakları destekle “ayakta kalma” olanağına kavuşmalarıdır. Öte yandan, bu destek karşılıklılık ilkesine göre verildiğinden bireyler bu ağlar içinde belli görevleri de gönüllü veya zorunlu olarak kabullenmek durumunda kalmaktadırlar. Bu tür bir toplumsal yapıya genellikle ekonomisi az gelişmiş ülkelerde sık rastlanmaktadır (Rittersberger ve Kalaycıoğlu, 2003: 392). Aynı şey organize suç örgütlerinin yapılanmasında da görülmektedir. Bu sosyo-ekonomik yapı içinde bu tür örgütlemeler de yaşam stratejisi olarak görülebilir.

Kümeleşme düzeyi hakkında daha net bilgilere sahip olabilmek için araştırmaların sayısal bulgularına başvurmak yararlı olacaktır. Ankara, İstanbul ve İzmir'in gecekondü semtlerinde yapılan en kapsamlı gecekondü araştırmalarından biri olan DPT araştırması bu kümeleşme olgusunu net bir şekilde tespit etmektedir. Gecekondü semtlerinde nüfusun İstanbul'da yüzde 73.40, İzmir'de yüzde 62.15, Ankara'da yüzde 75.84 oranında hemşehrileriyle aynı mahallede oturdukları görülmektedir (Alpar ve Yener, 1993: 31).

Levine (1973: 357) kentte yeniden canlandırılan birincil ilişkilerin, yani hemşehrileri ve memleketi ile ilişkilerini sürdürmenin, göçmenler açısından kentsel çevreye uyumu kolaylaştırdığını belirtiyor. Bilindiği gibi kırsal kesimde toplumsal örgütlenme; dayanışma ve güvene, karşılıklı yükümlülükler ve sorumluluklarla bağlı ilişkilere dayanır. Oysa kent, tersine birçok bakımdan heterojen bir ortamdır ve ikincil ilişkilerin egemen olduğu bir yerdir. Dolayısıyla göçmen kentte yeni bir toplumsal örgütlenme biçimiyle karşı karşıyadır. Burada ayakta kalabilmek ve kırdan daha iyi bir hayata kavuşmak için en yakınındakilerle dayanışmak zorundadır. Çünkü göçmenin birden bu yeni ortama ayak uydurması mümkün değildir (Tekşen, 2003: 51).

Özetle akrabamsı ilişkiler geleneksel enformel cemaat ilişkilerinden kent ortamındaki zorunlu birincil ilişkilere yumuşak geçişi sağlayan bir tampon mekanizma olarak ortaya çıkar (Kıray: 2000). Geleneksel yapıdan aktarılan ilişkiler, ihtiyaçların zorlayıcılığı karşısında kolayca dönüştürülme esnekliğini taşıdığından böyle bir tampon mekanizmanın ortaya çıkması için gerekli temeli sağlamış olmaktadır. Bu akrabamsı ilişkilerden biri de hemşehrilik ilişkileridir. (Tekşen, 2003: 57) Türkiye’de özellikle 1960 sonrası büyük illere yönelik büyük bir göç furyası yaşanmıştır. Bu göç başta İstanbul olmak üzere, Ankara, Mersin, Bursa vb büyük illere olmuştur. Bu göç sonrası bireyler farklı iş alanlarında çalışmaya başlamışlar ve süreç içerisinde, yapılan işin cinsine göre bir kısım gruplaşmalar meydana gelmiştir. Doğal olarak aynı iş grubunda çalışanlar daha çok aynı etnik veya bölgesel kökene sahip olanlar kendi yandaşları ile gruplaşmalar oluşturmuşlardır. (Gökçeğöz, 2003: 108)

Göç sürecinin akrabalık, hemşehri, patron-klian sosyal ilişkisi ve hemşehrilik, gecekondu ve göçmen derneklerinin ilişki ağıyla kuşatılmış bir süreç olduğuna işaret etmektedir (Tekşen, 2003: 23).

Weber’in göçmenler için söylediği hemşehriler için de geçerli. Weber’e (1961) göre etnik grubun akrabalık grubundan farkı şudur: Etnik grup bir grup; akrabalık grubu ise bir cemaattir. Bu nedenle etnik grup ortak eylemi değil, ama ortak ilişkileri kolaylaştırır. Hemşehrilik bu açıdan bakıldığında bir toplumsal gruptur. Çünkü grup olarak birbirlerinin farkındadırlar ve bu grubu kendileri seçmiştir. Belirli bir ilişki içerisindeyler. Dolayısıyla, hemşehrilik bu anlamda az çok gönüllü, biçimsel olmayan bir toplumsal gruplaşmadır.

Hemşehrilik ilişkileri hızlı kentleşme sürecinde, göçten sonra canlanan, gurbette ortaya çıkmış bir aidiyet tanımlamasıdır. Çünkü gurbette aynı yöreden gelen insanlar arasında dayanışma duygusu, hemşehri olmayanın varlığı karşısında yükselir. Memlekette hemşehrilik mevcut olmayan bir sosyal kategoridir. Çünkü orada herkes birbirinin hemşehrisidir (Baştuğ 1979: 146). Yani hemşehrilik, kentleşme sürecinde bir parakinship (akrabamsı) sistemi olarak tezahür etmektedir. Hemşehriliği işlevsel ve kullanışlı kılan ise akrabamsı bir ilişki biçimi olarak onun esnekliğidir (Kurdoğlu, 1989: 4; Erder, 1996: 239).

Hemşehrilik gibi bir ilişki biçiminin oluşması ve kurumsallaşması, doğdukları yerler dışında yaşamlarını devam ettiren, aynı yerlerden gelmiş olan ve bir aidiyet duygusunu paylaşan nüfusun varlığını ve yoğunluğunu ifade etmektedir (Suzuki,1966: 437; Kurdoğlu, 1989:3).

Bu da bu kesimin “sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarda kendine benzer gruplarla ilişki kurması” (Şenyapılı 1982: 111) ve enformel ilişkilere yönelmesi anlamına gelir. Bunun sonucunda kentsel örgütlerin iş bulma, bilgi sağlama, mali yardım gibi konulardaki yetersizliği, bu işlevlerin akrabalık ve hemşehrilik ilişkileri çerçevesinde gerçekleşmesini zorlar (Eke, 1982: 234).

Organize suç örgütlerinin toplumsal temelleri bu örgütlerin içinde yer alan kişilerin çoğunlukla kırsal kökenli oldukları görülür. Mafya olgusu, kentsel toplumsal yapının bir ürünüdür. Ama insan kaynağını, göç ve kentleşme, sanayileşme olgularına bağlı olarak kente gelmiş; kentte tutunmaya çalışan, alt toplumsal katmanda yer alan insanlar oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile sosyo-ekonomik bakımdan alt gelir grupları içinde yer alırlar. Çoğunlukla da geçici, enformal işlerle geçinmeye çalışırlar; kırsal kökenlerinden dolayı da kente uygun

formal işler için bilgi donanımları olmayan niteliksiz emek özelliklerini gösterirler. Gecekondu yerleşme alanlarını toplu olarak ve organize bir biçimde işgal edip yerleştiklerinden dolayı da çoğunlukla ya akraba, ya hemşehri ilişkileri içinde; dayanışma göstererek toplumsal çevrelerini kurarlar. Sahipsiz oldukları için de bu durum kaçınılmazdır. Yabancı mekanda her şeye yabancı canlıların “sürü içgüdüsü” harekete geçer. Böylelikle kendi savunma reflekslerini oluştururlar. Bu toplumsal yapı içerisinde güçlü olanlar öne çıkar ve denetimsiz sosyal mekanda organize olarak diğer insanlardan daha gözü kara bir biçimde kentsel fırsatları değerlendirirler. (Mülakat notları, 2006)

Kültür temelleri bakımından organize suç örgütlerinin toplumsal kökleri kırsal kökenli olmasından dolayı geleneksel kültür değerlerine sahiptir. Diğer bir ifade ile bu insanlar henüz modern değerleri taşıyacak ne eğitimsel bilgi donanımına ne de modern iş bölümünün gerek duyduğu teknolojik donanıma ve yaşam pratiklerine sahip değildir. Kırsal yaşam pratikleri, geleneksel ahlaki değerler ve kulaktan duyma değerlerle birlikte biçimlenmiş dünya görüşü, davranış kalıplarına sahiptir.

Kente gelen bu insanlar, kentin değerlerinden çok yaşadıkları kırsal değerleri önemser; gecekondu olgusu araştırmalarında da görüldüğü gibi insanların kırsal dayanışma örüntülerine tutunarak ve kendi kültürel kimliğini taşıyan hısım, akraba ve hemşehrilik ilişkilerini, değerlerini kentsel alanda yeniden üreterek önce gecekondu, sonra apartman dairesine ve son olarak da kentin merkezine doğru ilerleyen bir varoluş sürecidir. Dayanışma biçimi modern kent değerlerine göre olması gereken organik dayanışma yerine niteliksiz emek gücü olarak mekanik dayanışma esastır. Kent yaşamının maliyeti ve risklerine karşı kaderciler değerleri paylaşır. Yasadışı yollardan bile elde ettiği kazancı paylaşır ve şükreder. Bu

bakımdan organize suç örgütleri lider ve üyeleri paylaşımcı-kollektivist değer ve davranışları önemserler. Kendilerini bir “köroğlu” gibi fakiri gözeten, zenginden alıp fakire veren “adalet dağıtıcısı” gibi görür. Mahallenin namusu onlardan sorulur. Kabadayı alt-kültür değerini yüceltir. Kendisini yerel düzeydeki adaletsizlikleri çözme fonksiyonu yükler ve durumdan vazife çıkarır. (Mülakat notları, 2006)

Organize suç örgütlerinin yapılanmasında “hemşehrilik” ilişkileri bağlamında söylenebilecek olan şey kentsel gerilim ortamında kırsal insanların “sürü içgüdüsü” ile kendi varlığını tehdit eden bu yapıya hem bir kırsal değerler refleksi ile dayanışarak tehditleri savuşturma hem de kentin sunduğu legal ve illegal fırsatları değerlendirmek üzere örgütlenmeleri, toplu tepki geliştirme stratejileri; legal kapalıysa illegal yoldan hak ettiklerine inandıkları imkanları ele geçirme girişimi olarak düşünülebilir.

Kırdan kente gelmiş bu sahipsiz insanların, kendi gelenek ve değerlerini, görgülerini esas alarak kentsel ortamda kendilerini yeniden keşfetme, yeniden üretme ruhu ve kurumu olarak “hemşehrilik” nosyonunu dayanmaları olağan bir tutumdur, yani kaçınılmazdır. Örneğin, kent topraklarının işgali, üzerine konut ve iş yeri yapma, malzeme ve emek temin etme gibi eylemler bir organizasyonu gerektirir. Aynı stratejiyi organize suç örgütleri daha planlı, belli bir amacı gerçekleştirmek için yaparlar. Kendi örgüt elemanlarını kendi memleketinden, yöresinden tanıdığı ve bildiği, güvendiği insanlardan oluşturur. Sır ve güven örgüt yapılanmasında temel ölçüttür. Yaptıkları iş, aslında bir suç olunca risk daha da artacaktır. Arkasını, sağını, solunu sağlam tutmak zorundadır. Böyle bir risk ortamında önüne gelenle işbirliği yapamayacaklarından, yaslanacağı insan kaynağı akrabalar, hemşehriler olacaktır. Bu anlamda organize suç örgütlerinin ruhu kırsal; mücadele alanı ya da işgal alanı

kentsel; yaratan, üreten koşullar kentsel, sosyo-ekonomik koşullardır. Gecekonudada ki bu enformal, kaotik, belirsiz ve denetimsiz toplumsal yapı organize suç örgütleri için bulunmaz bir vahadır. Başka türlü varolabilmeleri imkansızdır. Organize suç örgütleri kırsal, enformal dayanışma örüntüsü olan “imece” ruhunu para ve gücü ele geçirmek için kentsel alanda yeniden üretmektir. (Mülakat notları, 2006; ORGSİL, 2006)

Organize suç örgütlerinin mali kanakları ve legalleşme girişimleri bakımından organize suç örgütlerini legal bir şirket yapısı içinde belli amaçları, iş kollarında uzmanlaşmış, kaynağı meçhul mali kaynaklara sahip bir örgütlenme olarak düşünmek gerekir. Organize suç da bir iş ve geçim kaynağıdır. Diğer legal işlerden farkı illegal-yasadışı- olması; işin kendisinin yasaklanmış olması; devlet tarafından suç sayılan fiiller, eylemler, işin de kanunda belirtilmesidir. Ama bir iş organizasyonu olarak organize suç örgütlerinin yaptıkları işlerin bir maliyeti, personel çalıştırma, araç-gerece sahip olma ve hatta legal görünümlü belli bir işyeri - paravan şirket- adresleri olması gerekir.

Başlangıç itibariyle; maddi imkanları olmadığı için her türlü fırsatı değerlendirerek paraya, güce ve üne kavuşurlar. Bunun için uyuşturu ticaretinden, yasadışı bahse, gecekondu arsası parselleyip satmadan karapara aklamaya, sınırdışı insan kaçakçılığından beyaz kadın ticaretine, silah kaçakçılığından çek-senet tahsilatına kadar para getirici her türlü yasadışı yolu deneyerek parasal, prestij ve ün bakımından güçlenirler. Sonrasında bakkal, market, bar, pavyon, büfecilik, otoparkçılık gibi yasal görünümlü iş yerleri açarak, şirketleşerek legalize olmaya çalışırlar. Ama asıl kaynakları kayıtdışı-kanun dışı olduğundan hem legal hem illegal

yoldan kentin para kaynaklarına uzanırlar. Atadan, dededen kalma köklü bir miras ya da paraya sahip değildirler. (Mülakat notları, 2006)

Organize suç örgütlerinde toplumsal ilişkilerin mantığı bakımından şunu hiç unutmamak gerekir ki, organize suç örgütleri yerel-toplumsal karakterlidir. Diğer bir ifadeyle hem köken bakımından yerel-kırsal kökenli hem de işgal alanları bakımından kentin belli bir bölgesini kendileri için üst edinirler. Karanlık geçmişleri, hapisanelerden kazandıkları rütbelere, sözel kural koyma-racon kesme-tavırları halkın değerleriyle uyumlu olmak zorundadır.zaten toplumsal dokuda tutunup yaşayabilmeleride buna bağlıdır. Diğer bir ifade ile yerel halktan insanlar, onlara katkıyla karışık bir saygı ve sempati duyar. Mafya örgüt lider ve üyeleri de bunun farkındadır. Adaletin çözemediği sorunları onlar enformal hakemlikle çözerler. Her iki tarafı de uzlaştırmak ve kendi paylarını da alarak mutlu sona ererler.

Demek istenen şudur, organize suç örgütleri her an “Ali vuran, baş kesen” zalim davranışlar sergilemekten kaçınırlar. Gereksiz güç kullanmanın kamu vicdanını yaraladığının farkındadırlar. Geciken adaletin adaletsizlik olduğunu söyleyen halktan insanlara durumdan vazife çıkarıp yardım ederler. Yani toplumsal dokuya, değerlere uygun davranıp “nabza göre şerbet” verip kendi kurumlarını sağlamlaştırıp meşrulaştırırlar. Bu anlamda, mafya ya da organize suç örgütleri devletin olmadığı, unuttuğu, görmezden geldiği karanlık, belirsiz toplumsal alanlarda var olup, ortaya çıkarlar.

Ayrıca, bütün mafya örgütleri toplumun saygısını kazanmış kişiler, kurumlarla iç içedir. Örneğin, futbol klüpleri, hayır dernekleri, yerel yönetimler, evlilik törenleri, kutlama törenlerinde boy gösterirler. Devlet güçlerine el kaldırmaz, kurşun

sıkmazlar. Bu bakımdan ideolojik terör örgütlerinden ayrılırlar (Mülakat notları, 2006).

Organize suç örgütlerinin devlet ve yerel yönetim ilişkileri bakımından organize suç örgütlerinin amacı, kentsel fırsatları iyi değerlendirip güç, para, prestij ve ün kazanmaktır. Başlangıçta ekonomik imkansızlıklardan dolayı şiddet ağırlıklı ve yasadışı yollardan para ve gücü elde ederler. Bu işleri yaparken asla resmi güçlerle çatışmaya girmezler. Ama bir biçimde onların işlerine sızarak ve hatta onlarla işbirliği içinde birlikte çalışmaya ikna ederler. Diğer bir deyişle organize suç örgütleri kendi güçlerini, hadlerini bilen insanlardır, onların ne sistemle, ne devletle sorunları yoktur ve asla terör örgütleri gibi devlete meydan okumazlar. Devlet ve yerel yönetimlerle kurulan bu akıllıca ilişkiler onlara devlet ve yerel yönetim ihalelerinde büyük fırsatlar sağlar. Böylece, aldıkları ihaleyi parası olanlara devrederek aslan payını alarak büyük paralar kazanırlar. Diğer bir ifade ile kamuda yolsuzluk olgusunun aktif, katalizör aktörleri mafya örgütleridir. İlişkileri devletin en üst makamlarından, adaletin teceli ettiği en yüksek makamlarına ve güvenliğin teminatı olan güçlerin çeşitli noktalarına kadar uzanabilir. (Mülakat notları, 2006)

Göçenlerin akraba ve hemşehrilerle dayanıştığı en önemli konulardan biri de konut yapımı sırasında karşımıza çıkmaktadır. Ücreti ödenmemiş bir arsa üzerine ev yapma, gelir düzeyi de dikkate alındığında konut yapımı ve konutun genişletilmesi bir çok yönden bir dayanışmayı gerektiriyor. Bu süreçte, ev yapacak bir yer çevirme ya da ucuz arsadan haberdar olmadan, konutta kullanılacak ucuz malzemenin nereden bulunacağına kadar her konu hep dayanışma gerektirir (Tatlıdil 1989: 372). Ayrıca, dayanışma sayesinde işçilik de ucuza. kim zaman hatta bedavaya

getirilmiş olur. Öte yandan, bu süreçte ortaya çıkan sorunların resmi kurumlarla ilişkiler kurularak üstesinden gelmede de dayanışma gerekir (Ayata 1989: 107-108).

Organize suç örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için vatandaşlara karşı uyguladıkları yöntemleri maddeler halinde şu şekilde sıralayabiliriz :

1. Çek-senet tahsilatı amacıyla
2. Alacak tahsili ya da borçlandırma amacıyla adam kaçırma
3. Borçlunun azmettirmesi sonucu alacaklının tehdidi ve kaçırılması

Bazı borçlular devreye organize suç örgütlerini sokarak alacaklının alacağından vazgeçmesini sağlamaya çalışmaktadırlar. Böyle bir durumda da alacaklıların elindeki çek ve senetler zorla alınmakta veya yukarıda belirtilen yöntemler uygulanmaktadır. Özellikle iflas eden işyeri sahiplerinin, işyerlerine mafya elemanları oturmakta ve alacaklıları silah teşhiri veya dövme suretiyle yıldırmaktadırlar.

Grupların kamu görevlilerini yanlarına almak için uyguladıkları belli başlı motifler ise rüşvet vermek, aynı ideolojik görüşü paylaşmak, yapılan işten kar payı vermek, hemşehricilik, örgüt adına açılan işyerlerine gizli ortaklıktır. Son zamanlarda büyük “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri”, klasik örgüt semasının dışında, eylemlerinde kendilerini belli etmemek için 2000 yılında taşeron silahlı gruplar kullanmaya başlamışlardır (Saçan, 2005; Cinoğlu ve Güneş, 2003: 142)

Sonuç ve Öneriler

“Hemşerilik İlişkilerinin Organize Suç Örgütleri Üzerindeki Etkileri” konulu araştırma esas olarak iki ana bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm; kendi içinde yedi alt bölüm olarak ele alınmıştır. Buna göre;

İlk olarak araştırmanın problemi ele alınmıştır. 1950’den bu yana sanayileşme, göç ve kentleşme olgularının, kent ekonomik yapısı içerisinde kayıtdışı olgularıyla organize suç örgütleri arasındaki ilişkiler ve organize suç örgütlerinin bu değişimler bağlamında “hemşerilik ilişkileri” temelinde nasıl oluştukları ya da etkileri genel bir çerçeve içinde verilmiştir.

İkinci olarak araştırmanın amacı konusunda düşünceler yazılmıştır. Esas olarak bu araştırmanın amacı; organize suç örgütlerinin metropollerde ortaya çıkış ve yapılanmalarında “hemşerilik” ilişkilerinin rolünü ortaya koymak ve açıklamaktır.

Üçüncü olarak araştırmanın konusu ülkemizin suç profili ve yarattığı riskler bakımından yeterli derecede bir risk ve tehdit oluşturmaktadır. Konu araştırmaya değer önemdedir.

Dördüncü olarak organize suç örgütlerinin ortaya çıkmasına etki eden sosyo-ekonomik faktörler; “sanayileşme, göç ve kentleşme” ve “kayıtdışı ekonomi” bağlamında ele alınıp incelenmiştir.

Beşinci olarak araştırmanın temel kavramları bağlamında kavramsal çerçeve “suç, organize suç örgütü ve hemşerilik” kavramları tartışılmış ve ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Altıncı olarak araştırmanın kuramsal yaklaşımları ve ilgili kuramları sosyal-yapı, sosyal-süreç ve çatışma teorileriyle ele alınmış; her bir kuram problemi açıklama düzeyi bakımından eleştirilerek yedi kuramdan dördünün konuyu bir yönüyle

açıklayıcı özelliği bulunmuş, ama hemşehrilik ilişkileri bakımından en açıklayıcı olarak “kültür çatışması ve alt-kültür kuramı” temele alınmıştır. Diğer yardımcı kuramlar ise “anomi, aykırı fırsatlar kuramı ve gerilim kuramı”dır.

Kuramsal yaklaşım bakımından araştırmada yapısal fonksiyonel (işlevsel) kuram esas alınmıştır. Diğer taraftan suç kuramları yapı-süreç-çatışma açısından birbirlerinden farklılaştırılmış ve daha çok yapı ve çatışmaya önem veren kuramlar açıklamalarda kullanılmıştır. Doğal olarak sosyal-süreçleri ele alan kuramlarda işlevseldir. Son olarak da kavramsal çerçeve ve kuramsal yaklaşımlara dayalı olarak araştırmanın ana sayıtlısı oluşturulmuştur.

Yedinci olarak araştırmanın yöntemi ve uygulanan tekniklere yer verilmiştir. Bu araştırma nicel olarak Emniyetin resmi kayıtlarına; nitel olarak da operasyonlarda yakalanan organize suç örgütü liderleriyle yapılan derinlemesine mülakat tekniklerine dayanmaktadır. Ayrıca bu konuda uzman polis şefiyle yapılan derinlemesine mülakat ve sonuçları bulgular ve tartışmada kullanılmıştır. Araştırmanın evreni beş metropol kentte yakalanan emniyetin resmi kayıtlarında 137 operasyon sonucu ortaya çıkan organize suç örgütleridir. Örneklem ise 137 örgüt içinden yargısal örneklem seçimiyle 15 organize suç örgütü kabul edilmiştir. Sınırlılıkları da araştırmanın amacı ve problemi doğrultusunda tespit edilmiştir.

İkinci bölümde; bulgular ve bu konudaki araştırmalarla ilgili iddia ve yapılan açıklamalar (mülakatlar) çerçevesinde tezin problemi tartışılmıştır.

İlk olarak nicel teknikler kullanılarak organize suç örgüt elemanlarının nüfusa kayıtlı oldukları yerlere göre bu yapıların oluşumunda, ortaya çıkmasında ve örgüt yapılarında hemşehrilik ilişkileri incelenmiş ve büyük oranda “hemşehrilik” ilişkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.

İkinci olarak nitel bir teknik olarak organize suç örgütü liderleriyle derinlemesine mülakatlar yapılmış bu mülakatların değerlendirme sonuçlarına göre de organize suç örgütlerinin oluşmasında çok büyük bir oranda “hemşehrilik” ilişkisinin yer aldığı görülmüştür.

Üçüncü olarak nitel bir teknik ile KOM dairesinde görevli polis şefiyle yapılan derinlemesine mülakatla da “hemşehrilik” ilişkisinin organize suç örgütlerinin kentsel alanda oluşumu ve yapılanmasındaki etki ve önemi ele alınmıştır.

Son olarak hem kuramsal yaklaşımlar hem kavramsal çerçeve içinde problem tartışmaya açılmış, “Kültür çatışması ve alt-kültür” kuramına göre organize suç örgütlerinin her biri birer alt-kültür grubu olarak kendi suç ve eylemlerini meşrulaştıran ilkeleri bulmaları bakımından anlamlı bulunmuştur. Diğer taraftan kente uyum stratejilerini uygulamaya koyan “tampon kurum” olarak organize suç örgütleri sorunu hemşehrilik bağları, dayanışma, yardımlaşma duygularının organize suç örgütlerinde ruhunu oluşturduğu görülmüştür.

Bu araştırmanın amacı; organize suç örgütlerini yaratan koşulları ve bu koşulların organize suç ve organize suç örgütleri üzerine etkilerini ortaya koymaktır. Bu koşullar Türkiye’deki modernleşme süreçlerine bağlı olarak; sanayileşme, göç, kentleşme olguları ve bu olguların kentsel alanda birbirlerini etkilemeleri sonucu ortaya çıkan formal ekonominin bir türevi olan kayıtdışı ekonomiyi ve bu bağlamda kentsel sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapının hem bir ürünü, hem bir aktörü tampon kurum hemşehrilik ve hemşehrilik ilişkilerinin nasıl suç ve organize suç örgütlerini etkilediği, motive ettiği, barındırdığı ve yapılandırıldığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırma konusu, sadece kriminal ve hukuksal yönüyle değil; aynı zamanda sosyolojik, antropolojik, kültürel, ekonomik -enformal- ekonomik ilişkilerle hem de merkez ve yerel yönetimlerin uyguladığı ekonomi politikaları sonucu ortaya çıkmış karmaşık kentsel yapının yani kentleşme politikalarının bir türevi olarak okunabilir ya da yorumlanabilir. Diğer bir ifadeyle sadece hemşerilik ve hemşerilik ilişkileri ya da kentleşme olgusu, suç ve özellikle organize suç olgusunun ve bu tür örgüt yapılarının ortaya çıkışını açıklamada yeterli değildir. Sorun, modern-kentsel bir olgudur. Ama aktörleri, toplumsal ve kültürel temelleri bakımından; ahlak anlayışları, inançları, dünya görüşleri bakımından tamamen kırsal-geleneksel değer ve dayanışma biçimlerini de ilgilendirmektedir. Bu nedenle her ne kadar araştırma problemimiz organize suç örgütlerinin oluşumunda hemşerilik ve hemşerilik ilişkilerinin etkileri ile sınırlandırılıyor ise de hemşerilik de kentte keşfedilmiş ve kentleşme sürecinde kırdan gelen insanların can kurtaran simidi gibi sarıldığı oldukça işlevsel bir ilişkiler ağı ya da kurumudur. Kente gelen insanlar, kentte tutunabilmek için yaşam stratejilerini geliştirmede hem bir ilham kaynağı hem bir rehber, çaresiz insanlara ilk elde acil el uzatan bir hızır gibi işlev gören hemşerilik hem legal hem de illegal iş ve dayanışma ilişkilerinin de temelini oluşturmuştur. Diğer bir ifadeyle adam kente gelecekse hemşehrisine danışmış; yerleşme alanı ve gecekondyu yapacaksa hemşehrisine danışmış; politik karar verecekse hemşehrisine danışmış; iş kuracaksa, evlenecekse, iş için adam aramışsa hep bu kurumun yarattığı kanallar ağlar ve örüntüleri kullanmıştır.

Hemşehrilik göçle birlikte ortaya çıkmış bir olgu olmakla beraber sonuç itibariyle bir büyük kent gerçeğidir. Hemşehrilik, karşımıza yeni bir akrabamsı ilişki biçimi olarak çıkmaktadır. Göçle birlikte kentte kaçınılmaz olarak ortaya çıkması beklenen

sosyo-kültürel etkileşimlerin, yeni kent ilişkilerin oluşumu için senteze yol açacağı muhakkaktır. Bu sentez sürecinin sıkıntılarını zaten toplumsal, siyasal ve kültürel anlamda uzun bir süredir yaşamaktadır. Bu sentez sürecinde, kentsel bir ilişki ve dayanışma biçimi olarak hemşehriliğin rolü dikkate alınmalıdır.

Devletin-resmi kurumların sahip çıkmadığı kimsesiz insanların kimsesi olarak el uzatmış, kucak açmış, kırsal-geleneksel dayanışmanın kentte kaybolmadan varolmanın bir aracı, yöntemi olarak doğal süreçlerle ortaya çıkmış bir sığınma alanıdır. Değer yüklü, kendi kültür örüntüleri, kodları olan bir yapıdır. Bu yapı, kırsal kökenli kentsel bir yapıdır.

İşte organize suç örgütleri de başlangıçta kente gelip niteliksiz emek özelliklerinden dolayı da her türlü sıkıntıyı, yokluğu, yoksulluğu yaşamış insanların kentte tutunma stratejisi olarak kırsal-geleneksel dayanışma modelini organize suç örgütlerine yansıtmışlardır. Kentin sorduğu soruya yanıt olarak ya da ne yapmalı sorusuna bir yanıt olarak “Güçlü olmak için birleşmek ve dayanışmak” formülüne yaslanmışlardır. Tek başına hiç bir şey ama bir liderin önderliğinde ve onun etrafında birleşmek her şeyi hem legal hem de illegal olarak gücü, parayı, prestiji, ünü elde etmenin en kestirme, en ucuz ama en akıllıca yoludur. Bir yandan da bir şirket kadar da rasyonel kalıplar davranışlar geliştirmişlerdir. Ayrıcı suç da bir iş bir geçim kaynağıdır, ama risklidir. Fakat, kaybedecek hiçbir şeyi kalmamış insanlar için riske katlanmaktan başka yol yoktur. Öyle ki 1950’den bu yana kentsel ortamlar hem bir fırsat ve iş kapısı olmuş ama niteliksiz emek için işsizlik, yoksulluk ve hatta açlık ortamı olmuştur. Bugün de Türkiye’nin temel sorunu “istihdam”dır. İşsizliğin boyutları resmi rakamla %11.8’i; gayri resmi rakamlara göre de %20’yi aşmaktadır. İnsan hayatının en temel gereksinimi yeme-içme yani aş; barınma yani mekan;

geçinme yani iş karşılanamıyorsa suç ya da organize suç buna tepki olarak ortaya çıkacaktır.

Bu nedenle, verilen bilgiler bağlamında, organize suç ve örgütlerinin ortaya çıkması, yapılanması; sanayileşme, göç ve kentleşme süreçleri ile ortaya çıkan enformal-kayıtdışı ekonomik yapının bir türevi ve sonucudur. Kurumsal olarak da tampon kurum bütün yapıların oluşmasına, yapılanmasına hem zemin olmuş hem de gereken destekleri vermiştir. Organize suç örgütleri bu sosyo-kültürel ve ekonomik yönlerine bakmadan sadece bir güvenlik, asayiş sorunu, kriminal sorun ya da ceza hukukunu ilgilendiren bir sorun olarak görülemez. Ayrıca sadece güvenlik kuvvetlerine havale edilerek çözülecek bir sorun değildir. Tamamen toplumsal yapının (ekonomik, politik, kültürel) dönüşümü ve bu arada şiddet ve yolsuzluk kültürünün elenerek devlet egemenliğinin, hukukun üstünlüğünün, demokrasi kültürünün gelişmesi, insan haklarının -çalışma ve yaşam hakkı- hayata geçirilmesi ekonominin hakeza iş, aş ve eş sağlayacak bir refaha ulaşması gerekir. Devletin meşruiyetin olmadığı yerde kanunsuzluk hakim olur. Yani organize suç örgütleri hakim olur.

Araştırmanın ana amacına uygun olarak ve onu açacak nitelikteki soruların yanıtları verilmiştir. Araştırmanın temel problemi emniyet kayıtlarından aldığımız organize suç örgütlerini oluşturan insan kaynaklarının aynı bölgeye ait nüfusa kayıtlı ya da doğum yerlerine sahip oldukları, yakalanmış örgüt liderleri ve polis şefi ile yapılan mülakatlar sonucunda organize suç örgütlerinin temelinde hemşerilik ilişkilerinin, hemşerilik kurumunun yer aldığı gösterilmiştir.

Organize suç örgütleri ile mücadeleye gelince; öncelikle şunlar önerilebilir:

- a) Siyasetin kendi içini temizlemesi; dokunulmazlıkların kaldırılması; herkesin yargılanabilmesi ve kamuda yolsuzlukların önlenmesi,
- b) Anayasalı devlet değil; anayasal devletin hayata geçirilmesi; hukukun üstünlüğü ve kanun hakimiyetinin sağlanması,
- c) Organize suç örgütlerinin kamu-devlet memurlarıyla işbirliğini önlemek için onurlu bir gelir düzeyinin tutturulması,
- d) Emniyet gücü mensuplarının kentsel oturma alanlarının %40 gecekondu-varoşlara yakın bölgelerdedir; bu ezilmiş insan psikolojisi ve ortamından emniyet güçlerinin kurtarılması,
- e) Finans sektörü değil; reel sektörü-kobi-harekete geçirecek ekonomi politikaları, kalkınma ve istihdam politikaları derhal harekete geçirilmesi,
- f) Kalkınmaya az gelişmiş bölgelerden hareketle başlanarak hem bölgeler arası kalkınmışlık farkını, dengesizlik ve eşitsizlikleri azaltarak kırdan kente göçü kontrol altına almak,
- g) Siyasetin bir rant kapısı; kısır çekişmelerin alanı olmaktan; bölgesel, mezhepsel, etnik ve hemşerilik ilişkilerinin nüfuz alanı olmaktan çıkarıp çağdaş değerlerle, ilkelerle hizmet eden; yurttaşına değer veren bir kurum haline gelmesi,
- h) Özellikle siyasilerin emniyet mensupları, yöneticileri üzerinde tek yanlı tasarruflarının önlenmesi; emniyet siyasetinin bütün inançların, ideolojilerin, partilerin üstünde bir devlet siyaseti ile idare edilmesi, Güvenlik güçlerinin imajını ve kamuoyu desteğini olumsuz etkileyen rüşvet, irtikap ve yolsuzluk gibi yozlaşmalardan tamamen arınması ve iç denetim ve kontrolünün iyi sağlanması,

i) Yolsuzlukların ekseninde olan Türkiye’de organize suçlarla mücadelede yadsınamaz birikimler kazanan güvenlik kuvvetlerinin hiç sekteye uğramadan, sürekli ilerleme durumunda olan suç örgütleri kadar, hızla değişen dünya şartlarına adapte olabilmesi ve gelişmesi,

j) Kırdan kente bilinçsizce göçün yaşandığı Türkiye’de kente büyük beklentilerle gelen yığınların beklentilerine cevap verecek hizmetlerin ve ön planlamanın yapılması ve böylelikle yasal olmayan örgütlerin kucağına düşmelerinin engellenmesi için hızlı kentleşmenin doğurduğu sorunlar çerçevesinde önlemler alınması,

k) Organize suçtan elde edilen kara para hareketlerinin tespiti, takibi ve bunların aklanmasının önlenmesi gibi konularda güvenlik güçlerinin bilinçlendirilmesi ve sürekli eğitilmesi,

l) Çok boyutlu özellikler gösteren ve ülke gündeminde de yerini aldığı gibi toplum ve devlet üzerinde son derece zararlı olan organize suç örgütleriyle mücadelede devletin bütün kurumlarının dahil olacağı bir stratejinin belirlenmesi ve kurumlar arası işbirliğine gidilmesi,

m) Güvenlik güçlerinin bağlı olduğu siyasi iktidar eğer yolsuzluklarla iç içeyse bunlarla nasıl mücadele edileceği konusunda belirsizlik hakim olacaktır. Ancak saydam, denetlenebilen bir yönetim ve halkın güçlendirildiği, demokrasinin gerçekten etkin olduğu bir yönetim ile bu belirsizliğin kaldırılması,

Kaynakça

- Abadinsky, H., (1997), **Organized Crime**, Fifth Edition, Chicago: Nelson Hall.
- Akgül, A., (2002), “Küreselleşme, Organize Suçlar ve Mafia”, **Hatay Polis Dergisi**, Yıl.5, S.5, s.125-139
- Aktan, C., (1996), **Toplumsal Dönüşüm ve Türkiye**, İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Alpar, İ., Yener, S., (1993), **Gecekondu Araştırması**, Ankara: DPT Yayınları.
- Altuğ, O., (1994), **Kayıtdışı Ekonomi**, İstanbul: Cem Ofset.
- Aşık, M., (2000), “Organize Suç ve Ankara Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlar, Kaçakçılık Şube Müdürlüğü”, **Polis Dergisi**, Yıl.6, S.37, s.146-150
- ATO, (2004), **Hayatımız Mafya**, Yayınlanmamış Rapor, Ankara: Ankara Ticaret Odası.
- Ayata, S., (1989), “Toplumsal Çevre Olarak Gecekondu ve Apartman”, **Toplum ve Bilim**, S.49
- Aydemir, Ş., (1995), “Kayıtdışı Ekonomi Üzerine (I)”, **Vergi Dünyası**, S. 161, s. 72-86.
- Aydın, B., (2003), **Kravatlı Mafya**, İstanbul: Selis Yayınları.
- Aytaç, Ö., Bal İ., (1999), “Medyanın Gözüyle Organize Suçlar ve The Best of Police”, **Kamu Hukuku Arşivi**, s.122-132
- Bahar, H.İ., (2005), **Sosyoloji**, Ankara: Cem ofset.
- Bal, İ., Özcan, M., (2003), “Türkiye’de Orgaize Suçlarla Mücadelede Yöntem Arayışları”, A.Geleri(der.), H.H.Çevik(der.) içinde, s.165-201.
- Balcıoğlu, İ., (2001), **Şiddet ve Toplum**, İstanbul: Bilge Yayınları.

Baştuğ, S.S., (1979), **Urban Growth and Cultural Change: Two Squatter Settlement in Ankara**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: ODTÜ

Bayhan, V., (1996), “Türkiyede İç Göçler ve Anomik Kentleşme”, **Toplum ve Göç II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Mersin

Beken, T.V., (2004), **Measuring Organized Crime in Europe**, Ghent: Institute for International Research on Criminal Policy Pub.

Beşe, E., (2001), “Organize Suçların Kriminolojik Temelleri: Siyasal Perspektifler”, **Polis Bilimleri Dergisi**, C.3, S.1-2, s.23-39

Beşe, E., (2002), “Polis ve Organize Suç: Kapsam ve Genel Nitelikler”, Çevik, H.H.(der.), Göksu T.(der.) içinde, s.153-172

Beşe, E., (2003), “Sosyoloji Temelli Suç Teorileri ve Organize Suçlar”, A.Geleri(der.), H.H.Çevik(der.) içinde, s.73-102

Brown C., (1981), **Understanding Society: An Introduction to Sociological Theory**, London: Jon Murray Ltd

Cengiz, M., (2005), **Türkiye’de Mafya Tipi Organize Suçlar**, Ankara: KOM Yayınları.

Cerrah, İ.(der.), Semiz, E.(der.), (2001), **Türkiye’de Suç ve Polislik**, Ankara: Güner Matbaacılık.

Cinoğlu, H., Güneş İ.D., (2003), “Organize Suçlarla Mücadelede Temel Noktalar ve Polisin Rolü”, A.Geleri(der.), H.H.Çevik(der.) içinde, s.127-164

Cloward, R.A., Ohlin, L.E., (1960), **Delinquency and Opportunity**, New York: Free Pres.

Çaykara, E., (1994), **Dünden Bugüne Değişen Yüzüyle Mafya**, İstanbul: Tempo Kitapları.

Çevik, H.H.(der.), Göksu T.(der.), (2002), Türkiye’de Devlet, Toplum ve Polis, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çulcu, M., (1992), **Dünyamızı Saran Mafya**, I-II-III Cilt, İstanbul: Kastaş Yayınları.

Çulcu, M., (1998), **Mafia Üzeri Notlar**, İstanbul: Kastaş Yayınevi.

Çulcu, M., (2001), **Her Sakaldan Bir Kıl**, İstanbul: E Yayınları.

Danielson, M., Keleş, R., (1985), **The Politics of Rapid Urbanization: Goverment and Growth in Modern Turkey**, New York: Holmes and Meiez.

Derdiyok, T., (1993), “Türkiye’nin Kayıtdışı Ekonomisinin Tahmini”, **Türkiye İktisat Dergisi**, S. Mayıs, s.54-63.

Doğan, M., (1995), **Büyük Türkçe Sözlük**, İstanbul: İz Yayıncılık.

Dönmezer, S., (1984), **Toplum Bilim**, Ankara: Savaş Yayınları.

Dönmezer, S., (1994), **Kriminoloji**, İstanbul: Beta yayınları.

Dönmezer, S., (1996), **Hukuk Devletinde Terör ve Örgütlü Suçla Mücadele**, İstanbul: Beta Yayınları.

DPT, (2001), **Nüfus: Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara: DPT Yayınları.

Eke, A., (1982), **Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler**, Ankara: A.Ü. SBF Yayınları.

Ekin, N., (1995), **Kayıtdışı Ekonomi, Enformel İstihdam**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Ekinci, A., (2002), “Yargıda Yolsuzluk Var!”, **Radikal Gazetesi**, 30.08.2002

Elliot, D. Huizinga B., Ageton E., (1985), **Explining Delinquency and Drug Use**, California: Sage Publication.

Erder, S., (1996), **İstanbul'a Bir Kent Kondu: Ümraniye**, İstanbul: İletişim Yayınları.

Falcone, G., (1993), **Cosa Nostra**, İstanbul: Cep Kitapları A.Ş.

Geleri, A(der.), Çevik, H.H(der.), (2003), **Organize Suçlarla Mücadele ve Polis**, Ankara: Seçkin Yayınları.

Gilbert, A., (1992), **Cities, Poverty and Development: Urbanization in the Third World**, New York: Oxford University Press.

Gökçe, B., (2004), **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar**, Ankara: Savaş Yayınevi.

Gökçeğöz, F., (2003), "Organize Suç Kavramı, Terör Suçları ile Bağlantısı ve Etkin Mücadele Yöntemleri", A.Geleri(der.), H.H.Çevik(der.) içinde, s.103-126

Harts, K., (1970), "Small-scale Entrepreneurs in Ghana and Development Planning", **The Journal of Development Studies**, Vol.6. N.4

İçli T.(der.), Karaosmanoğlu F.(der.), (2003), **Uluslararası Polislik ve iç Güvenlik**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

İçli, T., (2001), **Kriminoloji**, İstanbul: Beta Yayınevi.

İçli, T., (2003), "Toplumdan Kopuş: Suç ve Şiddet", İ.Sezal(der.) içinde, s.498-558

Kahya, Y., (2006), **Organize Suç Örgütü Liderleri ve Polis Şefi ile Mülakat**, Mülakat Notları, Ankara.

Karpat, H.K., (1971), **The Gecekondü**, New York: Cambridge University Pres.

Kartal, S.K., (1978), **Kentleşme ve İnsan**, Ankara: TODAİ Yayınları.

Kasapoğlu, M.A., (1992), "Sosyolojide Hermeneutik Uygulamaları", **Felsefe Dünyası**, C.5. s.59-71

- Keleş, R., (1990), **Kentleşme Politikaları**, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Kıray, M., (2000), **Kentleşme Yazıları**, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kırbaş, S., (1995), **Kayıtdışı Ekonomi, Nedenleri, Boyutları ve Çözüm Yolları**, İstanbul: TESAV.
- Kızılcıçelik S., Erjem A., (1992), **Açıklamalı Sosyoloji Terimleri Sözlüğü**, Konya: Günay ofset.
- Kızılcıçelik, S., (1992), **Sosyoloji Teorileri**, Konya: Mimoza Yayıncılık.
- Kobrin, S., (1959), “The Chicago Area Project: A 25 year Assessment”, **Annals of the American Academy of Political and Social Sciences**, S.322, s.19-30
- KOM, (2002), **Kaçakçılık ve Organize Suçlar**, Ankara: KOM Yayını.
- Köroğlu, H., (2001), **Örgütlü Suçluluk**, Ankara:Seçkin Yayınları.
- Kurdoğlu, A., (1989), **Toplumsal Değişme Sürecinde Hemşehrilik Dernekleri: İstanbul Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kurdoğlu, A., (2004), **Hemşehrilik ve Şehirde Siyaset: Keçiören Örneği**, İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Levine, N., (1973), Old Culture-New Culture: A Study of Migrants in Ankara, **Social Forces**, S.51, s.355-368.
- Lombardo, M.R., (1997), “The Social Organization of Organized Crime in Chicago”, Ryan, P.J.(der.), Rush, G.E.(der.) içinde, s.91-106
- Mandon, D., (1990), **Culture**, Lyon: Choronique Soc.
- Marshall, G., (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, Ankara: Bilim ve Sanat.
- Merton, R.K., (1938), “Social Structure and Anomie”, **American Sociological Review**, C.3, s.672-682.

Merton, R.K., (1964), “Anomi, Anomia and Social Interaction”, M.B. Clinard(der.) içinde, s.213-242

Narlı, N., (1999), “Türkiye’de Hemşeri Derneklerinin Siyasete Katılması ve Demokratikleşme Sürecine Etkileri: Bursa Örneği”, **Yeni Türkiye**, C.1, S.29, s.176-184.

Nebiler, H., (1995), **Mafyanın Ekonomik Politikası**, İstanbul: Sarmal Yayınları.

ORGSİL, (2006), **2003, 2004, 2005 Yılı Organize Suç Grupları İstatistikleri**, Ankara: KOM Sanal Bilgi Sistemi.

Ökçesiz, H., (2001), **İstanbul Barosu Çevresi Adli Yargıda Yolsuzluk Araştırması**, İstanbul: Ekokitaplığı.

Özkalp, E., (1993), **Sosyolojiye Giriş**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınevi.

Parsons, T.(der.), (1961), *Theories of Society*, New York: Free Press.

Rittersberger, T., Kalaycıoğlu, S., (2003), “Farklı Toplumsal Kesimlerde Suç’un Tanımı, Nedeleri ve Meşrulaştırılması”, T.İçli(der.), F. Karaosmanoğlu(der.) içinde, s.385-402

Ryan, P.J.(der.), Rush, G.E.(der.), (1997), **Understanding Organized Crime in Global Perspective**, London: Sage Publications.

Saçan, A.S., (2005), **Ak Babalar Örgütü**, İstanbul: Birharf Yayınları.

Savona, E., (2004), “The European Union Methodology for Reporting on Organized Crime”, T.V.Beken(der.) içinde, s.47-55

Scheider A., Zarate O., (2000), **Herkes İçin Mafya**, İstanbul: 3K Yayınları.

Schüler, H., (2002), **Türkiye’de Sosyal Demokrasi Particilik, Hemşerilik Alevilik**, İstanbul: İletişim Yayınları.

Sencer, Y. (1989), **Türkiye’de Kentleşme, Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci**, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayını.

Sethuraman, S.V.(der.), (1981), **The Urban Informal Sector in Developing Countries**, Cenova: ILO

Sethuraman, S.V.(1981), “The role of the urban informal sector” S.V. Sethuraman(der.) içinde, s.5

Sezal, İ(der.), (2003), **Sosyolojiye Giriş**, Ankara: Martı Yayınevi.

Sözüer, A., (1996), “Organize Suçluluk Kavramı ve Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele ile İlgili Gelişmeler”, **Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.9, S.1-3, s.248-279

Sutherland, E. (1961), **White Collar Crime**, New York: Holt Rinehart and Winston Inc.

Suzuki, P., (1966), “Peasant Without Plows: Some Anatolians in İstanbul”, **Rural Sociology**, S.31, s.428-438.

Şenyapılı, T., (1978), **Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu**, Ankara: ODTÜ.

Şenyapılı, T., (1982), “Ankara Gecekondularının Ekonomik Profili”, **Kentsel Bütünleşme**, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı, s.103-121.

Tatlıdil, E., (1989), **Kentleşme ve Gecekondu**, İzmir: E.Ü. Ed.Fak.Yayını.

TDK, (1998), **Türkçe Sözlük**, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tekşen, A., (2003), **Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik: Ankarada’ki Malatyalılar Örneği**, Ankara: DPT Yayınları.

TI, (2002), **Yolsuzluk Algılama Endeksi**, Brüksel: Uluslararası Saydamlık Örgütü

TİSK, (2001), **Rakamlarla Türkiye**, Ankara: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları.

Tuşalp, E. , (2002), **Vatan Millet Sakarya Çete Parti Mafya**, İstanbul: Güniz Yayıncılık.

Weber, M., (1961), “Ethnic Groups”, T.Parsons(der.) içinde, s.14-39.

Williams, M., Mc Shane, (1988), **Criminological Theory**, New Jersey.

Yılmaz, G., (1998), “Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybının Hesabı ile İlgili Yaklaşımlar ve Türkiye’de Yeraltı Ekonomisinin Doğurduğu Vergi Kaybı”, **Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Özel Sayı**, C.14, S.1, s.483-500.

Yılmaz, H., (1998), “Türkiye’de Organize Suç”, **Polis Bilimleri Dergisi**, C.1, S.1, s.73-86.

Özet

“Hemşerilik İlişkilerinin Organize Suç Örgütler Üzerindeki Etkileri” konulu araştırma şu iki bölümden oluşmuştur:

Birinci bölümde; araştırmanın problemi, amacı, önemi ve yöntemi betimlenmiş; yönetime bağlı olarak araştırmanın örnekleme, sayıltıları, sınırlılıkları belirlenmiştir. Araştırmanın problemine etki eden faktörler ele alınmış; bu bağlamda modernleşme sürecinin (sanayileşme, göç, kentleşme) organize suç örgütlerinin oluşumuna etkileri irdelenmiş ve kayıtdışı ekonominin organize suç örgütleri üzerine etkisi konusunda bilgi ve tartışmalara yer verilmiştir. Ayrıca, kavramsal çerçeve başlığı altında kavramsal çerçeveye ait tanım ve açıklamalar getirilmiştir. Kuramsal yaklaşımlar başlığı altında ise suç teorileri ve araştırmada esas alınacak kurumsal yaklaşımlar belirlenmeye çalışılmıştır. Anomi kuramı; aykırılıkların birleşmesi kuramı; kültür çatışması ve alt kültür kuramları; aykırı fırsatlar kuramı; gerilim kuramı; merkezi otorite-yerel güç kuramı ve sosyal tarihçi kuramlar hakkında açıklamalar ve eleştiriler yapılmış; esas olarak, anomi, kültür çatışması ve alt kültür kuramları, aykırı fırsatlar kuramı ve gerilim kuramı araştırmada kullanılmış ya da araştırmanın temeline konulmuştur.

İkinci bölümde; bulgular ve tartışma olarak iki bağlamda irdelenmiştir. İlk olarak beş metropol kentte yapılan operasyonlarda ele geçirilen on beş grup organize suç örgütü elemanları nüfusa kayıtlı olduğu yere göre incelenmiş ve örgüt elemanları arasındaki hemşerilik ilişkileri tespit edilmiştir. İkinci olarak, operasyonlarda yakalanmış, hüküm giyip hapse atılmış dört örgüt lideri ile mülakat yapılmış, mülakattan elde edilen bilgiler ışığında araştırmaya ışık tutacak bilgi alınmış; özellikle organize suç örgütlerinin yapılanmasında, ortaya çıkmasında “Hemşehri ve

Hemşehrilik İlişkileri” üzerinde durulmuş ve araştırmanın temel problemi doğrulanmıştır.

Genel olarak araştırmayı tekrar değerlendirecek olursak, kentleşme sürecinde bir tampon mekanizma olan hemşehriliğin, suçu rahatlıkla üreten kayıtdışılık olgusu dikkate alınarak, organize suç örgütleri (mafya) içerisinde nasıl ve ne şekilde ortaya çıktığını ve organize suçun işlevlerini konu almıştır. Bu durumu irdelemek için, öncelikle suç kavramı üzerinde durularak organize suçun ne olduğu, tarihsel seyri, Türkiye’deki durumu ve ağırlıklı olarak örgütlü suçlar içerisinde nerede durduğu hakkında bir arka-plan bilgisi verilmiştir. Daha sonra sanayileşme (modernleşme) sonucu yeni bir ilişkiler ortamı olarak doğan kentin ve kentleşmeye yol açan göç olgusu ile birlikte hemşehriliğin, bunun ağırlıklı mekanı olan gecekonduların ve dayanışmaların üzerinde durulmuştur. Ardından kontrolsüz göçlerle büyüyen organizasyonsuz kentlerin istihdam edilemeyenleri için bir çıkış kapısı olarak görülen kayıtdışı ekonomi ele alınmıştır. Bundan sonra, yanlış göç ile doğan çarpık kentleşmenin ve kayıtdışılığın birleştiği yer olan ve ayrıca tezimin ana noktasını oluşturan, kamuoyunun ve kolluk kuvvetlerinin de önünde önemli bir gündem maddesi olan organize suç örgütlerinin dayanışma usuru olan (tanıdık-bildik anlayışı içerisinde) hemşehrilik ilişkilerine yer verilmiştir.

Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı (KOM) bünyesinde, yaklaşık üç ay kadar yapmış olduğumuz çalışmada, Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Kocaeli gibi metropol kentlerde 2003, 2004 ve 2005 yılının haziran ayına kadar 4422 sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununa Muhalefet” suçundan hakkında işlem yapılmış olanların nüfusa kayıtlı oldukları yerler ile doğum yerleri ve birbirleri ile olan yakınlıkları

değerlendirilerek desteklenmeye çalışılmış ve elde edilen bulguların bunları doğruladığı gözlemlenmiştir. Suç örgütleri grup grup ele alınmış ve yapılan incelemede hemşehriliğin organize suç örgütleri içerisindeki varlığı gözlenmiştir. Ancak hemşehrilik dayanışmasının belirgin olarak görüldüğü toplam 15 grup çalışmamızda yerini almıştır. Ayrıca kendileriyle mülakat yaptığım dört mafya lideri ve organize suç örgütleriyle sürekli mücadele içerisinde olan bir polis şefinin söyledikleri üzerine birde derinlemesine mülakat yapılarak hemşehriliğin ve organize suç örgütlerinin bağı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Dolayısıyla ampirik verilerle de desteklenen bu çalışmamızda kayıtdışı ekonomi ile doğru orantılı olarak sayıları gün geçtikçe artan organize suç örgütlerinin işlevleri ve suçun organize oluşunda hemşehriliğin fonksiyonu üzerinde durulmuştur.

Abstract

This master thesis that is on the subject of Compatriot's Relationships Effect on the Organized Crime Organizations is composed of two parts in the first part there have been explanations about the problem aim, importance and method of the research. Related with the method, the examples, restrictions and definitions of the research have been defined and enough and required explanations have been made. The factors that affected organized crime organizations have been taken into account in this respect the process of the modernisation (industrialization, immigration, urbanisation) on the organized crime organizations have been examined that there have been given detailed information and discussion about the effect of the unrecorded economy on the organized crime organization.

The second part had been examined in two parts as findings and analysis. Firstly the fifteen group of the organized crime organization personnel that have been arrested with operations in five metropolitan cities have been examined regarding their birth places and there have been discovered compatriot relationships between organization personnel. Secondly there have been made interviews with for organization leaders that have been arrested condemned and imprisoned. There have been gathered enough information for illuminating the research, there has been made emphasis on the effect of the compatriotship and compatriot relations on the forming and coming up of the organized crime organizations, and the basic hypothesis has been confirmed.

At this point, if we examine our research again regarding the unrecorded economy that creates crime easily, it is studied how the compatriotship which is a

transition mechanism on the way of the urbanisation forms in the organized crime organizations, and the functions of the organized crimes are studied.

To examine this circumstance, firstly, there has been made emphasis on the crime conception and there has given background information about that the organized crime is, its historical process, its formation in our country. And what its place is around the organized crimes. Afterwards the city that is formed as new relations as a result of the modernisation and the immigration phenomenon that cause the urbanisation, and the compatriotship and its most intense localisation of suburbs and the solidarity it causes have been examined then the unrecorded economy that is seen as rescue way for the unemployed of the unorganized cities that have grown with immigrations have been studied. After that, the compatriotship relations (in the concept of the acquaintance) that are the components of the solidarity of the organized crime organizations which are important daily events for the security forces and the public that form the main point of my thesis and the connecting point of unrecorded economy and urbanisations that are constituted with wrong immigrations have been examined .

In the directorate of general security at the department of the smuggling and organized crime fight with the research we have made for about three months, in metropolitan cities like İzmir, İstanbul, Ankara, Kocaeli, Adana in 2003, 2004 and to the June of the 2005, the 4422 n. The violation of the law of the fighting with the Profit Aiming Crime Organisation the ones who have been condemned to this punishment, their state register of birth and their birth place and their similarities have been examined and tried to support and the findings that have gathered confirmed them. Crime organizations have been examined group to group and in the

study it is observed that the compatriotship has an important place in organized crime organizations.

But the fifteen groups that the compatriotship solidarity is obviously have been studied inb our research. And an analysis with the help of a police chief's explanations who constasntly figths with the organized crime organization and interviewing with four mafia leaders, the relations between organized crime organizations and the compatriotship have been tried to reveal.

For this reason, in our empirical-data supported study in accordance with the unrecorded economy, the growing number of the organized crime organizations functions and the function of the compatriotship in the constituting of the organized crimes have been examined.

Ekler

1. ŞAHİS (Ferhat) İLE YAPILAN MÜLAKAT

11.04.06 Salı Saat: 19:00

Ferhat (F):İsim geçmemesi daha iyi olur, rahat olurum en azından tamam mı?

Mülakatçı (M): Tabi isim geçmeyecek. Ben de daha fazla vaktini almayayım hemen başlayalım.

F: Yok kardeşim benim vaktim var, önemli değil.

M: Teşekkür ederim. Neyse bir şey elde etmek istediğinizde uzlaşarak mı yoksa zorlayarak mı işler yürüyor?

F: Vallahi kardeşim, istediğin şeye bağlı. Birsine belli bir süre vermişsin; alacağın yüz bin dolar ve hala ödenmemişse burada uzlaşma olmaz, adamın üzerine çöküp zorla alacaksın. Ama küçük bir mesele varsa, takas yapacağız, ben bir şeyler veririm o verir uzlaşırız. Ha gereksiz güç kullanma bizi de güçsüz düşürür, çok aşırı faaliyette bulunursan devlet, polis seni toplar, paket yapar. O nedenle gereksiz yere güç kullanmayız. Ayrıca zaten namın varsa bazı şeyler kendiliğinden olur.

M: Suç grupları veya mafya tipi yapılanmalar neyi hedeflemektedir? Para mı, güç mü, prestij mi?

F: Parayı hedefler. Para olmadan bir şey olmaz. Paran yoksa adamını doyuramazsın, silah alamazsın. Adamın yoksa gücün olur mu? Gücün olmazsa prestijin olur mu? Hayır olmaz. Ama paran olursa güçlenirsin, sonra prestij gelir, namın yürür. Biraz para bulursun güçlenirsin, sonra prestij gelir, sonra bakkallık çakallık yaparsın. Bu oyunun kuralı artık budur kardeşim.

M: Güçten kastedilen nedir? Prestij mi, legalleşme mi?

F: Prestij midir nedir? Her halde namdan isimden bahsediyorsun. Güçlüysen namın olur. Legalleşme yani iş adamlığı bakkallık sonra önce bir parayı vur sonra köşene çekilirsin iş adamı olursun. Yani nam demek güç demektir.

M: Toplumda saygınlık kazanmak için ne yaparlar?

F: Zenginin üzerine çöküp fakire dağıtmak. Bizim en büyük derdimiz düşmanınız parasızlıktır. Zaten bizim en büyük düşmanımız parasızlık bunun için zengine çökeriz biraz kendimize sonra kalandan üç beş kuruş fakire fukaraya veririz. Eğer bunu yapmazsan ömrün kısa olur. Vicdanını kaybeden adam her şeyi kaybetmiştir. Bir kere vicdanın sesini hep duyacaksın, dinleyeceksin, mafyada olsan bu böyle olmalı işadımı da. İş böyle olunca toplumda saygınlık kazancam diye koşturup durmazsın. Öyle olur ki bazıları yaptıkları göze batmasın diye iyi görüneyim diye cumaya gider, fakir doyurur. Yaptıkları göze batmasın diye.

M: Mafya üyelerinin Türkiye’de adaletin uygulanışına bakışları, inançları nasıldır?

F: Eğer adalet uygulansa, yasalar tam olsa mafya diye bir şey olur muydu? Ben birini vuruyorum ceza alıyorum üçte bir kafadan gidiyor. Sonra iyi hal vs. 36 yıl bir bakıyorsun 12 yıl olmuş. Böyle olursa sen mafyayı nasıl durduracaksın. O geliyor af çıkartıyor, bu gidiyor af çıkartıyor. Böyle olursa... Birde mafya devletin erişemediği unuttuğu yerde olur. Çünkü devletin unuttuğunu mafya hatırlar. Devletin olmadığı yerde ise onun adaletinden kim bahsedecek artık orda adalet mafyanındır. Adalet yok işlemiyor demek ki... İşleseydi mafyaya gerekte kalmayabilirdi... Devlet her gün kanun çıkarıyor. Öyle oluyor ki elin garibi zamanında kaptırmış lirasını, alamıyor da, ispatlayamıyor da, en zoruda bu. Haklısın ama.. Vermişsin alamıyorsun..mahkemelik olsan en az 5 sene sürüyor. Takipsizlik verebiliyorlar. Yani demek istediğim ülkemizde adaletin işlemediği yerde Mafya devreye giriyor.

M: Örgüt üyeleri kendilerini toplumla kıyasladıklarında daha yoksul veya diğerlerinden daha az imkana sahip olanlar mı olarak görüyor?

F: Mafya adamı ya gecekondudan gelir yada köyünden doğrudan. Şartlar zaten malum ama kendilerini fakir görmeden ziyade güçlü görürler. Elbette işi, gücü, aşı, eşi olanın burda ne işi var. Parasızlık, açlık bu yola giden işin başı. Paramız-pulumuz olsaydı bu işi niye yapalım değil mi?

M: Peki.. başka şansın yok mu ki? Yani..

F: Bak anlatacam..zaten yola çıkarken kaybedeceğin bir şey olmadığı için çıkıyorsun. Bu ortama girmek için uğraşıyorsun. İşsizsin. Baban kıt kanaat iş buluyor çalışmaya çalışıyor. 8 kardeşsin kendine faydası yok hangisine iş bulsun gecekondudasın ve dahi kirasını ödemekte zorlanıyorsun. Anlıcanız tak ediyor bir yerde.

M: Babanız ne iş yapıyordu?

F: İşsizlik, 8 kardeşin hangisini besleyecek babam.. yokluk anlıcan.. gecekonduda Ankara'nın göbeğinde ser sefil büyüdük. Benim elimden tutan olmadı. Bırak tutmayı zamanında dayak ta yedim. Hep ezildim. Mafyanın içinde yer alan çoğu adamın benim bu hayatıma yakın bir durumu vardır. Yokluk ve özentiler ister istemez aleme itiyor seni...

M: Bir suç grubu nasıl oluşur, nasıl girdiniz tam olarak kendinizi anlatır mısınız?

F: Kendimi anlatayım sen oradan çıkar. Ben Muştan gelmişim. Köyde ekecek yerin olmayınca, beslicecek hayvanın olmayınca ne yapacaksın. Büyük şehrin imkanı büyük olur diyerekten gelmişler bizimkiler. Babamın daha evvel Muştan gelen bir arkadaşının yanına yerleştik. İşportacılık yaptı babam. 8 çocuğu ne kadar beslerse!..tutunacak ne babam vardı ne de bir dalım. Bir dayım vardı o da zaten bu işlere yakındı. Babam onu sevmezdi. Ankara'da tahsilat işleri yapıyordu. İtibarlı adamdı. Onunla olduğum zamanlar hep hürmet gördüm. Tahsilat kaldırmaydı ufak tefek böyle başladık onunla...

M: Mafya elemanları arası dayanışmanın yüksek olduğu doğrumudur? Bunda hemşericiliğin katkısı nedir?

F: İllaki dayanışma olacak. Dayanışma olmadan ayakta kalamazsın. İşin ruhu bu. Ha ama akrabayı da tercih ederim. Tabi ki elin oğluna güvenemezsin ama akrabaları, hemşerine güvenebilirsin. Güven örgütte en önemli şeydir. Her an birileri seni öldürebilir ya da gammazlayabilir. Düşünsene elin adamı sana kin besler ama kanından olan da böyle bir şey olmaz. Dayım bana ben dayıma güvenirdim. Elbette kan bağı olanlar arasında dayanışma daha çok olacak. Ama önemli olan iş bitirenlerin güvenilir olmaları.. bu alemde ihanet gırla gider. Bu da iyi tanımadığın genelde huyunu suyunu çok bilmediğin taraftan gelir. İçinde

olduğu için zaaflarını noksanını bilir. Ben yakınımı dövebilirim, hırpalarım iyiliği için yaptığımı bilir ama elin adamına ters bir laf etsen karnında yer eder., kin besler. O da patlayacağı günü sayar durur. Kan bağının olduğu kimseyle bu olmaz işte..hemşehrin, tanıdığın olursa, canın ciğerin olursa bu olmaz. Bu yüzden örgütte can alıcı yerlere daha çok akrabanı, hemşehrini tercih edersin. En esnaf işi bakkalcılıkta da, esnafçılıkta da böyledir değil mi?.. arkadaş kasaya kardaşını oturtursun.

M: Grup içi kurallar var mıdır? Nasıl işler varsa..

F: İllaki olacak. Kuralsız örgüt olur mu? Sen anayasasız bir devlet gördün mü, yada yönetmeliksiz bir kurum. Kurallar devlette da yazılıdır biz de sözlüdür. Mesela biz asker ve polise saygı duyarız; ona kurşun sıkmayız. Onunla çatışırsan terörist olursun. Biz terörist değiliz arkadaş. Şiddet olmadan mafya olmaz. Amaca varmak için her yol mubahtır. Devlet ihaneti bile affeder ama bizde af yoktur. Ama asıl olan mafyanın kendi kuralıdır, bu kuralları herkes bilir.

M: Güvenlik güçlerine karşı bir duruş, istememe var mıdır?

F: Biz askere polise saygı duyarız. Ona kurşun sıkmayız. Eğer onla çatışırsan terörist olursun. Biz terörist değiliz arkadaş. Ama onlar ne kadar ortalıkta olmazsa biz o kadar rahat ederiz.

M: Zengin-yoksul ayrışması, düşmanlık var mıdır?

F: Bizim zenginle (namuslu) bir husumetimiz yok. Ha şerefsizi sevmem, çökerim. Düşmanlıkta ederim. Sübyanın sırtından geçineni de perişan ederim..

M: Mafya örgüt üyelerinin neden çatıştıklarını farkındalar mı?

F: Onlara yap dersin onlar gider yapar. Her şeyi öğretirsen seni takmaz.

M: Şiddet mafyada sıklıkla kullanılmakta mıdır?

F: Devlet baba ceza veriyoda noluyo..Şiddet olmadan mafya olmaz. Ama gerektiği yerde.

M: İş birliği, ikna etme, tehdit etme, şiddet kullanma?

F: Hepsi vardır. Bizim için her yol mübahtır.

M: Kanunla devletle kıyaslayınca hangi noktalarda farkınız vardır?

F: Devlet ihaneti bile affeder ama biz de af yoktur. Aramızdaki fark budur.

M: Mafya örgüt üyeleri örgüte girmeden önce topluluk değerlerine sahip midir? Örneğin sevgiyle yaklaşma, paylaşma, fedakarlık var mıdır?

F: Olmaz mı, onlarda seninle aynı yerden geldi. Onlar da bu halkın çocuğu. Kaldı ki bizim aramızda paylaşma fedakarlık olmasa biz ayakta duramayız. Sarayda da olsak Dikmende gecekondu da ki hemşerimin akrabamın ölümüne de düğününe de giderim ben..

M: Liderler, örgüt üyelerine ceza evindeyken bakarlar mı?

F: Bakarız. Anasına, bacasına, karısına, çocuğuna, kendisine bakarız. Onları muhtaç duruma düşürmeyiz. Çünkü o adam benim için içerde yatar. Eğer sen onu görmezsen bakmazsan şerefsizliğin alasını yaparsın. Şuda var.. bakmasak karısı temizlikçilik yapacak.. içerde sonra bana kin kusacak..çıktığında bu eleman değil sadece yanımdakiler beni nasıl hatırlayacak demi..

M: Toplumun göç ettiğini ve yapısında kısmen de olsa topluluk değerlerini taşıdığını bilen örgüt liderleri bunları kullanmakta mıdır?

F: Bunları zaten ayakta tutan bu değerlerdir. Köyünden çıkıyorsun ve daha önce hiç gelmediğin köyünden bin kat farklı bir aleme geliyorsun.. elinden tutacak bir dal arıyorsun. Benim babamda dikmende gecekondu da kalan arkadaşının yanına gelmişti. Hatta işportacılığı ondan öğrendi. Şimdi ise muştan memleketten gelenlere yol yöntem biz oluyoruz. Yoksa tanıdık adam güvenilir adamı ben nerden bulacam. Göç edende haklı tanıdığın yanına gitmeyecekte ne yapacak..

M: Örgütler ne sıklıkla birbirleri ile görüşüyorlar? Birbirlerinin acı günlerinde yardımcı oluyorlar mı?

F: Her zaman görüşürüz. O gelir benim çayımı içer, ben gelirim o bana sofrayı kurar. Bunlar gayet normaldir. Acı günümüzde de herkes yardımcı olur. Acını paylaşır ama işini gene de sen yaparsın. Çünkü herkes birbirinin yüzüne güler döner arkasına kuyusunu kazar.

M: Örgüt üyeleri sisteme karşı yakınma ve öfke duymakta mıdır?

F: Sistemden ziyade kadere bir sitem duyarız biz. Çünkü burada kimse halinden memnun değildir. Bizler bu işlere seerek katılmış değiliz; mecburiyetten girmişiz. Ama buradan çıkışta çok zordur. Çünkü bir kere sen silahı beline silahla vurulmaz için koyarsın. İşte bu yüzden bizim sistemle pek alıp veremediğimiz yoktur. Ayrıca sistemle, düzenle çatırsan anarşist olursun. Halbuki bizim alem anarşistleri de sevmez. Bizim mevcut siyasal-ekonomik sistemle meselemiz yoktur. Bu sistemle sorunu olanlar anarşist ya da teröristlerdir.

M: Suç örgütlerinin yer altında faaliyette bulunma nedenleri sisteme karşı kendilerini güçsüz hissetmeleri midir?

F: Elbette en büyük devlet babadır. Biz ne devlete ne de onun meşru güçlerine karşı gelmeyiz. Aksi halde bizi istedikleri zaman toplayıp paketlerler. Sen zannediyor musun bizim polise karşı gelebileceğimizi. Hayır buna kimsenin gücü yetmez. Kaldı ki bizi istedikleri zaman pakette yaparlar. Onlarda hem boş durmuyor. Emniyet boş durmuyor. Devlet onları beslemiş oralara koymuş. Tabi illaki içlerinden çıkıyor.

M: Toplum için faydalı bir iş yaptığınızı düşünüyor musunuz?

F: Sana şöyle bir örnek vereyim. Adam kadın satan biri milletin karısına, kızına, bacısına musallat olmuş. Niye? Para kazanmak için. İşçi lazım ona. Ben ne yaparım. Onun tepesine binerim. Zavallıları kurtarırım bu bataklıktan. Benim yaptığım faydalı bir iş değil mi? Cebine parayı koyarım. Rusya'ya gitsin orada ne halt ederse etsin. Sence bu bir fayda değil midir? Yada şöyle bir örnek vereyim. Bizim icra mahkemeleri davaları sonuçlandırması aylar yıllar alır. Halbuki adam bize gelse 'abi ben şunu bir türlü tahsil edemiyorum, yardımcı olsan' dese iki üç günde hallederiz. Bunlardan hep faydalanan halktır.

M: Mafya örgütleri ile kayıt dışı ekonomi, yer altı ekonomisi ya da suç ekonomisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

F: Mafya örgütlerinin bütün iştiğal alanları kayıt dışıdır. Hatta mafya kayıt dışında doğar, büyür ve yaşar. Kayıt dışı ekonomiyi ortadan kaldırdığınız anda "mafya" yok olur. Ama kayıt dışına yeşil ışık tutun, yakan devletin, sistemin kendisidir. Eğer göz yummasaydı "gecekondu"; "işporta"; "seyyar satıcı" vb. olur muydu?

M: Neden genellikle hemşeri yada akrabalar seçilir?

F: Daha önce de dediğim gibi başka birisi, hiç tanımadığın biri bir hata yapsa ben ona bir tokat çaksam o adamın yarın beni sırtımdan vurmayacağını kim garanti eder. Ama kardeşimde böyle bir konu mevzu bahis bile olmaz. Ayrıca hemşerini seçersin, onun huyunu suyunu bilirsin. Bu bir avantajdır.

M: Mafyaya giren bir kişi ilk başta neler yapacağını biliyor mu? Suça bilerek mi giriyor?

F: Doğrudur. Az çok ne yapacağını bilir. Bizde ne yapacağını bilmeyen adam işe yaramaz. Biz karambole adam almayız. Zaten bildik tanıdık oldukları için bilirler genelde.

2. ŞAHİS (Zeki) İLE YAPILAN MÜLAKAT

12.04.06 Çarşamba Saat: 10:00

Mülakatçı (M): Merhabalar vaktinizi almadan hemen sorularıma geçmek istiyorum. Mafya elemanlarının yaklaşımları nasıldır. Amaçları nedir? Problemlerini nasıl çözerler?

Zeki (Z): Çoğu zaman mafyanın olaya yaklaşımı uzlaşmadan çok sertlik ve zor kullanmadan geçer. Herkesin kendine göre bir hesabı vardır. Ve bu hesap mafyada lider olmaktır. Herkes lider olmak ister; ama liderinin doğuşu da bir anda olmaz; bir geçmiş gerekir. Edindiği yere kendini oraya taşıyan olaylar vardır. Bu da hep mücadele ve kavga içerisinde olmaktan, tecrübelerden, olayları meseleleri çözmekten geçer.

M: Mafya tipi yapılanmalar nereye ulaşmak ister? Hedeflerinde para mı, güç mü, prestij mi vardır?

Z: Bu gruplar öncelikle parayı isterler. Nerde para veya çıkar var oraya giderler. Ortada para yoksa işte yoktur. Bu işlere girmiş kimseler hep aç, yoksul kimselerdir. Boğaz tokluğuna çalışan pek çok insan var piyasada. bu işlere girmiş kimseler hep açlıkla mücadele edenlerdir. Neyse parası olan gücü de elde eder. Elbette amaç paradır ama nam sahibi olmadan bu çarkta dönmez hani.. Çünkü mafyanın gücüne bakarken önce bir prestijine, forsunu bakarlar. Halk tarafından nasıl tanındığı önemlidir.

M: Her şey para için yani öyle mi?

Z: tabii...yaşayabilmek için paraya ihtiyaç duymayan yoktur herhalde.. maaşla bu memlekette adım bile atmak zor.. bir de o var yani.. liderin ailesi var, adamları var, adamlarının beklentileri var, yaşantısı var, yani hareket, adım atman parayladır, arkadaş.. parayı bulamazsan yaşama şansın kalmaz. Yani mesela kumarhanecinin üstüne yürürsün bu işi ben yapıcım dersin. Sen oynatmayacaksın ben oynatırım dersin..o zaman karşına 2-3 kişi dikilir işte.. ne yapacan.. karnını doyurduğun adamlarında dikilir.. vurman lazım çünkü. Her an dikkatli olman gerekir.

M: Forsu nasıl kazanırlar? Saygınlık nasıl kazanılır?

Z: Mafya kendini dürüst göstermeye çalışır. Saygınlık kazanmak için tam olarak legalleşme hareketleri değil de yasallaşma hareketleri vardır. Mesela galeri açarlar, ticaret yaparlar filan.. yani kendilerine iş adamı dedirtirler. Öyle çalışırlar. Birde para güçtür dedim.. Prestij de, saygınlık da, ün de kendiliğinden gelir. Elbette parası olan konuşur. Hakikatken para adamı konuşturur yani..parada gökten zembille inmiyor. İşadamı olarak yasal olunur, paravan şirketler kurulur.

M: Sizce ülkemizde adalet nasıl işliyor?

Z: Türkiye’de adalet nerede ise yok. Zaten adalet olsa mafya olur mu? Mafya ne yapıyor? Kendine hak arıyor. Sen mafyasın, isim yapmışsın, paranı kaptırırsan prestijin kalmaz. İşte o yüzden en baştan mafyanın oluşu adaletin olmayışındandır. Öyle ki otorite eksikliği, kuralların net olmayışından. Devlet babanın gücünü göremediğiniz yerde vatandaş adaleti sağlayıcı olarak ta bizi görüyor. Mafyaya göre adalet dosdoğru işlemez. Bunu düzeltecek olan mafyadır. Çoğu zaman görüyoruz bizler dahi şubede verdiğimiz ifadeyi çoğu kez savcılıkta değiştirebiliyoruz, yani...

M: Örgüt üyeleri kendilerini suç gruplarına girmeden önce yoksul veya diğerlerinden daha az imkana sahip olanlar mı olarak görüyor?

Z: Elemanlar hep ezilmiştir, gariban, yoksuldur. Zamanla güçlense bile içinde bulunduğu ortam hep sinir stres verici olduğundan keşke hiç girmeseydim de der. Ancak bu

enflasyondan, parasızlıktan hatta çalışacak bir iş imkanının bile olmayışından bu yolu seçmek zorunda kalır. Bana sorarsan pişman değilim...

M: Bir suç grubu nasıl örgütlenir? Nasıl doğar?

Z: Bir suç grubunun oluşması, örgütlenmesi için önce vasıflı bir lider olmalıdır ki; bu lider grubunu kursun. Lider kalabalık güçlü bir ailenin ferdi olmalı. Bu işin raconunu bilmeli. Yani birazda bu işlere karşı doğuştan yetenekli olmalı. İllaki lider devletin her hangi bir kademesinde de görevli arkadaşları, dostları olmalıdır. İşleri daha rahat yürütür..

M: Mafya elemanlarının birbirleriyle olan dayanışmaları ne düzeydedir? Bunda hemşericiliğin yeri nedir?

Z: Tabi hep bana dersin olmaz. Haksızdan alırsın haklıya dağıtırsın. Lider bulunduğu yeri korumasını bilir. Her elemanın bir zaafı mutlaka vardır. Önemli olan bu zaafın bilinmemesidir. Tabi ki dayanışma ve güven çok önemlidir. Karşı taraf zaafını bildiği an senin bittiğin andır. Bilirse ne olursa olsun ondan müsaade almadan herhangi bir işe kalkışamazsın.. yani arkadaş, Mafyaysan yanında güvendiğin adamların olacak. Hep işini yaparken onlara sırtını dayayacaksın. Zaten adamların ya kanından olur, yada en azından tanıdığın. Hemşeri önemlidir bizde. Çünkü hemşerin sana saygı duyar, arkadan vurmaz. Ama yine ne olursa olsun etrafındakilerle mesafeyi korumayı bileceksin.

M: Grup içi kurallar var mıdır?

Z: Tabi kuralsız iş olmaz. Her grubun kuralları vardır. Her grubun kuralı olacak.. kuralı olmayanın grubu da olmaz, arkadaş.. örgütün lideri kuralı koyar, Yani raconu keser. Bizim de kurallarımız var. Kural desek de racon diyelim biz. Raconu görerek öğrenirsin. Mesela, olmaması gereken bir uygulama; sen bir adamı arkadan vurursan başkaları da seni temizler. Eğer bu kuralı çiğneyen ortadan kaldırılmazsa “racon” ortadan kalkar. Herkese örnek olursun sonra. Adam giriyor mafyaya kelle koltukta. Sen bu adamın yaptığı işi taktir etmezsen, arkadan vuranın başını kesmezsen kimse iş yapmaz. Herkes hainliğin yolunu arar. Yani bu işin raconu vardır. Giren bunu kafasına kazır.

M: Zengin-yoksul ayrışması var mı? Zengine karşı beslenen bir düşmanlık var mıdır?

Z: Paranın gözü kör olsun. İnsan parayı buldu mu yürüyüşü bile değişir. İlk başta biz fakir olarak aleme giriyoruz. O zamanlar haliyle zenginlere kıl olurduk. Ama bizim de elimiz para görünce onlarla dost olduk. Para güç, paralı dostta gücünün güçlü destekçisi nede olsa.

M: Devletin kanunları ile karşılaştırdığınızda fark olarak mafyanın nesi var?

Z: Kural niye vardır? Sistemi yürütmek için. Devletin de bunun için kuralları vardır. Bir yerde yazılı durur. Biz de kurallar kafamıza yazılıdır. Herkes bilir. Ama dedik ya mafya hak arar, o yüzden bizim kurallar da herkese hak ettiğinin verilmesini yazar. Anında gecikme olmadan hak dağıtılır.. En güzeli de bu.. her şeyin karşılığı raconuna göre hemen verilir. Bu da kanun düzeninden farkımız diyebilirim. Adam hainlik yaptıysa hemen kafası kesilir. İş yaptıysa hemen parası verilir, makamı da.

M: Mafya örgüt üyeleri örgüte girmeden önce topluluk değerlerine sahip midir?

Z: Paylaşma, fedakarlık, saygı, harbicilik gibi değerler biz de vardır. Ama boş adam gelip de bunları mafyada öğrenmez. Adam normalde neyse eleman olunca da öyledir. Değişmez yani. Bu yüzden biz de adam seçerken harbi adam seçeriz zaten.

M: Suç örgütlerinin yer altında faaliyette bulunma nedenleri sisteme karşı kendilerini güçsüz hissetmeleri midir?

Z: Yani güçsüzlük değil de pastayı daha fazla dilime ayırmak mesele. Herkes pastadan büyük parça yemek istemez mi? Yer altında yaparsan işini gören az olur, ortak az olur. O zaman ne paylaşmak zorunda kalırsın ne de hesap verirsın, yaptığın işi bilen olmaz.

M: Toplum için faydalı bir iş mi yapıyorsunuz?

Z: Tabi canım biz keyfi boş iş yapmıyoruz ya, keyif için adam öldürmüyoruz ya. İhtiyacı olanın ihtiyacını karşılıyoruz. Hep zenginin ihtiyaçları mı olacak. Fakire kim sahip çıkacak, hemşerilerinize bakacaksın, akrabalarına bakacaksın.

M: Tanışıklık dediniz, güvenden bahsettiniz genellikle hemşeri yada akrabalar başka neden eleman olarak seçilir?

Z: Bizde hemşericilik çok önemlidir. Memleketinden kendi akrabalarını alırsın yanına çok rahat edersin. Ben Trabzonluysam, yanımdaki adamlarımın da Trabzonlu olması menfaatimedir. Çünkü hemşerinin sevdiği, sevmediği aynıdır. Kafalar uyuştı mu zaten her şeyi çok rahat yaparsın. Bir de saygı önemlidir. Akraba, yeğenin, amca oğlu örgüte girdi mi saygısızlık etmez, işini yapar. Her şey tıkırında gider.

M: Mafya örgütleri ile kayıt dışı ekonomi, yer altı ekonomisi ya da suç ekonomisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

Z: Mafya eşittir, yer altı ekonomisi, suç ekonomisi ya da sizin dediğiniz “kayıt dışı ekonomi”dir. Bu ekonomiyi yaratan biz değiliz, biz sadece bu bataklıkta, bu ormanda yaşamak zorunda kalan kurtlarız. Biz bu bozuk yapının, düzenin, sistemin ürünleriyiz. Bataklığı kurutmadan bizi yok edemezsiniz.

M: Mafya devlet çatışması biter mi? Sizce nasıl biter ki..

Z: Biz hak için uğraşıyoruz. Devlet bizi anlamıyor. Ama bazen bizim çıkarlarımız, onların da ekmeğine yağ sürüyor. O zaman karışmıyorlar, çatışma olmuyor. Bu durum her zaman olmaz yalnız. Biz düzeni sağlayan gizli güçleriz. Düzendeki bozukluk sürdükçe, biz hep var oluruz, devlet de bizi anlamamayı sürdürdükçe çatışma devam eder.

M: Suç örgütüne giren bir kişi suça bilerek mi giriyor?

Z: Bilir çaresiz..Tabi.. Çünkü yaşamak için bazı şeyleri göze almak lazım bir işe girmeden. Ama kader işi. Öyle veya böyle içeri düşersin mesela. Daha çok o ortamda öğrenilir bir şeyler.. Biraz da uygunsan bu işe başlarsın. Ama dediğim gibi ilk başta bu işe girmek kader.

M: Peki.. bu soruyu mülakatımız boyunca sormak istedim.. siz nasıl girdiniz?

Z: Tamam.. Arkadaş.. Allah kimseyi açlıkla sınamasın... bak ben sana kendi durumumu anlatayım. İlk Ankaraya geldim.. çinçinin oralarda bir sarnıç vardır.. tam yaklaşık 3 aya yakın orda balık istifi gibi yattım kalktım.yaklaşık 20, 30 kişi bir arada..yaşamak için köyünden, kasabasından, Ağrıdan, kartsan, benim gibi Trabzondan gelip kimsesi olmayanlar

burada kalırdı. İş bulmaya çalışmaya geldik hepimiz.. Ama bir yanda köyde ailen çoluk çocuğun var çaresizlik.. Kader işte ahabplarımızla tanıştık işin şekli değışti..

M: Elemanların çoğu gariban dediniz gecekondlu kaynaklı olanlar çok mu?

Z: Evet gecekonduda bir süre yaşayanlar da var.. gariban kesim tabiki, nerde kalır. Benim gibi.. ne olur, o onu yanına alır.. bir iş yapmıştır. Yaralama olayı filan yani bir şeyler olmuştur işte.. zaten gecekondlu yerlerinde herkes kimin ne yaptığını anında bilir, duyar.. aileler iyi tanınır.. bu amcasının oğlu o halasının çocuğu derken elemanlar işe devam eder..onun dışındaki çember makul olan insanlardan alınır. Genelde dediğimiz gibi itimat edeceğin tipler olmalı, tanıdık, ihtiyacı olan bildik tipler..hemşeri, ahabpların..yeter mi, bitirelim mi?

M: Teşekkürler.. sağolun.. çok yardımcı oldunuz..

3. ŞAHİS (Tahsin) İLE YAPILAN MÜLAKAT

07.04.06 Cuma Saat: 12:30

Mülakatçı (M): Grupta bulunanlar bir şeyi elde etmek için uzlaşmayı mı yoksa zorla almayı mı tercih ederler?

Tahsin (T):Genelde uzlaşmacı bir yaklaşımla iş başlar. Özellikle grup güçlüyse, onların taleplerine olumsuz yanıt veremezsiniz; aksi halde kural ihlalinin dolaylı çatışma, zor ya da şiddet kaçınılmazdır. Bu hesap da kolayca ödenmez. Hatta bazı yeni gruplar kendilerini ispat etmek için direk zoru da seçebilirler.

M: Suç grupları veya mafya tipi yapılanmalar neyi hedeflemektedir? Para mı, güç mü, prestij mi?

T: Bu saydıklarımızdan hepsi de hedefler arasındadır. Ama grubun yaptığı faaliyetler ve hedefleri, hangisine daha fazla ağırlık verileceğini belirler. Siz prestij sahibi iseniz, sizden habersiz kimse bir şey yapamaz; herkes sizi tanır ve sizden çekinir. Legalleşme ise daha fazla bir şeydir. Bir şirket kurarak, iş adamı gibi davranarak işlerinizi legalleştirebilirsiniz. Legal iş de aynı zamanda sizin prestijinizdir. Örneğin grup uyuşturucu üzerine çalışıyor, kaçakçılığın alımını satımını yapıyorsa para en önemli şeydir. Aynı uyuşturucunun sadece

aktarıma ve gereken yere ulaştırılması hedefse prestij, güvenle beraber ortaya çıkacaktır. Diğer uyuşturucu şebekelerini kontrol etmek gibi bir amacınız varsa, güç hedeflenir.

M: Güçten kastedilen nedir? Prestij mi, legalleşme mi?

T: Her ikisi de. Siz prestij sahibi iseniz, sizden habersiz kimse bir şey yapmaz. Herkes sizi tanır sizden çekinir. Legalleşme ise daha fazla bir şeydir. Bir şirket kurarak, iş adamı gibi davranarak işlerinizi legalleştirebilirsiniz. Bu sizin için prestij aynı zamanda. Ama legal olacam diye siz korkarsanız işlerden kendinizi geri tutarsanız, ne prestijiniz kalır, ne de gücünüz.

M: Toplumda saygınlık kazanmak için ne yaparlar?

T: Toplumda saygınlık kazanmak istiyorsanız legalleşmenize gerek yoktur. Siz zenginden alıp fakire verirsiniz, geri bana yardım ederseniz toplumda saygınlık kazanırsınız. Ama legalleşir ve işinizi de sürdürürseniz, bir itibarınız olur.

M: Mafya üyelerinin Türkiye de adaletin uygulandığına inançları nasıldır?

T: Adaletin tam anlamıyla uygulandığına inanmıyorlar aslında. Devlet önemlidir. Devlet için çalışmada buradan çıkmıştır. Ama devlet için çalışmaya başlarsınız fakat para tatlı gelir sana da. O hassasiyetiniz kalmaz sonradan bizimle iş birliğine girersiniz.

M: Örgüt üyeleri kendilerini toplumla kıyasladıklarında daha yoksul veya diğerlerinden daha az imkana sahip olanlar mı olarak görüyor?

T: Mafya örgütüne ilk gelenler çoğunlukla gecekondu mahallelerinden çıkar. Vatan, millet sevgisiyle dolu kimselerdir. Ve hepsi fakirdirler.

M: Adaletin gereği gibi işlediğini düşünürler mi?

T: Düşünseler mafya olurlar mı?

M: Bir suç grubu nasıl oluşur, nasıl örgütlenir?

T: Gruba göre değişir. Eğer bir grup oluşacaksa, her şeyden önce o grubu çekip çevirecek, peşinden koşacak lider konumunda olanlar vardır. Lider, kararı alır, uygulatır. Diğer üyelerden daha güçlüdür kesinlikle. Fikir kaynağı da odur, güç kaynağı da.

M: Dayanışma yüksek midir? Bunda hemşericiliğin katkısı var mıdır?

T: Dayanışma, ilk başlarda kişiyi örgüte bağlayan en önemli şeydir. Bu da yetmez karşılıklı güven kurulmalı, olmalıdır. İlişkiler kardeşten ileri olmalıdır. Sırt sırta verip bu kurtlar sofrasından payını almalı; Paylaşmalı ve sağ salim çıkmalıdır. Peşinde dolaştığınız insanlar sizin çocuğunuzun cebindeki harçlığa kadar ilgileniyorlar. Sizin durumunuzda olan diğer arkadaşlarınızla kardeşten ötesiniz. Örgüte girerken ilk başta yalnız hissediyorsunuz kendinizi ama daha sonra, sizinle aynı yola baş koymuş insanlar, gücünüze güç, kendinize güven katıyor. Hemşericiliğe gelince, ben Trabzonluyum. Mafya gruplarında Karadeniz mafyası çok etkindir. Biz, bayrağımız, vatanımıza, milletimize bağlıyız. Benim memleketimin genel özelliğidir bu.

M: Grup içi kurallar var mıdır?

T: Kural olmadan gurup ortaya çıkmaz. Emirler itaat içindir. İtaat mafyanın temel kuralıdır. Kendi başınıza hareket edemezsiniz. Güvenlik güçleriyle çatılman olmaz. Genel olarak ihanet ve sadakat birçok şeyin öncesinde gelir. Emirlerle itaat edilir. İtaatsizlik yoktur bizde. Gelenler gecekondü insanları oldukları için aynı adetlerini devam ettirirler. Bayramlarda büyüklerimizin ellerini öperiz. Uyuşturucu kullanıyorsanız sermayeden yiyemezsiniz. Kendi başınıza hareket edemezsiniz. Hatta, şaka yoluyla da olsa çalıştığınız insanların anasına bacasına sövemezsiniz.

M: Güvenlik güçlerine karşı bir duruş, istememe var mıdır?

T: Güvenlik güçleriyle işimiz olmaz.

M: Örgütler birbirlerine benzemeye çalışıyorlar mı?

T: Örgütler birbirine benzerler. Kürt mafyası ve Karadeniz mafyası gibi büyük gruplarsa birbirinden farklıdır. Biz Karadenizliler olarak uyuşturucu işinden hep uzak durmaya çalışırız mesela..

M: Suç örgütlerinin yer altında faaliyette bulunma nedenleri sisteme karşı kendilerini güçsüz hissetmeleri midir?

T: İşlerimizin gizli yada yer altından yürütmesi taktik gereğidir. Hepimiz mert, delikanlı Anadolu insanlarıyız. Allah, kitap biliriz. Gerekirse kan akıtmaktan gözümüzü sakınmayız.

Karadeniz insanı olarak büyüklerimize saygıda kusur göstermeyiz. Onlar da bize şefkat gösterirler. Hemşericilikten öte bir şeydir bu.

M: Mafya tipi örgütler kendi kurdukları özel düzenleri var mıdır? Kendi kuralları var mıdır?

T: Kural her zaman vardır. Sevgi, saygı, güven bizim temel yapı taşlarımızdır. Bir yola baş koymuşsan satmayacaksın. Satan adam da affedilmez.

M: Zengin-yoksul ayrışması, düşmanlık var mıdır?

T: Bizde zenginler, ne kadar zenginse o kadar garibanı sevindirir. Fakirler fedakarlık yaparken, zengin fakir arasında uçurum böylece kapanmış olur. Gecekonudan gelen insanlar genelimizi oluşturuyor. Biz varoşlardan kopup geliyoruz ama gönlümüz zengin.

M: Mafya örgütleri ile kayıt dışı ekonomi, yer altı ekonomisi ya da suç ekonomisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

T: Yer altı ilişkileri, bizi kentsel ortamda yarattı; kentin sunduğu en önemli fırsat kayıt dışı ekonomidir. Kayıt dışı ortam olmasaydı biz olmazdık. Ancak bu fırsatlardan en çok yaralananlar güç birliği yapanlardır. Yani kendi akraba, dost, arkadaş ve hemşerilerin güç birliği legal ve illegal düzeyde bu fırsatları en iyi değerlendiren örgüt yapılarıdır. Bunlar kentte ortaya çıkmış ama asıl köken kırsal hemşerilik bağlarıdır.

M: Mafya örgüt üyelerinin neden çatıştıklarını farkındalar mı?

T: Çıkar için yine. Mafyada hırs, en büyük düşmanlardandır. Hırs size dava arkadaşınızı sattırır. Küçük çapta olsun veya örgütler arasında olsun, hırs sahibi insanlar, para için, karizma için bütün örgütü satarlar. İnsanın yüzüne bakacak halleri kalmaz sonra ama iş işten geçmiştir. İhanetin cezası ölümdür.

M: Kanun düzeniyle kıyaslayınca hangi noktalarda ayrışmalar vardır?

T: Biz Anadolu insanlarıyız. Bizde helal-haram korkusu vardır. Toplumdaki düzensizlikler bir şekilde giderilmelidir. Kanunlar garibanın karnını doyurmuyor. Kanunlar, varoşlarda bir ekmek için birbirimizi öldüren insanların kinini nefretini engellemiyor. Kanunların bittiği yerde, birilerinin taşın altına koyması gerekiyor.

M: Neden genellikle hemşeri yada akrabalar seçilir?

T: Güven, güven, güven... yeri geliyor kardeşine bile güvenmiyorsun belki... ama Hemşerinse daha iyi ilgilenebiliyorsun, memleketine gittiğinde büyüklerine gidiyor, annenin elini öpüyor. Sen öldüğün zaman evine, barkına bakıyorlar. Hemşehrin veya akraban olursa, daha bir güçlü bağla bağlanıyorsun.

M: Mafya devlet çatışmasını bitiren unsurlar neler olacaktır?

T: Mafya hiçbir zaman bitmez. Suçlarla mücadele bitmez. Aslında devlet-suç-mafya arasında suç bir bağdır. Mafya olmazsa suç kontrol edilemez.

M: Mafyaya giren bir kişi ilk başta neler yapacağını biliyor mu? Suça bilerek mi giriyor?

T: Bilir! Ama çaresizlik, kader; bir kez girdinmi dönüş yok bu işten. Mafyaya ilk girdiğinizde tabi çok daha farklı düşünüyorsunuz. Birkaç olay birkaç işten sonra ayaklarınız yere basmaya başlıyor. Aslında zaman geçtikçe olaylara daha gerçekçi bakıyorsunuz ama bir şey değişmiyor. Bir kez girdin mi dönüş yok bu işten. Birlikte çay içtiğin adamla iki dakika sonra ayrılabilceğin riskini asla unutmamak gerekiyor. Su testisi su yolunda kırılır gerçeği aklımızın hep bir köşesinde. Ama elden bir şey gelmiyor. Su testisi su yolunda kırılıyor. Ama elden bir şey gelmiyor.

4. ŞAHİS (Ramazan) İLE YAPILAN MÜLAKAT

06.04.06 Perşembe Saat: 14:00

Mülakatçı (M): Grupta bulunanlar bir şeyi elde etmek için uzlaşmayı mı yoksa zorla almayı mı tercih ederler?

Ramazan (R): Adamına göre tabi, mesela tanıdığın biri racona ters bir iş yapar halledilmesi gereken bir iş çıkarır; o zaman yanına varır, Baba, bilirsin dostu itimadımız tamdır, ama ne zaman bizim bahçeye işesen toprağını bol ederiz, bil! demeyi biliriz. Bizde geçmişten gelen bir söz yılanı gördüğün yerde öldür der.

M: Suç grupları veya mafya tipi yapılanmalar neyi hedeflemektedir? Para mı, güç mü, prestij mi?

R: Kendi aralarında namusludurlar.. uyuşturucudan, silah, mal ticaretinden, çek senetinden, yankesicilikten, adi suçlara hırsızlığa varıncaya kadar bu işleri planlayarak grup içinde bir işletme gibi yaparak çıkar sağlamak amaçlı yani kendi iş dünyalarını kurmayı hedeflerler.. elbette para yani güç bunun tam ortasıdır. Bunlar hedeflenmeden çıkarlar elde edilemez.. Açayım birader biraz yani.. Mafyanın kökenine bak.. her birinin bağrında bir kabadayı vardır. Kabadayının varlığı vardır o da yeter. Parası rütbesi olmaz ama karizması vardır. Karizması zaten parayla rütbenin yapacağı kapıları açar bir zaman sonra. Bu devirde ise artık yalnız karizma karın doyurmuyor. Paran varsa itibarın vardır, artık. Gücü de prestiji de para getirir zaten.

M: Güçten kastedilen nedir? Prestij mi, legalleşme mi?

R: Güç varsa parada var, iş var, çevre var yoksa hiçbirşey yoktur.. bu yüzden herkes bulunduğu yerde güçlenmeye çalışır.. grup kurmaya orada büyük olmaya güçlü durmaya çalışır.. gazetelerden duyarsınız mesela.. Ankara’da Kürt Ahmet, İskender var.. İstanbulda Sedat, Alaattin var.. ne bileyim Karadenizin Şahini var.. mesela.. Yani herkes toparlanmaya grubunu kurarak güçlü olmaya çalışır.. Güç, prestijinin göstergesidir. Eğer gücün varsa prestijin de çoktur. Prestijin de sana birkaç devlet adamını yanına alma imkanı sağlar, bu da büyük olmanın gereği.. haberdar olursun olup bitenden yada senin başkalarınca haberdar edilmeni engeller..

M: Toplumda saygınlık kazanmak için ne yaparlar?

R: Mesela paran olur muhitte fakirleri doyurursun.. yuvaya biraz ışık serpersin.. Bundan sonra hepsi senin yanındadır. Birine vur desen acımaz vurur. Halkın sevdiği adama belediyeçi de ters bakmaz, bakamaz yani. Yerel yönetimci, belediyeçi gibi güçler de ses çıkarmaz. Ama var ya yanındakinin yüzüne bakmaz iş çıkartmayana ekmek yağmaz .. yani reklam işi.. kapısına biri gelse dışardan.. o zaman yardım ederler..ses getirsin diye iyi anılır diye ..durduk yere elin garibine şunu da yapayım demezler..

M: Mafya üyelerinin Türkiye de adaletin uygulandığına inançları nasıldır?

R: Ne yani devletin bir çok boşluğu bulunuyor.. Doğru değil mi bu?.. bir defa boşluk bırakan ben değilim devlettir.. devlet hoş gördü böyle işleri.. uğraşmadığı kişileri, işleri bıraktı kucağımıza.. vursunlar istedi birbirlerini.. bazı işleri yapmaktansa yaptırmayı yeğledi anlıcan.. Devletin kendi de inanmıyor adaletin olduğuna ...

M: Örgüt üyeleri kendilerini toplumla kıyasladıklarında daha yoksul veya diğerlerinden daha az imkana sahip olanlar mı olarak görüyor?

R: Adamın yediği önünde yemediği arkasında, para sıkıntısı yok zaten, daha ne istesin?

M: Grup üyeleri genelde kavgacı bir kişiliğe mi sahiptir? Şiddet severler mi?

R: Dedim ya bir kere dengeli adamları yanımıza alırsınız. Onlarda ayağı yorganına göre uzatırlar ya..neyse... evet..buyrun..

M: Adaletin gereği gibi işlediğini düşünürler mi?

R: Bizim mekanda kendi adaletimiz işler. Başka yerdeki adaleti adalet bilmeyiz. Kendi kurallarımızla işleriz...

M: Bir suç grubu nasıl oluşur, nasıl örgütlenir?

R: Şöyle kurulur: organize suç örgütlerine girecek adam feleğin çemberinden geçmelidir. Ya da bu işin içinde olan biri hapse girmeden olmaz.. kökü hapishanelerdir, buradan çıkar. Bir kabadayı almıştır yanına üç beş delikanlıyı adalet benim, nizam benim diye bağırır. İçeride öğretilen racon dışarıda uygulanır. Bir araya gelip güç birliği yapılır. Eskiden bu daha netti.. dışarıya çıktıkları zaman bir araya geliyorlardı..örgütler kuruluyordu.. bu gruplar güçlü olmaya çalışırlar çıktıktan sonra.. racon keserler sonrasında mekanı da oldu mu al sana mafya. Doğruya doğru işte. Sonrası çok daha karışık.

M: Dayanışma yüksek midir? Bunda hemşericiliğin katkısı var mıdır?

R: Acı günlerde filan.. herkes kenetlenir.. birbirlerini o anlarda çok daha fazla desteklerler.. hastalığında cenazesinde birbirlerini bırakmazlar.. tabi kendi kanımdan, kendi canımdan olursa hasta hastamız ölende cenazemizdir. Daha da yakınımıdır. Kendi

toprağımdan olunca da aynı mesele. Mafyada herkes birbiriyle dayanışma içindedir. Elemanlar da yüzde seksen akraba oluyor zaten. Acıyı da tatlıyı da paylaşıyoruz.

M: Grup içi kurallar var mıdır?

R: Tabi var. Fakat kitaba değil kalbe, kafaya kazınır bunlar. Mesela gruba giren arkadan vurursa, kendi canına kasteder bunu bilir. Grup kuralları kesindir; raconu çiğneyen bedelini öder.

M: Güvenlik güçlerine karşı bir duruş, istememe var mıdır?

R: Pilavımıza kaşık, evimize çomak sokan kim olursa olsun karşıyızdır. Onların da menfaatine olunca zıt gitmiyorlar.

M: Mafya örgüt üyelerinin neden çatıştıklarını farkındalar mı?

R: Çömezler dediğimiz ayak takımı sadece denileni yapar. Niye olduğunu bilmez. Zaten yönetenler başka çevreleyenler başkadır.. işçi gibidir bazıları onlar için ne neden yani mantık önemli değil..yani al tabağı ye kabağı..Ama işin kurdu olunca, her bir işin niye yapıldığını öğreniyorlar oda merak..

M: Kıt kaynak veya çıkar için örgütler kendi aralarında neden çatışmaktadır?

R: Cevabını zaten veriyorsun. Para herkese yetmiyor bir. Bir ikincisi onun işine gelen benim işime gelemeyebiliyor.

M: Şiddet mafyada sıklıkla kullanılmakta mıdır?

R: Anlayanı var direneni var bizim güçlü görünmemiz gerekir direnen adama tamam oldu deyip arkamızı dönüp gidersek n olur.. nerde kaldı iş bitiriciliğimiz.. En başta cevap verdim adamına göre.. bazısından zorla alırsın. Laftan anlamazlar yani, bazısına da bir selam atarız o anlayacağını anlar.

M: Bir başka mafya grubu ile ilişkiler nasıl düzenleniyor? Her zaman çatışma var mıdır? Yoksa bunu azaltmak için yapılanlar var mıdır? Örneğin; İş birliği, ikna etme, tehdit etme, şiddet kullanma gibi.

R: Anlaştıklarımız daha çok ticarete oluyor. Mesela biz beyaz mal satmıyoruz. Ama satanlar kendi aralarında anlaşıyorlar.

M: Mafya tipi örgütler kendi kurdukları özel düzenleri var mıdır? Kendi kuralları var mıdır?

R: Bu kadar senedir yaşayıp gidiyoruz. Bir düzen olmasa buraya kadar gelinir mi? Hain asılmaz, vefalı alkışlanmazsa bu düzen işlemez. Herkes girdikten sonra bu kuralları bilir, kafasına kazır.

M: Kanun düzeniyle kıyaslayınca hangi noktalarda ayrışmalar vardır?

R: Devletin kanunu devamını getirdiği gibi, bizim kanunlarımızda bizim varlığımızı devam ettirir. Arada tek fark vardır. Bizde kurallar bir kitapta yazmaz. Bizde cezalar ve ödüller devlet gibi geç verilmez. Hemen verilir. İnfazsa infaz, makamsa makam.

M: Mafya örgüt üyeleri örgüte girmeden önce topluluk değerlerine sahip midir? Örneğin sevgiyle yaklaşma, paylaşma, fedakarlık var mıdır?

R: Örgüte giren biri toplumda neyse, örgütte de odur. Fedakarsa fedakar, sadıksa sadık, atikse atiktir. Buraya gelen biri, öyle hop diye bir anda değişmez. Bizde fedakarlık, sadakat, erdem, ahlak sonuna kadar vardır. Bizim için hapse girenin anasına, bacısına ben anam, bacım gibi bakarım. Herkes öyle yapar burada.

M: Toplumun göç ettiğini ve yapısında kısmen de olsa topluluk değerlerini taşıdığını bilen örgüt liderleri bunları kullanmakta mıdır?

R: Bu işi yapan aileler var.. Ben Diyarbakırlıyım.. işe girerken iş verirken kendi kanımdan, toprağımdan insanlara işi vermeye dikkat ederim.. tercih sebebidir.. tabi.. bende zorluklar çektim bu işlere ha deyince girmedim.. sıkıntı çektim açlık çektim.. bende göç ettim.. Ankara'ya geldiğimde iş yok güç yok .. memleketimden çok sevdiğim bir ağabeyimin yanına vardıydım.. o bana sahip çıktı.. bende köyümden kentimden gelenime sahip çıkmalıyım, değil mi?

M: Mafya örgütleri ile kayıt dışı ekonomi, yer altı ekonomisi ya da suç ekonomisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

R: Valla biz devletin, toplumun yarattığı kayıt dışının çocuklarıyız. Uyuşturucudan kadın ticaretine; gecekonduyan işportaya; silah kaçakçılığından her türlü gümrük kaçakçılığına kadar farklı alanlarda çok geniş bir kayıtdışı kent ekonomisinin sunduğu

fırsatlar bizi yaratmıştır. Biz sadece bir sonucuz; kayıtdışını biz yaratmadık. Bütün merkez ve yerel yönetimler popilist politikalarda kayıt dışına göz yummuş ve yummaktadır. Sistemin açıkça bıraktığı boşluktan yararlanmamak olmaz

M: Örgütler ne sıklıkla birbirleri ile görüşüyorlar? Birbirlerinin acı günlerinde yardımcı oluyorlar mı?

R: Acı günümüzde, yas evimize illaki gelip, ziyaret yaparlar. Gelmeyen olsa dahi bir telefon açıp selam sabah ediyor. İhtiyaç yardım soruyorlar. Fakat iş başka dostluk başka sözünü çok iyi bellerler. Yani başka zaman sırttan vuracak örgüt, cenazemizde yanımızda oluyorlar.

R: Örgüt üyeleri karşı tarafı yıldırma için ne gibi teknikler kullanırlar?

M: Bizde yan çizenin topuğuna sıkılır. Öyle anası, avradıyla işimiz olmaz. Karşısında örgüt varsa bire bir çatışmaya kadar gider. Yeter ki çözüm olsun yapılan.

R: Neden genellikle hemşeri yada akrabalar seçilir?

M: Bir defa aynı kandan gelirsiniz. Bildikleriniz bir, sevdikleriniz bir, kinleriniz birdir. Bir de biz de büyüğe saygı vardır. Amca oğlu, yeğen örgüte girdiyse bir dediğini iki etmez. Ben buraya (Ankara) ilk geldiğimde bana sahip çıkan büyüğüm aynı memleketten olduğum için dayanamadı yanına aldıydı..neden kıyamadı toprağıydım..Ama bende onun için hapiste yattım.. Abimdi..toprağımdı.. Tesadüf, kader işte.. yanındayken bir suça karıştı.. ağabeyime saldırdılar.. dayanamadım.. bir baktım kendimi cezaevinde bulmuşum..içerde bana o baktı. Çıkınca da iş verdi.. tüm bu olanlar aynı örfü paylaştığımızdan birbirimize sahip çıktık.. bu harç olmasa nerde...

R: Mafyaya giren bir kişi ilk başta neler yapacağını biliyor mu? Suça bilerek mi giriyor?

M: Kesinlikle bilir. Kapkaçın ne olduğunu bilmeyen var mı? Yinede belli şeyleri göz önüne alamayan giremez bir defa. Buraya en azından vurmaya göz önüne alarak geliyorlar. Tabi bunlar içinde saf olanlar da var. Karpuz yolunda Hindistan cevizi taşımayı öğreniyorlar. Öğrenemeyende oluyor. Boştakileri serbest bırakıyoruz.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığında Görevli

Polis Şefi (K) İle Yapılan Mülakat

20.01.06 Cuma Saat: 11:45

Mülakatçı (M): Ülkemizde genel olarak suçların (özellikle organize suçların) nedenleri nelerdir?

Polis Şefi (K): Ülkemizde yaşanan ekonomik dalgalanmalar, sürekli sıcak tutulan lüks hayat özentisi, terörle mücadele esnasında ve halen süregelen özellikle metropol şehirlerimize kontrolsüz göç, bu nüfus hareketinin de tetiklediği işsizlik, asayişe müessir fiillerin olağan dışı artışına sebep olurken, suçun işleniş yöntemleri devamlı değişime uğramaktadır. Bu değişim sürecinde her suç, en küçük cezası olan suç dahi, bir oluşum, bir grup, bir örgütlenme marifeti ile bilenmeye başlamıştır. Her işlenen suç, suçu işleyeni profesyonel hale getirirken, çıta yükselmekte, daha bir nitelik kazanmakta, suçluluğun birlikteliğinin doğurmaktadır. Öyle ki; suç işlemek için bir araya gelenler, suç işlemedeki kabiliyetlerinden dolayı sabıkalı şahısları transfer etmekte, isim yapmış suçluyu kendi gurubuna dâhil etmek için silahlı eylemlerde bulunabilmektedir. Haksız kazanç, sınır tanımayan bir kimliğe bürünmüştür. Organize suçluluk, şantaj ve tehdit mekanizmasını sonuna kadar kullanmaktadır. Kamu görevlisine, belediye başkanına, kolluğa karşı silah kullanabilecek kadar cesaretlenmiştir.

M: Organize Suç örgütlerinin faaliyet alanları nelerdir?

K: Rantın olduğu her alanda görülen organize suçluluk, gıda sektörü de dahil olmak üzere birçok sektörde fiyatların düşmesine veya artmasına sebebiyet vermekte, her konuda ihale takibi yaparak müteşebbislerin, taahhüt sahiplerinin sırtından geçinmekte, hizmet sektöründe, özellikle turizm bölgelerinde otel ve eğlence yerlerinde “korumalık” adı altında haraç almakta, kar eden maden ve kömür ocaklarının, demir ve çelik fabrikalarını yönetimlerinde baskı ve tehditle söz sahibi olmakta, emlak ve arazi satışlarına müdahil olarak, “hakemlik” hukuku yaratmak suretiyle, haksız gelir elde etmekte, iş adamları arasındaki ticari anlaşmazlıklara çözüm bulan rol üstlenerek tarafların hepsinden para kazanmakta, tefecilerin paralarını tahsil etmek suretiyle büyük gelirler elde etmekte, kapkaç,

gasp, oto hırsızlığı gibi suçları işlemek için suç grupları oluşturarak şiddet unsuru ile kazanç elde etmekte, baskı, şiddet, tehdit içerikli yöntemlerle yıldırma, sindirme yolu ile bir organizasyon çatısı altında haksız kazanç sağlanabilecek her alanda peydahlanabilmektedirler.

Organize suçluluk varlığını her şeye rağmen sürdürmek, çarkı döndürmek amacıyla kamu hizmeti gören mekanizmaya girmek durumundadır. Bu hal, örgütün devamı için vazgeçilmezlerdendir. Çünkü devlet mekanizmasında kendisine sağlayacağı yakınlık; suçun deşifresini geciktirecek, ortaya çıkması halinde, haberdara edecek, adli işlem gördüğü zaman, bir avukattan daha fazla fayda sağlayacak, karşılığı olan cezayı bulmayacak, cezaevi ile son bulursa, faaliyet ve eylemlerin devamı için uygun zemin temin edecektir. Aynı zamanda kamu mekanizmasındaki her ihale, her atraksiyon, organize suç grupları için yeni bir gelir kapısı olacaktır. Organize suçla mücadelede göz ardı edildiği zaman asla başarının mümkün olamayacağı alan, işte bu “Koruyucu” alandır. Koruyucu alanla organize suç örgütlerinin ilişkisi; ihtiyaç ile birlikte belirlenene ilişkiler döngüsü halinde iç içe ve tetikleyicidir. Koruyucu alan daha doğrusu kalkan, organize suçluluğun nihai hedefi olan büyük ve namuslu işadamı hüviyeti kazanma yolunda önem arz eder. Bu sahte görünümü kazandıktan sonraki birliktelik; bir sivil toplum organizasyonu olarak toplum hafızasında yer almak ister.

Mafya yaşam tarzıdır. Sokaklarda icra edilen en basit darp olayından, güçlü, namuslu, vergisini veren bir iş adamı görünümüne kadar yaşanabilen süreçte, mafya hayat tarzı farklı söylemlerle, değişik yaşam standardı ile hep aynı suçluluktan beslenir. Polisiye metotların geliştirilmesi, hukuki zeminin kuvvetlendirilmesi mafya hayat tarzı ile mücadelede tek başına istenilen sonucu vermeyebilir.

M: Organize suç örgütleriyle mücadele için neler yapılmalıdır?

K: Mücadele; bir “insanlık suçu ile mücadele” olarak algılanmalı, toplumun her kesiminin duyarlılığı en üst seviyede tutulmalı, kurum ve kuruluşlar arası koordinasyon tam sağlanmalı, güven ortamı tesis edilmelidir. Bunların yanı sıra organize suçluluğun psikolojik harp sanatlarını kullanımı engellenebilmelidir. Mücadeledeki başarı kamuya güveni, güven ise

toplum desteğini doğurur. Toplum desteği ise nihai başarıya giden döngüdeki en önemli faktördür. Bu döngünün hareketlendiği zamanlarda, iftira ve karalama kampanyaları kaçınılmazdır. Mafya ile mücadele bir bütün halinde uzun soluklu bir koşu misali, sabır ve dayanıklılık gerektirmektedir. Organize suçluluk, adam öldürme, yaralama, ev, oto, işyeri kurşunlama, çek senet tahsilâtı, fidye amaçlı adam kaçırma, yağma, yol kesme, hırsızlık, oto hırsızlığı, darp, tehdit, şantaj, fuhuş, fuhşa aracılık etmek, zorla senet imzalatmak, kapkaç, uyuşturucu ve uyarıcı madde imali, satımı vb. birçok suçu örgütlü olarak icra ederken, uzun namlulu dâhil her tür silah, el ve gaz bombası, patlayıcı madde, çelik yelek, kelepçe, dinamit gibi alet ve malzemeleri kullanmaktadır.

M: Mafya içi dayanışmada hemşehriliğin konumu nedir?

K: Mafya tipi yapılanmada, hemen hemen değişime hiç uğramayan, yönetim kadrosundaki kan bağının vazgeçilmezliğidir. Geleneksel toplum yapımızın motifleri, suç örgütlenmesinde de mevcuttur. Lider, kendisine en yakında bulunacak kadrosunu oğul, kardeş, ağabey, veya akrabadan seçmeye özen göstermektedir. Güven ve güvenlik başlıca seçim sebebidir. Üst yönetimde hemşericilik bağı önem arz etmesine rağmen, alt kademe görevlendirmelerde, bölgesellik ve kan bağı git gide önemini yitirmekte, sabıkalı, suça meyilli, şiddete yatkın şahıslar yer alabilmektedir. Örgütlenme içerisinde en önemli özelliğin, sadakat olduğu görülmektedir. Suçu üstlenmek, organize suç örgütü mensubunun konumunun yükselmesinde direkt etkindir.

Suç teşvik edilen şahıslar ileriki zamanlar için çeşitli vaatlerle suç öncesi motive edilmektedir. Cezaevinde kendisine veya ailesine bakmak, yakalanmaması için gerekli önlemleri almak, sahte kimlik ile otellerde barındırmak, eğlence mekânlarında gününü gün etmek, kadın ve para temin etmek, organizasyonlarda daha üst görevlerde bulundurmak gibi vaatler, hayattan çok az veya hiç beklentisi olmayan psikoloji için cazip gelebilmektedir. Ancak örgütün asla kabul etmediği, perde arkasında bulunan lider kadronun suçla alakalandırılmasıdır.